

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

27. XI 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 300 ДИН. • БРОЈ 1874

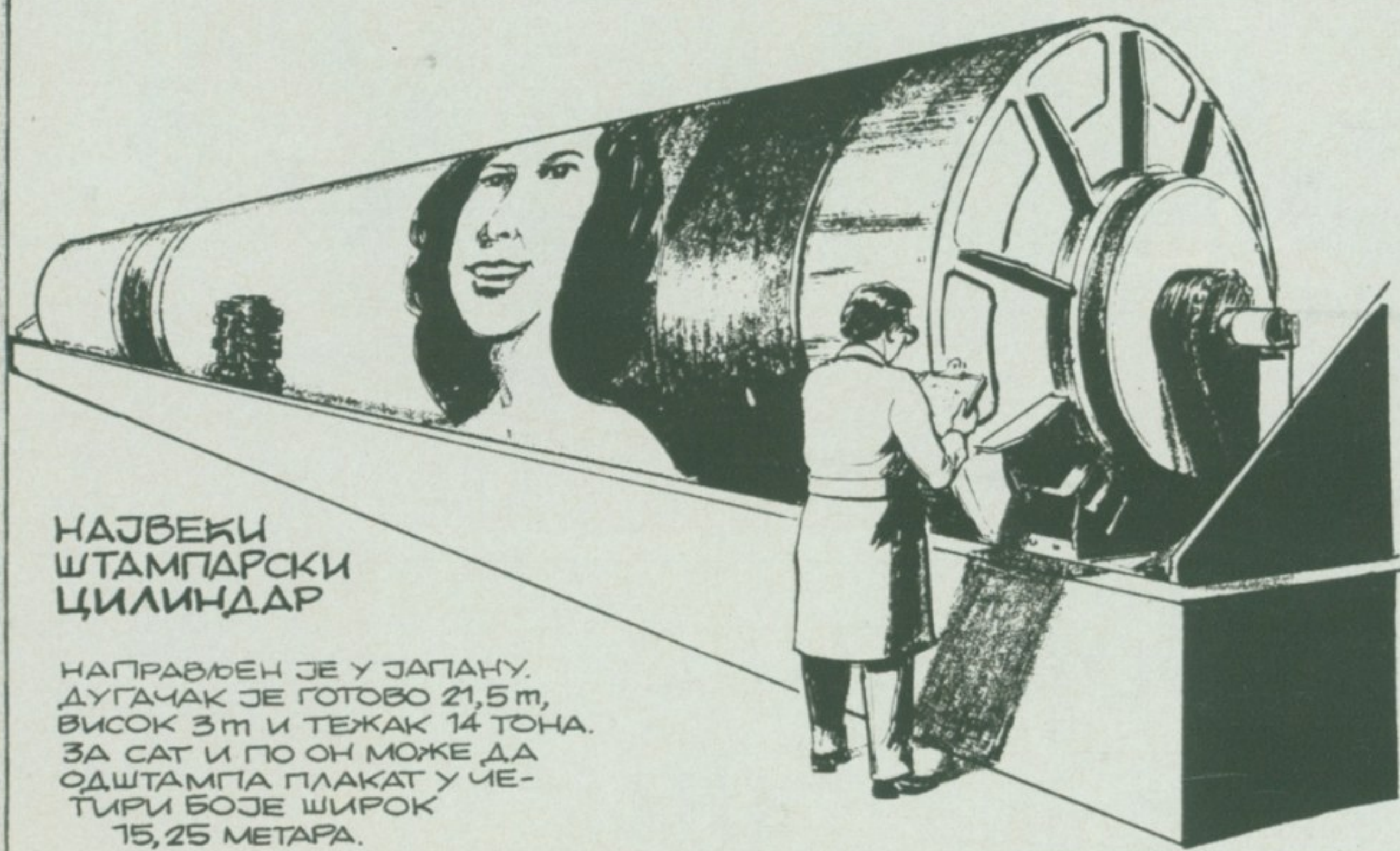

29. НОВЕМБАР — дан када смо постали република

ВЕРОВАЉЕ

Веровати или не!

НАЈВЕЌИ ШТАМПАРСКИ ЦИЛИНДАР

НАПРАВЉЕН ЈЕ У ЈАПАНУ. ДУГАЧАК ЈЕ ГОТОВО 21,5 м, ВИСОК 3 м И ТЕЖАК 14 ТОНА. ЗА САТ И ПО ОН МОЖЕ ДА ОДШТАМПА ПЛАКАТ У ЧЕТИРИ БОЈЕ ШИРОК 15,25 МЕТРА.

ПРУСКИ КРАЉ
ФРИДРИК ВЕЛИКИ
(1712 - 1786)

ЈЕДНОМ ЈЕ ПОСЕТИО ЗАТВОР И ПИТАО ОСУЂЕНИКЕ ЗАШТО СУ КАЖЊЕНИ. СВИ, СЕМ ЈЕДНОГ, ОДГОВОРИЛИ СУ ДА СУ НЕВИНИ. КРАЉ ЈЕ ОНДА ОСЛОБОДИО ЗАТВОРЕНИКА КОЈИ ЈЕ ПРИЗНАО КРИВИЦУ УЗ ОБЈАШЊЕЊЕ ДА БИ ОН МОГАО ДА ПОКВАРИ „НЕВИНЕ“.

Ћирави једнорог

НАСТАО ЈЕ 1933. ГОДИНЕ У ЛАБОРАТОРИЈИ ДР ФРЕНКЛИНА ДОУВА, БИОЛОГА СА УНИВЕРЗИТЕТА МЕЈН (САД). ДР ДОУВ ЈЕ ТЕЛЕТУ СТАРОМ ЈЕДАН ДАН ПРЕМЕСТИО РОГОВЕ НАСРЕД ЧЕЛА.

Једна врста БУБЕ ЛИСТАРЕ

НА ЛЕЂИМА ИМА ШАРЕ У ОБЛИКУ ДВА ЗЛАТНА ОКА КОЈА ПЛАШЕ НЕПРИЈАТЕЉА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● снег и лед на Антарктику представљају 95 одсто укупне количине белог покривача на

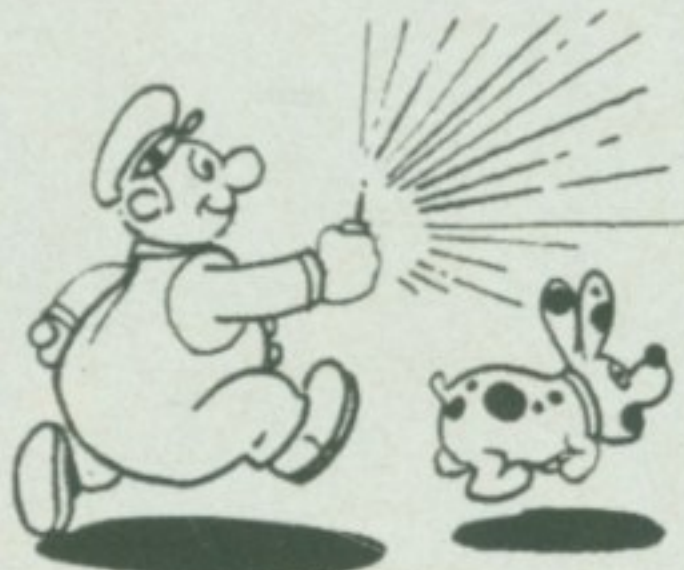

Земљи, па тако на Северни пол, Сибир, Канаду, Аљаску и друга снежна пространства отпада само пет одсто. Дебљина леда на Антарктику чак је девет пута већа од највише зграде на свету, „Куле Сирс“ у Чикагу која има 443 метра.

● ● ● Италијани су недавно добили супербрзи воз који саобраћа између Рима и Милана. Раздаљину од око 630 километара прелази за 4 часа и 55 минута. Просечна брзина овог воза је 200 километара на час, а ускоро ће се увести воз који ће се кретати сто километара брже.

● ● ● иако дише на плућа, фока може да остане под водом пола часа и да зарони до дубине од 400 метара.

● ● ● поштари одувек муку муче са псима, а често се догоди да од њих настрада и понеки „догер“. Зато је у САД пуштен у продају посебан ручни апарат на батерије који ће сигурно преплашити сваког пса, чак и оног најљућег. Притиском на дугме

овај уређај производи различите тонове којих се пси напросто грозе и зато се одмах разбеже. Ови звуци, од којих многе људско ухо не чује, допиру до даљине од 15 метара. Цена апарата је 97 долара (око 90.000 дина).

● ● ● двадесетдеветогодишњи Дејвид Дејвс вероватно је први на свету одбранио док-

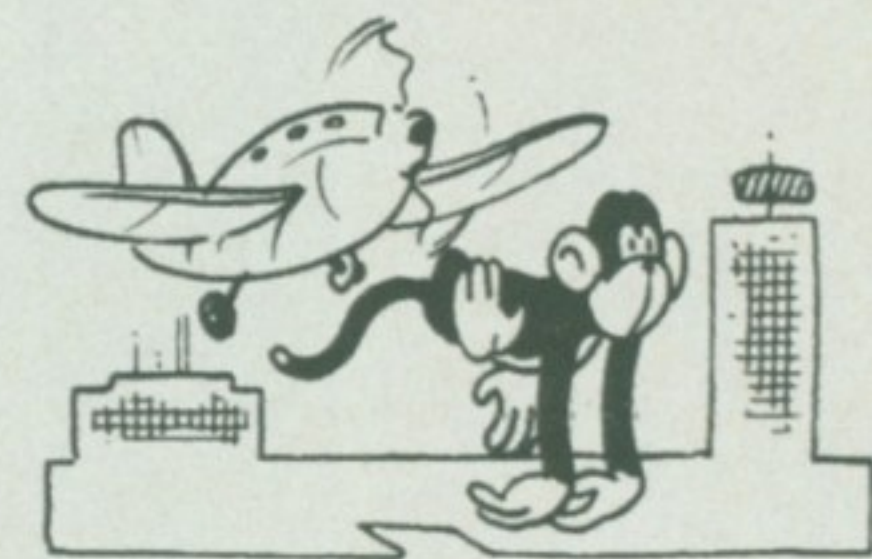
торску дисертацију из бициклизма. Овај младић постао је „доктор бициклизма“ после четворогодишњег истраживања и проучавања овог спорта у Великој Британији и другим земљама Европе.

● ● ● Французи су највећи потрошачи коњског меса на свету. Само у Паризу постоји 1500 специјализованих кланица, док их у читавој Француској има 3800. Сви који се најрадије хране

овим месом тврде да је оно најздравије јер се и коњ храни само здравом храном – сеном и овсем, а неће појести ништа што је загађено по здравље штетним хемијским материјама.

● ● ● на московском аеродрому недавно је дошло до праве пометње и застоја саобраћаја. Наиме, неколико мајмуна који су допутовали из берлинског зоолошког врта успело је да се извуче из кавеза и ослободи остале своје рођаке, а затим су се

сви растрчали по писти. Савладани су тек помоћу капсула са средством за успављивање.

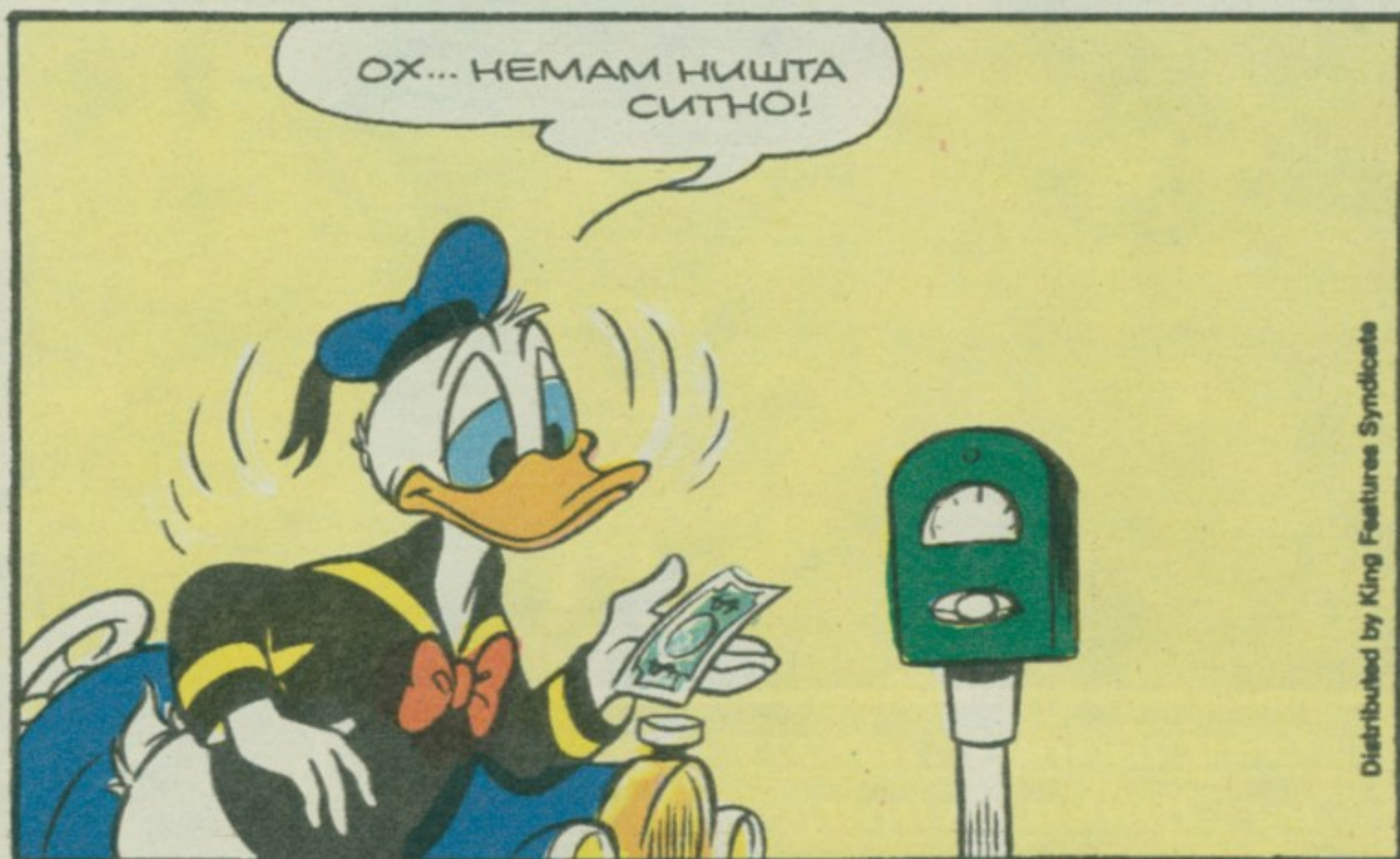
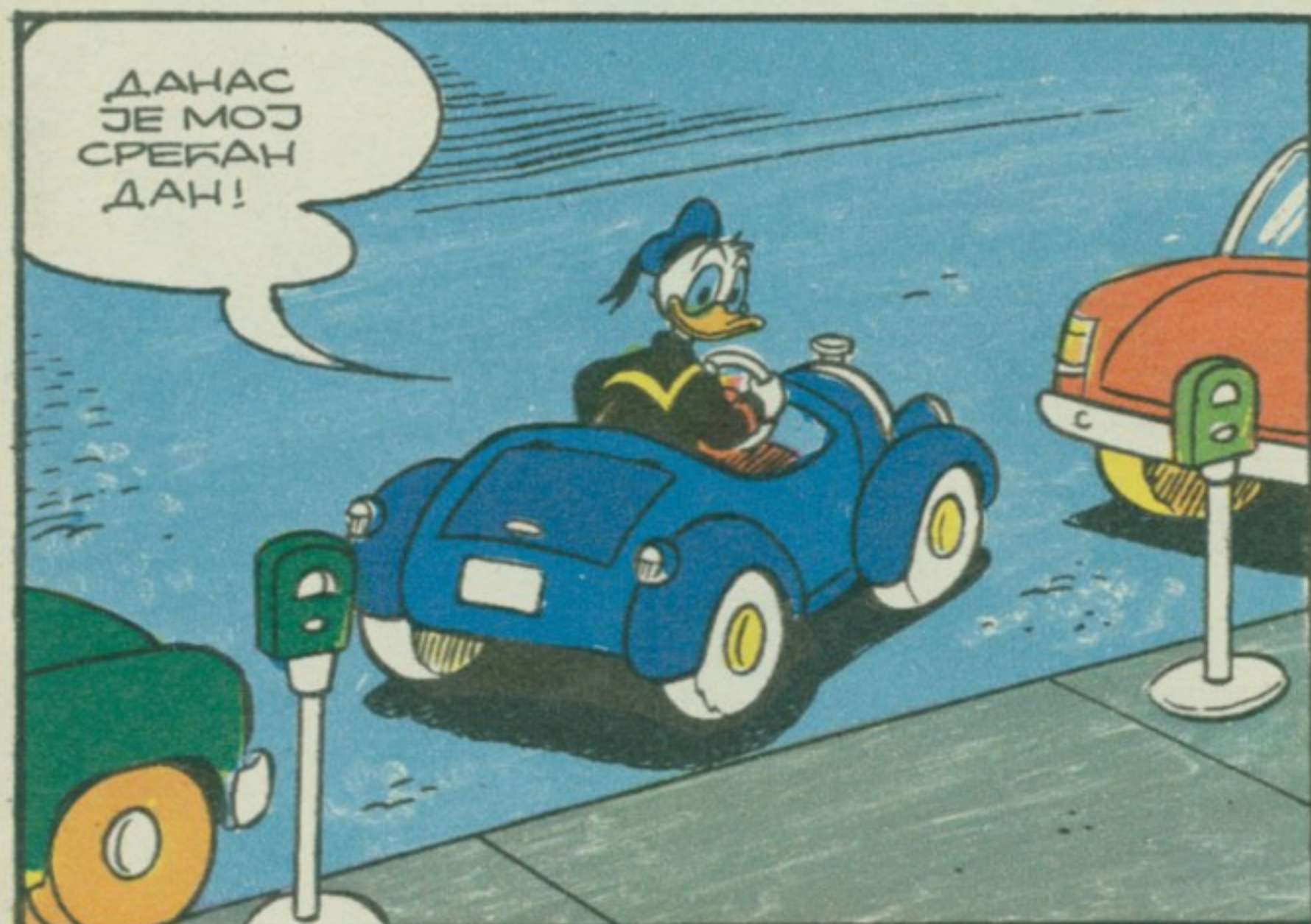
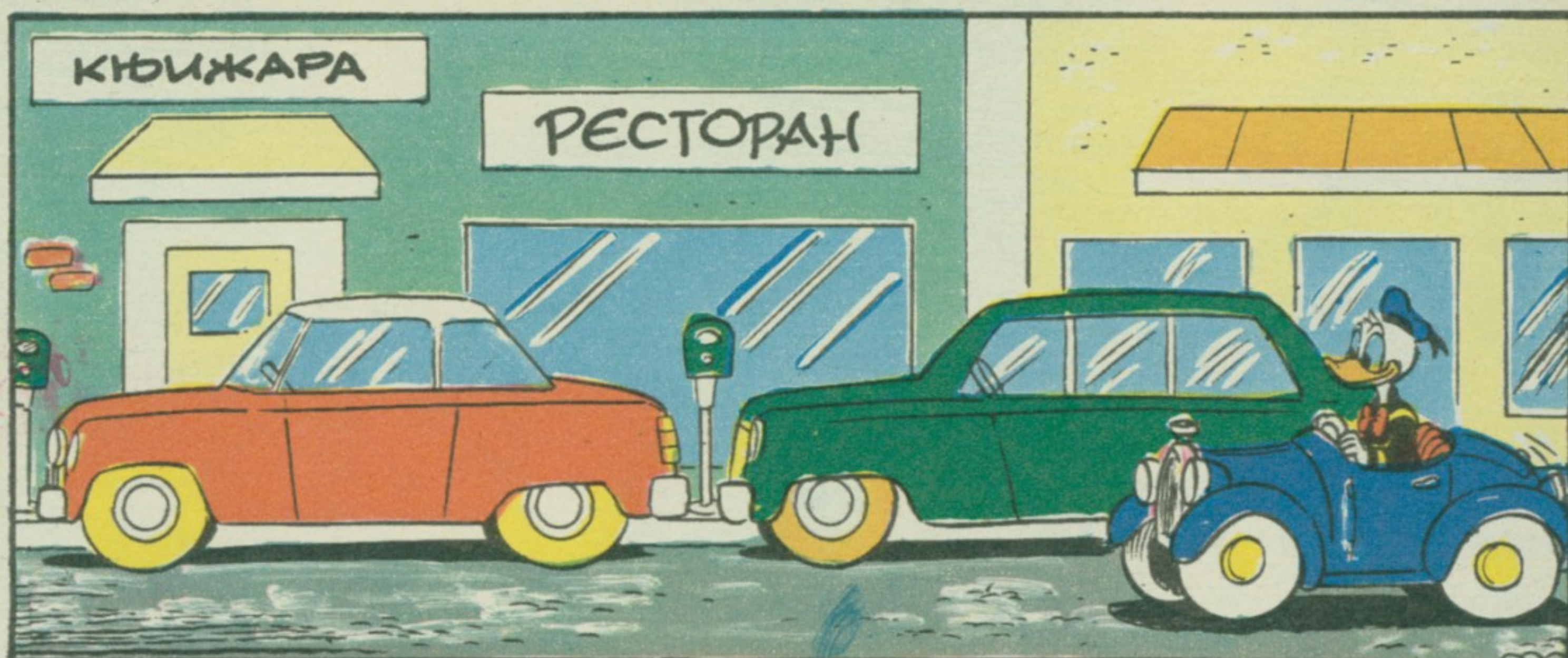
● ● ● комисија стручњака коју је изабрала шведска влада предлаже доношење закона по коме би деца ове земље могла да ступе у самосталан живот и одвоје се од родитељског дома када напуне дванаест година.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Венеција, а код Лесковца

Они немају лепоту и вечност
на Дрини ћуприје или моста
на Жепи. Ниједан није
венецијански мост уздисаја:
ту, у смирај дана, уздахне
само уморан домаћин или
брижна сељанка... Али, сви
они су, за сваког житеља села
Тулова подно планине
Кукавице, и важнији и
гиздавији од безброј
белосветских мостова које не
може бујица да однесе,
земљотрес разори или време
сруши

Сваког дана, без обзира на ћуд Сунца и облака, Јосиф Тодоровић, зван и знан као Јоска, узима штап у руке и полако корача поред бројних мостова туловских.

Старац од 77 лета је неписмен и мало је ходио ван родног села испод планине Кукавице, двадесетак километара јужно од Лесковца. Он не зна ко је Иво Андрић и да се знаменити књижевник прочуо пишући и о знаменитим ћупријама.

Међутим, њему су далеки и сасвим страни мостови широм света чијој се

лепоти и чврстини, вештини градње и смелости линија диви сав тај далеки, деда-Јоску непознати свет. Он зна ове, своје мостове: прво што му, деценијама већ, очи зором угледају то су скромни лукови наоко сасвим обичних мостова.

Гинис испод Кукавице

Али, значајну и судбоносну прошлост нису имале нити имају само оне ћуприје које су изгледом или важношћу ушле у повест људског умећа, заноса и страдања. Сведок настанка и постајања

ових безимених мостова је и Јоска Тодоровић.

„Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и вредније од мостова“, казујемо деда-Јоску одломак Андрићевог записа. „Они су важнији од кућа, светији, јер општији, од храмова, на месту на ком се укршта највећи број људских потреба, истрајнији су од других грађевина и не служе ничем што је тајно или зло“.

– Човечно – тихо каже деда-Јоска.

Рано јесење сунце с мукком се пробија кроз пла-

МОСТОВИ ШТО ЖИВОТ ЗНАЧЕ

нинске склопове над стотињак туловских кровова. Блесне злато зрелог кукуруза, заплаве се шљиве, заискри рујем крушка, јабука, јагода: Тулово је богато село, плодносно захваљујући рукама његових житеља, њих око 180...

Оно по чему би овај крај био и те како занимљив чак и за једног Гиниса ипак су – мостови. По њима, Тулово далеко надмашује Венецију и Амстердам, Лењинград и Хонгконг, Сарајево и Кратово... Да чудо буде веће, тога нису свесни и становници Тулова: и њима и својим читаоцима „Политикин забавник“ саопштава готово невероватан, али проверен и поуздан податак да је ово село, по броју мостова, светски рекордер. Неприкосновен!

Тулово се протеже с обе стране Туловског потока, тако да личи на полуотворену књигу. Попут кичме, поток га дели на две симетричне стране. На свакој су куће, баште, амбари, бунари... Тик уз поток тече и недавно асфалтиран пут – излаз у свет.

Овде, где пролеће редовно касни, а јесен порани, нико поуздано не зна како је Тулово добило име. Село је под планином, у њему од памтивека живе кршни и стасити горштаци, али, вероватно се некад неком од њих отео јаук или вапај сличан туљењу – тужан урлик као кад завија вук или нариче сељанка.

– Може бити – замишљено каже деда-Јоско.

Он је један од три најстарија житеља Тулова, и треба му веровати.

Мука тера, па невоља пева...

– Одрастао сам уз овај наш Туловски поток. Он извире горе, у Кукавици, и спушта се у село. Лети и зими тече споро и нечујно тако да готово заборавимо да постоји. Међутим, у јесен и пролеће он одједном постаје наша мука и тегоба. Људи и стока, деца и жене – све то остаје с друге његове стране немоћно гледајући како се ужасна вода моћно ваља и носи све пред собом. Ето, пут је надомак, десетак корачаја, а тако далеко. Нико од нас не сећа се кад је, ко и где саградио први од стотинак туловских мостова.

„Мука тера, па невоља пева“, кажемо ми, овде, под Кукавицом...

Годинама и вековима, по свакојаким кијамету, људи су газили Туловски поток да би се домогли пута и града, пијаци и лекара. Јоска Тодоровић је био малишан кад је, попут чуда, никао први мост: обичан, од чврстог балвана, али довољно јак да пренесе људе на другу обалу.

И тад се показало да човек, да би опстао и остао, може од свега што му природа нуди да сазда и подигне једну тако важну и чврсту, лепу и судбоносну грађевину као што је МОСТ. „Мука тера, па невоља пева...“

Пре шест деценија, у младићко доба деда-Јоске, просечен је пут кроз Тулово: низводно су пловили балвани и лешеви стоке, узводно су одлазили људи градећи куће и садећи воћке.

Најстарији мост, ни налик на свој препотопски прототип (а потоп је овде сваког пролећа и сваке јесени), налазио се, некада, на раскршћу с којег узак колски пут води за Липову Чуку. Беше ли од брвана или земљаног набоја? Ко зна: његов лук однеле су воде, време и годишња доба.

Поток без обала

Међутим, кад се Тулово домогло цемента и железа, и мостови су одједном постали чвршћи, армирани. С њима су у село дошли и калени племенитијих воћака. Ниче школа и амбуланта, савремен млин и богата откупна станица. А свака кућа, коју је Туловски поток делио од пута и света, подиже себи мост: истина обичан, бетонски, без велике лепоте, али великог значаја и смисла.

У том сељачком, туловском јединству, где сваки комшија може слободно да крочи мостом свог суседа и где нико не каже „ово је моја ћуприја!“, у Тулову, где је вода физички раздвојила људе на две обале – та жива вода их је и ујединила. Јер, ево, сад у свакој туловској башти жубори чесма: својим рукама довели су студену, горску воду, чисту, здраву и постојану као живот, из

десетак километара далеког извора Студени кладац, из срца Кукавице.

***

У Тулову је, рекосмо, око 180 житеља, много, много мање него у једном Амстердаму, Венецији, Лењинграду...

Само светлост и лепота, историја и људско умеће су на страни ових сјајних белосветских вароши.

Амстердам има око 850 хиљада житеља и око 1000 мостова. Лењинград око пет милиона становника и око 600 ћуприја. У оба чувена града на један мост крочи око 8500 људи. Тако каже свеprisутна статистика. Славни су по својим мостовима и је-

дан Хонгконг, Сарајево, Кратово, Мостар, Вишеград, Сан Франциско. Са 400 хиљада становника Венеција има само 400 мостова. Мало, исувише мало, за наше Тулово, где свака кућа, домаћин и домаћинство има свој мост.

Рекосмо све ово, једног јесењег дана године ове, у очекивању моћних киша планинских, Јоску Тодоровићу и другим Туловчанима. Падало је прво жуто лишће и зрело воће. Близу, а далеко, чуо се Туловски поток. Над њим су ћутали обични, највише десетак метара дугачки мостови, сви на један лук.

Иван Лончар

Снимио:

Љубомир Патригић

Прочитај, проскитај

ПРЕ 45 МИЛИОНА ГОДИНА: ГУСТЕ ШУМЕ ОКО СЕВЕРНОГ ПОЛА

Откриће које превазилази и најбујнију машту: само 1000 километара далеко од Северног пола (годишња просечна температура – 19°C) расле су, пре много година, шуме високе 50 метара. Фосилне пањеве открио је у јулу прошле године Џејмс Бесингер (James Basinger) са универзитета у Саскачевану. Налазиште ових фосила, дебелих и 2 метра (према првим проценама има их више стотина), налази се на острву Аксел-Хајберг на канадском Арктику. Пошто не леже на великој дубини, већ одмах испод површине, ови остаци нису ни окамењени ни угљенисани. Фосилни пањеве су остаци дрвећа старог тачно 45 милиона година, и могу се сасвим нормално cepати и ложити, на пример за припремање топлотг чаја.

Ово налазиште поново потврђује хипотезу да је на Земљи, пре 50 милиона година, било знатно топлије него данас. Претпос-

тавља се да је узрок томе чињеница да се приликом померања континената у унутрашњост Земље ослобађао угљен-диоксид, који се мешао са ваздухом. То је изазвало такозвани „ефект топлотне баште“, јер угљен-диоксид, попут стакленог крова у зимској башти, спречава одавање Сунчеве топлоте. Исто то се и данас сматра узроком примећеног загревања Земље, с том разликом што данас угљен-диоксид потиче од издувних гасова индустрије и аутомобила. Према нађеним фосилним остацима процењује се да је температура била тако висока да је у близини пола владала клима као у данашњој Ирсској.

Али оно што је за научнике заправо загонетка јесте: како је диновско дрвеће преживело петомесечну арктичку зимску ноћ, без и једног јединог Сунчевог зрака, неопходног за фотосинтезу?

Б. Поповић

Шуме, удаљене само 1000 km од Северног пола. Фотографија фосилног пања

КАКО ЈЕ „ПЕРА ЖДЕРА”

УШАО У ИСТОРИЈУ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ИЗНАД

КЛОПКА

ФРАНКОУРТА

Док се с муком спуштао у труп РАФ-овог бомбардера Велингтон ДВ-819, наредника Била Бигореја је ошинула по рањавим ногама ледена ваздушна струја. Двадесетчетворогодишњем радио-телеграфисти тешко је пало што је баш тог хладног зимског јутра морао да искочи падобраном из авиона. Али, како му је граната експлодирала између ногу и тешко га ранила, није имао другог избора јер би, иначе, за само двадесет пет секунди потонуо заједно с авионом који је незадрживо падао ка Ламаншу.

— Срећно, Биг! — довикнуо му је пилот Херолд Џордан чије је унакажено лице, без једног ока, било последње што је 3. децембра 1942. године Бигореј видео пре него што је падобраном запловио кроз ваздух.

За то време пилот је узалуд покушавао да исправи Велингтона. Али, ако нико од посаде и не преживи — тројица су већ била тешко рањена — њихов задатак ће, највероватније, бити успешно обављен. Јер, у цепу своје кожне јакне Бигореј је носио важне податке прикупљене у ноћи док су прелетали Немачку.

Емил-Емил је крио тајну

Харолд Џордан, тридесетчетворогодишњи наставник из Кројдона (Велика Британија) и петорица канадских добровољаца полетели су у два ујутро са РАФ-овог аеродрома у Бедфордширу. Њихов авион, који су одмила звали Вимпи (по Попајевом другару, код нас познатом као Пера Ждера) није био као све друге летелице тог типа. Иако је припадао

бомбардерима, није носио бомбе већ велике резерве горива. И док је обичан Вимпи имао посаду од пет чланова, овај је имао шесторицу. Поред тога био је опремљен нарочитим електронским уређајима за откривање немачких радара. Бигореј, Џордан, Полтон, Бари, Вечон и Грант били су шпијуни на небу.

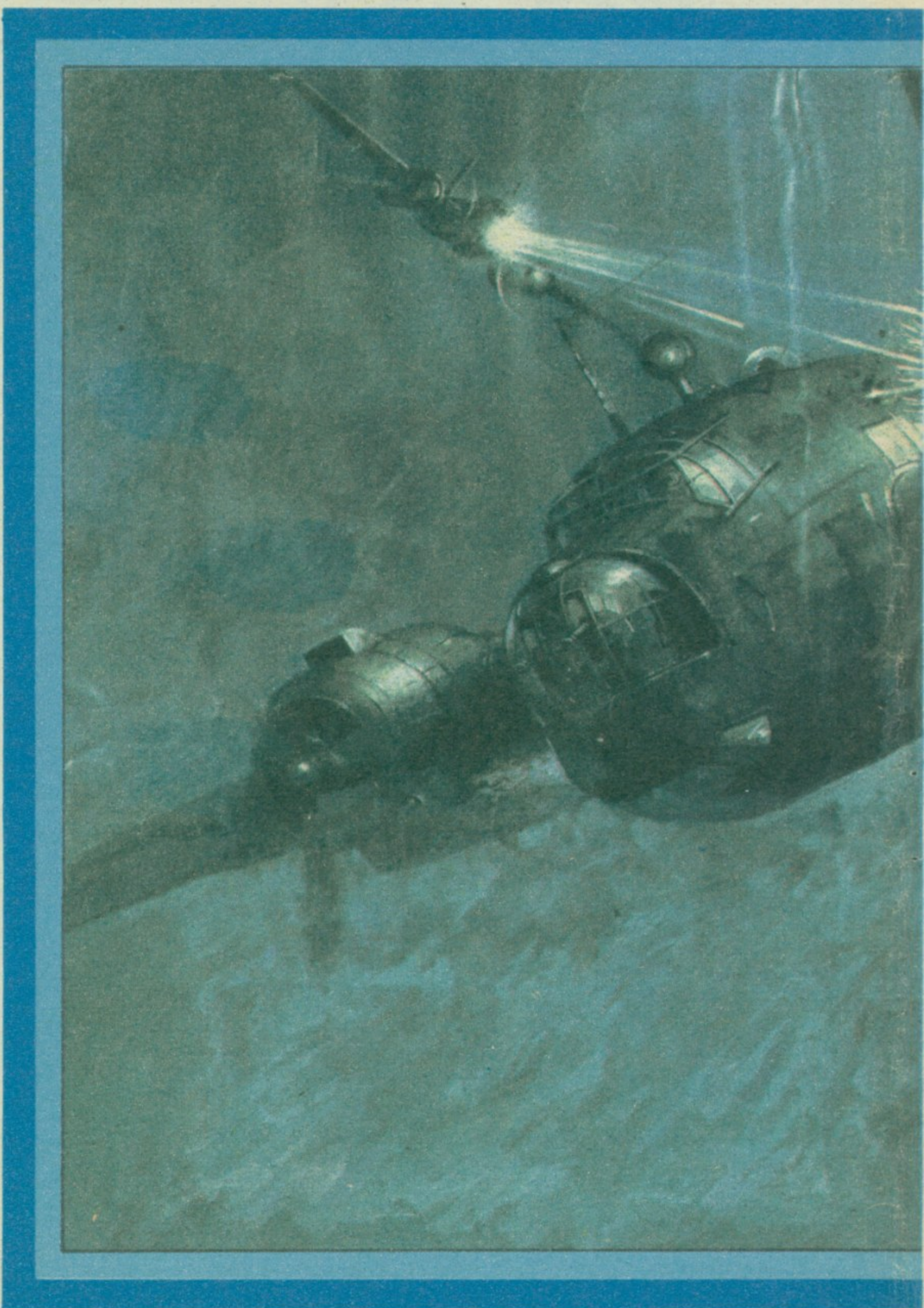
А откуд уопште идеја да ова група војника крене у овакву акцију?

У јесен 1942. РАФ-ови телеграфисти више пута су, прислушкујући немачке ловце, ухватили реч Емил-Емил. Било је очигледно да се ради о некој шифри и да се она односи на нов метод праћења савезничких бомбардера који је био веома успешан, судећи бар по РАФ-овим губицима. Најзад, под Емил-Емил се крила још једна шифрована реч — Лихтенштајн. Био је то посебан радар за ноћно праћење немачких ваздушно-десантних јединица уграђен на ловцима. Желећи да открију фреквенцију „лихтенштајна“, савезници су седамнаест пута прелетели окупирану Европу малим извиђачким авионима, али Немци нису загризли удицу.

Када су из Команде бомбардерских јединица јавили председнику Черчулу какву претњу за њих представља „лихтенштајн“, он је сместа издао наређење да се по сваку цену обезбеде подаци о њему јер је само под тим условом могло да се крене у офанзиву из ваздуха.

Сигнали су преплавили пријемник

Тако се и двадесет шестогодишњи Тед Полтон, радио је у фабрици аутомобила у Онтарију, нашао

Херолд
Џордан

Тед
Полтон

Бил
Бари

Еверет
Вечон

Фред
Грант

Бил
Бигореј

за командама Вимпија ДВ-819 који је заједно с осталих 112 бомбардера кренуо на Франкфурт. План је био да пред самим циљем Вимпи напусти дружину и крене ка северу. На непријатељском радару, Вимпи би био залутали авион и привлачна мета.

Али, управо у тренутку

кад је Вимпи кренуо својим путем, на екрану њиховог електронског уређаја, предвиђеног да хвата радарска зрачења, појавио се сигнал који је указивао да се ради о ловцу. Летео је у њиховом правцу користећи таласну дужину од 492 мегахерца. Џордан је рекао Бигореју да то од-

мах пренесе бази унапред договореним сигналим.

Џордан није одмах био сигуран да се ради о ловцу „лихтенштајну“, названом тако по радару и једини начин да се увери у то био је да се задржи у том рејону.

— Сигурно ће нас напасти! — упозорио је Џордан своје другаре.

— Овде смо да бисмо обавили задатак — одговорио му је Полтон, привидно хладан.

У 4.30 ујутро Џордан је објавио преко интерфона:

— Долази! Сасвим нам је близу! Ухватио сам мноштво сигнала! Хеј! Сигнали су ми преплавили пријемник! За петама нам је!

Одмах затим засули су их ватром. Био је то заиста немачки ловац „лихтенштајн“.

— Па, ово је ЈУ88! — узвикнуо је Еверет Вечон, двадесетдвогодишњи фармер из Квебека, овде најмлађи члан посаде. Налазио се у задњем делу авиона, у куполи за митраљесца. Нанишанио је у ловца. Учинио је то касно јер је Џордан већ погођен у лево раме. Иако рањен, овај је успео да најновије податке о „лихтенштајну“ саопшти Бигореју који је то путем радија пренео бази.

Уследио је нов напад ловца ЈУ88. Једна граната је готово разнела Вечоново раме. Друга је прекинула напајање куполе енергијом. Упркос неподношљивом болу, Вечон је покушао да покрене митраљез ручно, али без успеха.

Мапа је била натопљена крвљу

У предњој куполи за митраљезом налазио се Фред Грант, трговац из Онтарија. Успео је да испали рафал у ЈУ88 чим се овај појавио на видику. У следећем нападу ловац је разнео Грантову куполу и ранио га у десну ногу. Бигореј је покушао да му помогне, али је и сам поново рањен. Гранта је из куполе извукао Бари. У међувремену је и Џордан рањен у вилицу. Судбина посаде Вимпија била је само у рукама Полтона. Али, њему ништа није полазило за руком.

Иако су Вимпију радила оба мотора, ЈУ88 га је опет сустигао и осуо паљбу. Џордан је и трећи пут рањен, сада у десно око.

Изненада, паљба је престала.

— Остао је без муниције! — радосно је узвикнуо Бари.

Али, његова срећа је кратко трајала. Брзо је схватио да је вентил за довод горива на десном мотору уништен, а вентил на левом запушен. Полтон је с муком успевао да одржи правац авиона. Чак га је и подигао на висину од 1500 метара и замолио Барија да одреди курс за Енглеску. Али, мапа је била сва натопљена крвљу. Пала је испод Бигорејевих ногу и нико до тог тренутка није знао колико је он тешко рањен.

Бари је без мале проценио њихов курс. Али, хоће ли мотори издржати? Готово невероватно, али летели су још два сата и успели да умакну немачким противавионским батеријама које су чувале француску обалу.

Посада Вимпија ДВ-819 сада се нашла пред последњим искушењем. Пошто је Бигореј искочио падобраном, Полтон је управо авион ка обали Кента. Стројни трап и хидраулика били су уништени и пилот је знао да је њихова једина шанса да смањи брзину, а кретао се око триста километара на час. Ипак, успео је некако да се спусти, али се истог часа онесвестио. Кад је дошао к себи, налазио се у води, сто метара испред бомбардера. Избачен је из катапулта кроз вратанца за случај опасности. На себи је већ имао прслук за спасавање.

Допливао је до Вимпија и затекао своје другове у истом стању у коме их је оставио пре пада у море. Само, чамац за спасавање је толико био изрешетан да никако нису могли да га надувају. На срећу, осамсто метара даље неки рибари из Дила угледали су авион и одмах кренули у помоћ. Само неколико секунди пошто су се нашли на сигурном, бомбардер је потонуо.

У болници у Дилу Џорданова једина брига била је да сазна да ли је обавештајна служба Британског ратног ваздухопловства примила све поруке с Вимпија. Тек кад је добио потврдан одговор, Џордан се опет онесвестио. Одмах су га пренели у операциону салу.

И Бигореј се извукао, иако тешко рањен. Игром случаја, слетео је на кров болнице у Рамзгиту где је три месеца провео на лечењу.

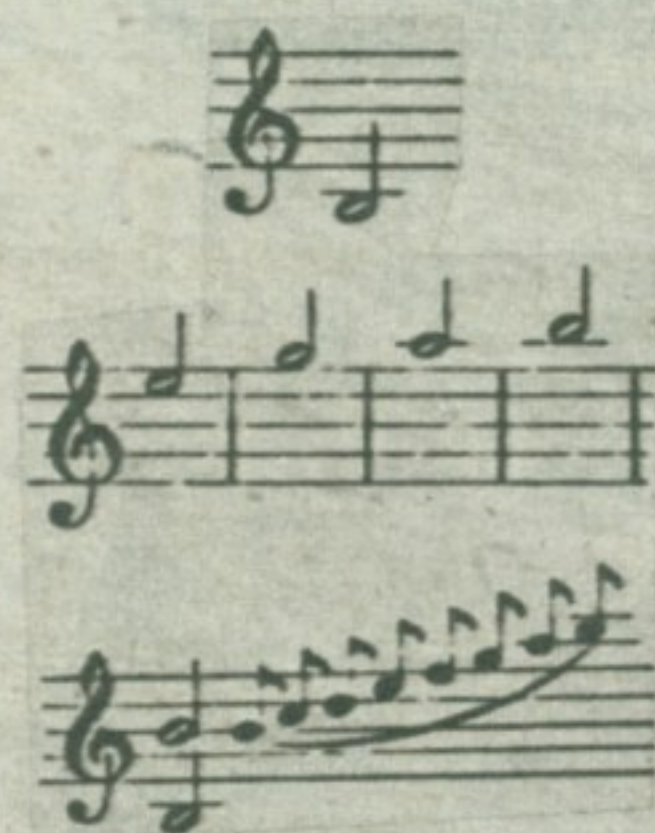
И остали чланови посаде бомбардера ДВ-819 брзо су се опоравили и поред високих одликовања, добили и унапређења. Вистон Черчил је тада изјавио:

— Захваљујући њима, немачкој ноћној одбрани дошао је крај.

С. Ивановић

**Нов радар немачких
ваздушнодесантних
јединица представљао
је велику претњу
за савезнике.
Да би кренули
у офанзиву против
Немачке, шесторица
одважних морали су да,
по цену својих живота,
обезбеде податке о
„лихтенштајну”**

Оркестар са празне плаже: испитивања извршена 1884. у САД показала су да једна врста песка ствара различите тонове – ако се обе руке брзо гурну у песак и саставе, чује се дубок вибрирајући тон који се понавља (горе); ако се лагано удари у површину, јавља се врло висок тон (у средини); а ако се песак заграби с обе руке, добије се један „узлазни“ тон (доле)

ВЕЋ ДЕСЕТАК ГОДИНА У ЛАБОРАТОРИЈАМА И НА ПЛАЖАМА ИСПИТУЈЕ СЕ ПЕСАК КОЈИ ПЕВА, ШКРИПИ, ШАПУЋЕ, РИЧЕ, ЗВЕНИ, ЗУЈИ, ВРИШТИ...

У неколико лабораторија у свету – као, на пример, на Универзитету Њукасл-апон-Тајн – научници покушавају да реше једно чудо природе које векови-ма збуњује људе: загонетку „певајућег песка“ (или, како га још називају, „музикалног“, односно „звучног песка“).

„Музикални песак“ јавља се на многим местима широм Земљине кугле. Сматра се да је по овој појави најчувеније острво Ег на Унутрашњим Хербидима, западно од обале Шкотске. У својој књизи

„Крстарење Бетси“ британски геолог Хју Милер (1802–1856) пружио је један речит опис егског песка:

„Лупио сам ископа стопалом... и измамио богат пискави сонорни тон, помало налик оном што га производи затегнути навоштени конач када се тргне ноктом кажипрста... и са сваком кораком и сваком ударом пискави тон се понављао. Другови су ми се придружили и извели смо концерт... Док смо се кретали, са тла се дизао непрестани ву, ву, ву, који је у тишини могао да се чује двадесетак метара далеко.“

Музика за Дарвина

Звучни песак откриван је на многим пустињама и на многим плажама по свету: на острву Борнхолм у Данској, западној обали Велса и обали Нортамберленд у Великој Британији, на хавајским острвима, на Лонг Ајленду и у заливу Масачу-

„Песак који лаје”: када се хода по плажи на хавајском острву Кауаи, састављеној од здробљене лаве, шкољки и корала, чује се звук сличан лавезу

сетс у Сједињеним Америчким Државама, у Колбергу у Пољској, на обали Новог Јужног Велса у Аустралији, у Бразилу, Чилеу, као и у неким пустињама Азије, Африке и Блиског истока.

Међу многобројним научницима 19. века, чију је пажњу привукла растућа мистерија певајућег песка, налазио се и Чарлс Дарвин. У својој књизи „Пут природњака око света“ 19. априла 1832. записао је: „Напустивши Сокего (у близини данашњег Рио де Жанеира)... враћали смо се властитим трагом. Био је то веома заморан посао, пошто је пут углавном ишао преко блештаве, вреле пешчане равнице недалеко од обале. Приметио сам да се сваки пут када коњ спусти копито на фини кременасти песак чује благи цвркутав звук.“

Три године касније Дар-

вин је поново известио о певајућем песку, у долини Копиапо у Чилеу: „Док смо боравили у граду чуо сам од неколико становника причу о оближњем брежуљку који зову „Ел Брамадор“ – Букач, или Урлатор... Колико сам схватио, брежуљак је прекривен песком, а звук настаје једино када људи пењући се на њега покрећу песак“.

У разним рукописима током више хиљада година забележене су и многе друге алузије на звучни песак – као, на пример, у „Хиљаду и једној ноћи“. Кинеске хронике говоре о певајућем песку у пустињи Гоби у средњој Азији. Марко Поло је известио да је над азијским пустињама слушао звуке натприродних музичких инструмената и бубњева.

Сва је прилика да је феномен звучног песка прави

узрок настанка старе легенде о једном манастиру на Синајском полуострву који је, наводно, затрпан пешчаном дином високом као планина. Легенда говори о заглашујућој туптави коју понекад слушају номади и путници који зађу у пустињу. Причало се да је та подземна музика плашила камиле каравана који залутају до мистериозне планине.

Манастир под пустињом

Пре око 200 година европски ходочасници на планину Синај донели су приче које као да су потврђивале легенду о затрпаном манастиру. И они су, наиме, слушали дуготрајну звоњаву у неким областима пустиње. Изгледало им је као да је неко непрекидно ударао у накоус, обешену металну шипку

„ПЕВАЈУЋЕГ ПЕСКА”

КОНЦЕРТ ЗА ПЛАЖУ И ШЕТАЧА

која је арапским свештеницима служила као звоно.

Тако је настала легенда о „Џебел Накоусу” – Планини звона. Путници који су током 19. века залазили у ту област Синаја нису се задовољавали митским тумачењем порекла звукова. Неки међу њима убрзо су „звоњаву” почели да приписују необичним особинама песка који прекрива једну страну чудновате планине. Песак је натакожен услед деловања снажних западних ветрова који готово непрекидно дувају преко полуострва. Када је ветар најјачи, планина „испушта” дуге тонове налик на звуке звона.

Пошто је сазнао за легенду о планини која звони, шкотски природњак сер Дејвид Брустер (1781–1868) посетио је Синај и обавио истраживање. „Планина звона”, записао је у својој књизи „Писма о магији природе”, „налази се око пет километара од Суецког залива унутар копна... у коме гранитни врхови Синаја и Хореба надвишују безводну дивљину...”

Брустер је замолио једног бедуинског водича да се попне уз „музичку” падину планине. Тек када је водич стигао до одређене висине, известио је Брустер, песак је почео да се

покреће и котрља низ падину. У први мах чуо се звук налик на струјање ветра између жица харфе. Како је песак постајао све јаче ускомешан услед повећања брзине спуштања, звук је све више подсећао на звонке тонове који настају када се мокрым прстом превлачи по рубу чаше. Када је пешчана лавина стигла до подножја, бука је достигла снагу грмљавине, услед које је стена на којој је Брустер стајао почела да подрхтава.

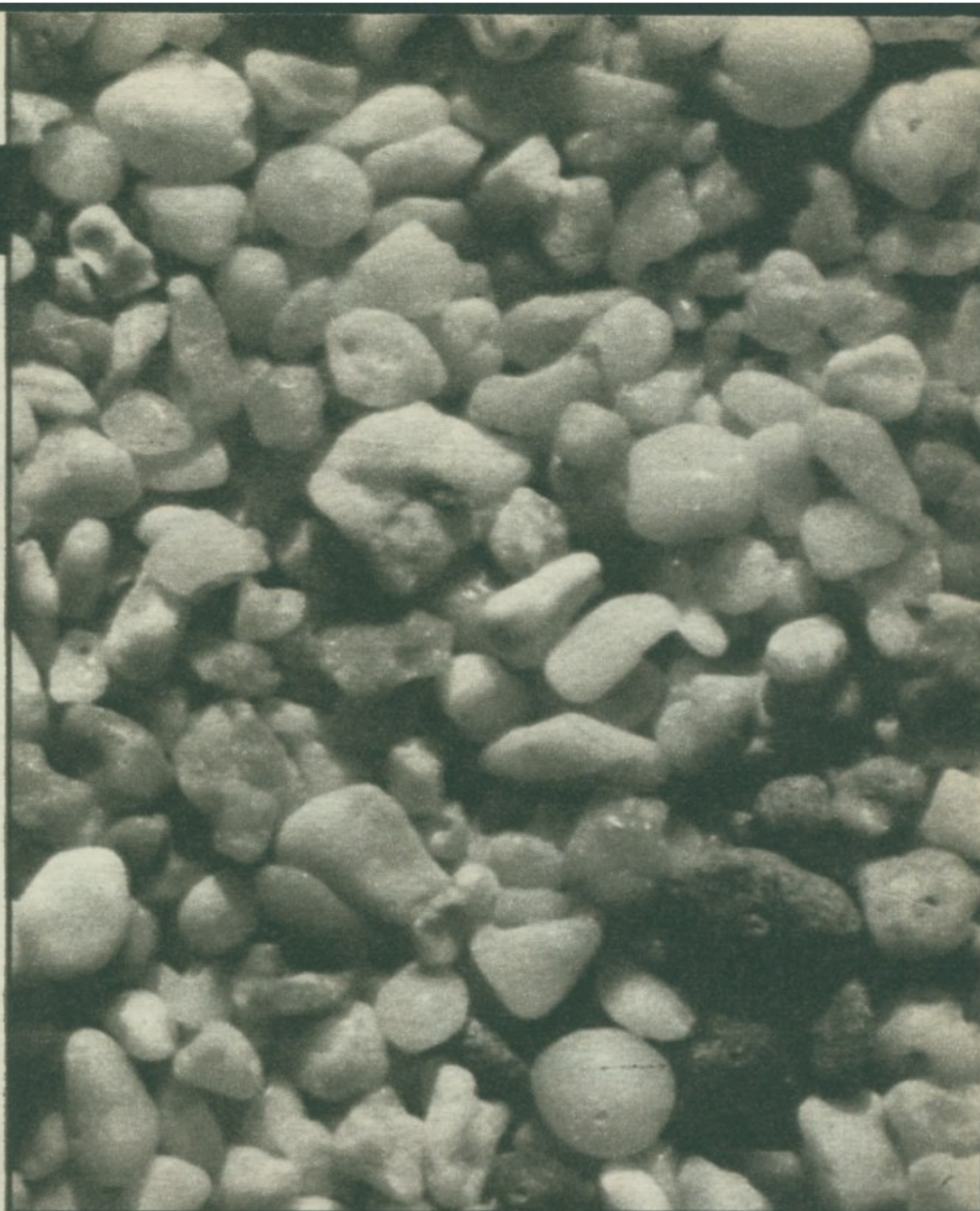
„Звиждање” и „хучање”

Право научно проучавање певајућег песка отпочео је четрдесетих година нашег века британски физичар Р. Бегнолд. „Певање” и „тутњаву” пустињског песка”, писао је, „чуо сам у југозападном Египту, око 500 километара од најближег насеља. У два наврата то се десило за мирне ноћи, изненада – вибрирајућа тутњава тако јака да сам морао да вичем да би ме колега чуо. Убрзо су се, подстакнути тутњавом, огласили и други звучни извори, са тоновима тако блиским првобитном да се јасно распознавао лагани ритам. Овај чудни хор оглашавао се дуже од пет

минута, док тутњаву није заменила тишина, а вибрирање престало”.

Бегнолд је утврдио да се певајући песак, уопште не говорећи, јавља на две врсте места: на морским обалама и на заветринској страни дина или наноса. За звуке егског песка и пешчаних плажа уопште Бегнолд је употребио назив „звиждање”, док је за звуке пустињског песка сматрао прикладним назив „хучање”. Провере су показале да песак са плажа емитије пиштање или звиждање са фреквенцијом између 800 и 1.200 херца (подручје високог С на клавиру). Тон може да се произведе, записао је, било каквим брзим поремећајем сувог горњег слоја – шетањем преко њега, глађењем површине дланом, гурањем предмета вертикално у песак.

Звуци које одашиље пустињски песак имају много мању фреквенцију када до ремећења дође у горњим деловима дине или наноса – читавих 132 херца. Али када се песак обрушава надоле као лавина, открио је, могу се постићи површинске брзине које стварају зујање са око 260 херца (око средњег С), или чак виши тонови, у зависности од брзине лавине. Када је песак из

Доказ против теорије о сферном облику: увећани снимак „певајућег песка” показује да су зрнца веома различитих облика

јужноафричке пустиње Калахари пренет у Преторију, губио је своје „вокалне квалитете” осим ако се до пред само тестирање чувао у херметичком контејнеру. Вокалне особине могле су да се реконструишу загревањем песка на око 200 степени Целзијуса. Ова чињеница указује да влага можда уништава звучне особине барем неких врста пустињског песка.

Песак у лабораторији

Недавно је група научника са Универзитета Њукасл-апон-Тајн извршила опсежно испитивање певајућег песка, користећи Бегнолдове методе. Узорци песка су прво држани у посуди за испаравање, а затим је у њих забадана тупа дрвена шипка, да би „пропевали”. У исту сврху служили су шоља за белу кафу и дрвена дршка чекића.

Истраживачки су установили да сферичност зрнаца није претерано важна карактеристика певајућег песка. Испоставило се да заправо уједначеност величине зрнаца одлучује о запремини песка који испољава музичке особине. Присуство финих честица шкоди „певљивости” песка и понекад може сасвим да му „запуши уста”. Када су зрнца углачана, незагађена другим материјалима и приближно исте величине

– песак почиње да „пева”. Услед сталног дробљења песак може да изгуби своју способност „певања”, али се она поново успоставља ако се измрвљена маса просеје, испере или прокува.

Али шта је заправо то што песку даје његова музичка својства? Научници су поставили једно опште објашњење: да би се појавио макар и наговештај звука, потребно је да постоји напонско кретање између два или више слојева. Када је слој песка танак и није омеђен нечим чврстим – такав је случај са сувим површинским слојем на влажној плажи – само коси удар може да изазове звук. Вертикални ударац може да проузрокује напонско кретање у лабораторијским огледима, али заправо због тога што је песак подупрт с обе стране зидовима посуде у којој се налази.

Под одређеним погодним условима, у једној ограниченој запремини, песак на плажи или у пустињи почиње да вибрира готово као ваздух у цеви оргуља. Отприлике тако настаје чудновато зујање, звиждање, шапутање, шкрипање, рикање... које је вековима збуњивало људе. Стварни механизам „певања” песка, међутим, још чека да буде објашњен.

Е. Јакуповић

ХОЋЕ ЛИ

АДА
ЦИГАНЛИЈА

ДОБИТИ „ЧУДОВИШТЕ“?

НЕСИ

И

У

**ЗАШТО СЕ СВЕ
ЗАНИМЉИВЕ
СТВАРИ УВЕК
ДЕШАВАЈУ
ДРУГДЕ? ЗАР СЕ
ЧУДА ПОНЕКАД НЕ
СТВАРАЈУ?**

БЕОГРАДУ!

У једном разговору недавно вођеном на таласима Студиа Б начела се вечна београдска тема: Ада Циганлија. Шта би све могла да има и – нема. И тако, реч по реч, би помешана и она слатка, неухватљива неман из Лох Нес. Зашто Београд, тачније Ада Циганлија, не би имала своју Неси? Баш згодна идеја, сложили су се учесници овог преподневног ћаскања. Зар Барселона није чувена по пахуљици, горили врло примереног имена? Али, зашто би нам Барселона пружала пример? Па ми имамо Котор и његову живу маскоту, делфина Јоцу!

Не ваља бити покретан а...

Дакле, идеја је ту, Ада Циганлија такође, само је проблем – Неси. Каква би то „звер“ могла да буде. Нипошто права, да припада породици звери па да растерује народ. А опет, морала би да буде атрактивна, склона дружељубљу, храбра. Да не доживи стрес или збрише главом без обзира када се на Аду слегне сто хиљада Београђана жељних одмора и забаве. Уз све то да буде скромна, без већих прохтева по питању јеловника, отпорна на тропска лета и сибирске мразеве. И, што је такође врло важно, апсолутно незанимљива као евентуална вечера.

Бити Неси очигледно није једноставно али, реше-

ња има. Нуди га Вук Бојовић, директор Зоолошког врта. Ада је довољно пространа за пар патуљастих зебуа (врста говечета) и неколико камерунских овчица. И, то не би било све: на Аду би Врт делегирао и неколико врста пловуша. Дивље пловке, рецимо. Или пар белих лабудова који би, уз мало среће, овде свили гнездо. У обзир би дошли и фазани под условом да се посетиоци Аде закуну да ће више ценити њихов изглед него укус.

Размишљајући о отварању филијале Зоолошког врта на Ади, Вук Бојовић никако да се отресе идеје о домаћој крави. Ако може Лондон, зашто не би и Београд имао једну? Па да деца виде како се музе и науче да се млеко не прави у радњи него у крави.

Ипак, све то, зебуи, фазани, пловке, звучи некако обично а ми бисмо нешто нарочито. Рецимо, патагонске морске лавове. То су атрактивне животиње,

слаже се Вук Бојовић али, претерано покретне. Шта ће бити ако их ми купимо, под условом да неко од европских продаваца животиња и пристане да их прода, кад виде у каквим би условима живеле, платимо их скупо а оне кад им досади вода у језеру, прошетају мало до Саве, падну у искушење да се окупају у Дунаву и на крају, заврше у Црном мору? Осим тога, морски лавови знају да буду и врло агресивни.

А како стоји ствар са

морском кравом? Она додуше живи у топлим водама али може да опстане и у хладним. Врло је љупка и могла би да буде од велике користи будући да се храни травом. Само, шта бисмо с њом зими: више је него сигурно да се не би баш најбоље снашла у савском језеру.

Много погоднија била би бајкалска фока, становник слатких вода. Дуга два метра, дакле има шта да се види, благе нарави и – врло ретка.

... ни лењ

Можда би најбоље било, предлаже директор Врта, да се одлучимо за лучку фоку која живи на северу али и у Средоземљу, уз обале Атлантика и Пацифика. Ова животиња је врло љупка и лако се припитомљава. Веома је привржена човеку само има и једну озбиљну ману: прилично је лења. Међутим, то и не би било тако страшно ако је научимо да се одмара на плажи, међу купачима.

За оне којима име лучке фоке не значи много, рећи ћемо да је то животиња коју већина нас познаје под именом туљан. Ко је није видео, може то да учини у београдском зоолошком врту под условом да му није далеко.

Ако можда имате неку бољу идеју, пишите нам! Сви предлози биће узети у обзир и о њима ће разговарати стручњаци: њихова реч биће последња када се буде одлучивало о томе како ће изгледати београдска Неси. Писма са предлозима можете да нам шаљете на адресу: „Политикин забавник“, Македонска 29, 11001 Београд. На коверти обавезно ставите назнаку „Неси у Београду“.

О. Вукадиновић

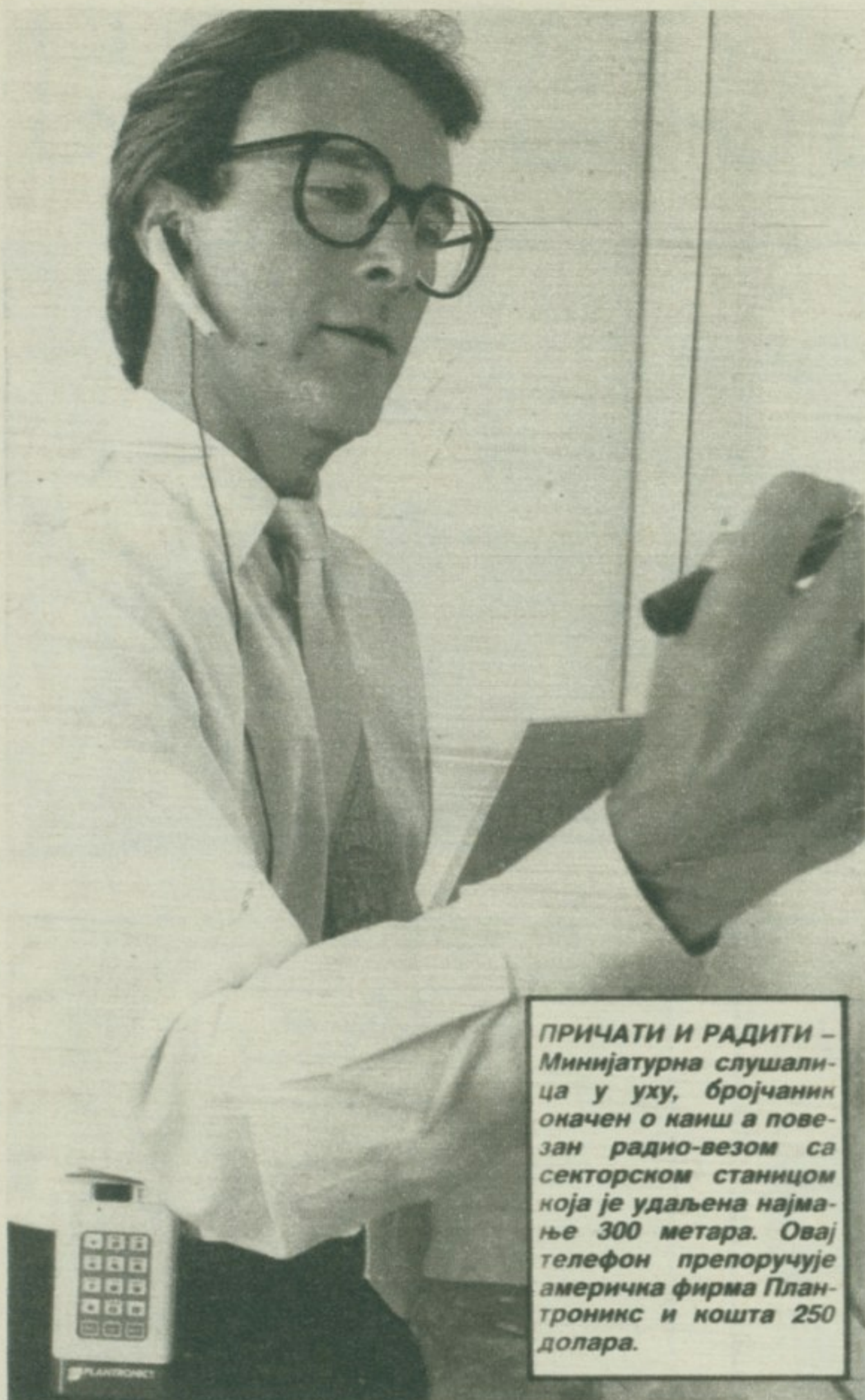

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

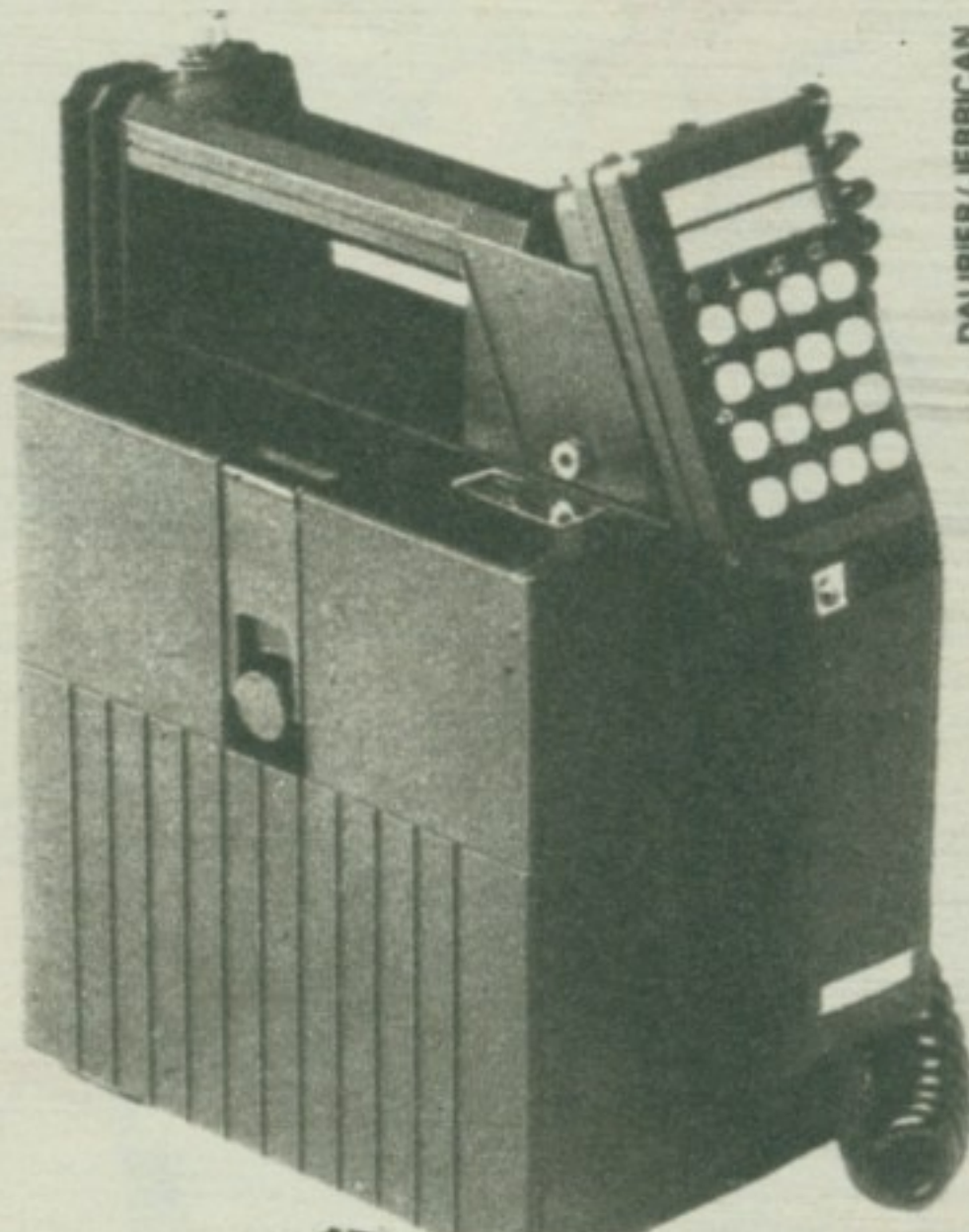

ПРИЧАТИ И РАДИТИ – Минијатурна слушалица у уху, бројчаник окачен о кацик а повезан радио-везом са секторском станицом која је удаљена најмање 300 метара. Овај телефон препоручује америчка фирма Плантроникс и кошта 250 долара.

ТЕЛЕФОН ПОСТАЈЕ СВЕ ПАМЕТНИЈИ: ПАМТИ, ИЗВРШАВА НАРЕЂЕЊА ВАШЕГ ГЛАСА, ЧИНИ ХИЉАДУ УСЛУГА. УСКОРО ЋЕ НАС У ЦЕПУ ПРАТИТИ БУКВАЛНО СВУДА

НИКАД И НИКУД БЕЗ ВЕЗЕ – Видите „радиоком 2.000“. То је секторски радио-телефон којим можете телефонирати из својих кола у било који крај света. Цена папрена – 420 старих милиона, плус претплата, а сваки разговор плаћа се одвојено. Засад приступачан уском кругу пословних људи и политичара.

**СВЕМОГУЋИ
ТЕЛЕФОНИ**

БУБА У УХУ!

ГЛАС НА НЕБУ – Захваљујући сателитима Инмарсат ускоро ће у већини авиона европских компанија моћи да се телефонира из авиона и плати кредитном картицом. На фотографији је „боинг 747“ Бритиш ервејза који лети на линији Лондон–Њујорк.

И СЛИКА И ЗВУК – Кад набавите визифон, можете видети саговорника. Засад се гледају док причају само најбогатији у врло богатим земљама.

вејза за Америку. Ова енглеска авионска компанија прва је у свету опремила три авиона „боинг 747“ такозваним ерфон системом који путницима омогућава да телефонирају док лете преко Атлантике или на некој од Ервејзових линија према афричком континенту. Веза се успоставља преко сателита Инмарсат који је инсталиран на висини од 36.000 километара изнад екватора. А то је само један пример шта нам све нуде нови телефони.

Хало, Перо!

Телефонски апарат који је пре сто једанаест година изумео амерички физичар Грахам Бел доживљава данас праву револуцију. Захваљујући техничким проналасцима у електроници и информатици такође сваког дана неки од

тако што ћете у слушалицу само изговорити њихово име. Ни Европа не заостаје са теле-вратоломијама: претплатници у Француској (више од 12 милиона) повезани су с електронском централом и могу за кратко време да пребаце своју линију на неки други слободан број кад усред разговора добију сигнал да их још неко зове, могу такође да разговарају са два „броја“ истовремено, да програмирају аутоматско буђење...

АТТ, чиновска америчка фирма за телекомуникације, нуди још сложеније услуге. „Више не морате да подносите досадног банкарског чиновника који вас зове сваког дана“ – гласи реклама за нови апарат. „Само пријавите његов број и кад вас убудуће буде звао, ваш ће апарат непограшиво давати знак да је заузет.“ Или, неко вас већ дуже време узнемирава и завитлава телефоном. Окрене ваш број и говори разне грозоте, псује и остало. Није вам више потре-

ЛАСЕР ЗА 2000. ГОДИНУ – Телефон будућности фирме Матра повезан је с централом – ласером. Слушалица има раван екран и камеру тако да може да се види с ким се разговара.

бан никакав „ловац“ нити помоћ полиције. Чим несташни тип задовољно спусти слушалицу, само притиснете дугме за неваљалце и успоставили сте везу у контра смеру, на огромно чуђење веселака коме сада ви можете рећи све што вам лежи на срцу.

И док ове нове функције телефона најчешће захтевају разна додатна уграђивања, „мешанац“ настао укрштањем радија и телефона доноси потпун преокрет: лични портабл телефон који вам омогућава да зовете и будете звани без обзира где сте, пешачите ли, возите ауто или, рецимо, јашете на коњу. Као што се и могло очекивати ипак се најдаље отишло с телефоном у колима. Само у СР Немачкој 150.000 возача има телефон у свом возилу, а рачуна се да ће их за две године бити 500.000, а до 1990. и цео милион. Овај нагли напредак објашњава се технолошком револуцијом у радио-телефонији, такозваном секторском радио-телефонијом.

Радио-телефон мора да има своју фреквенцу за емитовање и пријем, као нека мала радио-станица. Одређене су и фреквенце које се могу користити, али њихова сфера је веома уска тако да може да прими ограничен број корисника.

Секторска радио-телефонија, међутим, променила је све. Фреквенце су и даље остале ограничене, али се зато могу користити више пута. Ево како. Територија целе Француске, на пример, подељена је на 550 сектора пречника 30 километара и сваки од

одвија аутоматски. Његовим радио-телефоном управља секторска станица са територије на којој стањује или где ради и како он непрекидно емитује сигнал најближа станица може у сваком тренутку да открије где је, ма где се налазио. Ако има позива за њега, веза се успоставља помоћу матичне станице којој припада и звоно се чује у станици којој је аутомобил најближи. Она возачу даје одређену фреквенцу да би могао да успостави везу и то само док се разговор не заврши. После тога постаје слободна за следећег разговорљивог возача.

Секторска радио-телефонија већ је широко распрострањена у Сједињеним Државама (500.000 претплатника), Скандинавији (370.000), Великој Британији (120.000), у Француској засад само 20.000 јер је уређај доста скуп (апарат кошта преко 400 старих милиона динара) и углавном га имају директори предузећа и високи владини функционери. За 1991. годину предвиђа се стварање секторске радио-телефоније на европском нивоу која ће функционисати на новој фреквенци (900 kHz). Тада ћете моћи телефоном да „прошпартате“ целу Европу с малом слушалицом затакнуту у уху.

Наравно, нема никаквог разлога да се иста техника не примени и на буквално личном телефону који би се користио у граду. Већ је развијен систем „микро сектора“ помоћу кога се успоставља веза на малим раздаљинама (најмање на

МИНИ ТЕЛЕКС

Справица коју видите Енглези називају „пејџинг“ и нешто је сасвим ново у телекомуникацијама. Овај минител омогућава корисницима да шаљу писану поруку у било који крај света. Пријемник се састоји од мале кутије с екраном од течних кристала на коме се ређа текст (до 2.000 знакова). Минитекс такође може да чува у својој меморији шест различитих порука. Да бисте дошли у везу с неким, довољно је звати пејџинг службу, дати број саговорника и отипкати поруку на тастатури. Ваш саговорник ће чути „бип-бип“ и на његовом минителу почеће да се ређају ваше речи.

њих покривен је радио-станицом са одређеном фреквенцом. Два суседна сектора морају да користе различиту фреквенцу, али зато две зоне одвојене трећом, могу да користе исту фреквенцу.

Има нека тајна веза

А шта је с возачем аутомобила? За њега се све

100 m) за разговоре на улици, у метроу итд. Идеално да позовете друга из суседне улице на кошарку, да закажете састанак девојци која замиче за угао (наравно, ако и она има теле „личњак“), да јавите маме да из самоуслуге донесе кока-колу.

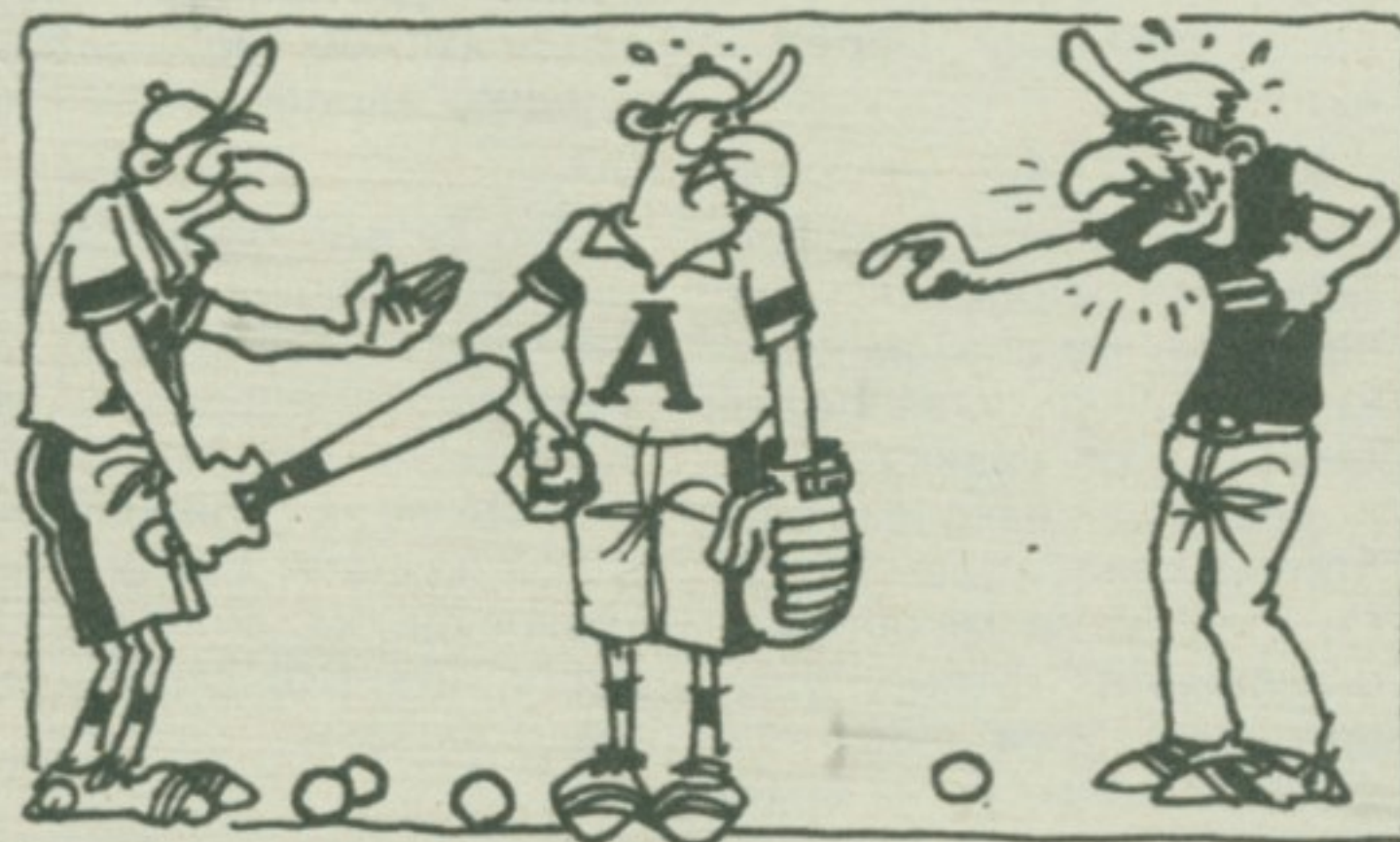
А кад ће све то бити? Па, сигурно пре 2000 године. В. М.

83-ГОДИШЊИ НАВИЈАЧ БЕЗБОЛА

Професионални безбол је део америчке традиције за који се обично мисли да је активност уз коју се свако може препустити релаксацији и уживању. Пример господина Мек Алистера који на свој начин изражава подршку спорту који обожава, као да се противи оваквој теорији. Брус Мек Алистер је „млад“ тачно 83 године и легенда је свог времена.

Три пута у току утакмице он почиње тако бучно да навија, да се његово, слободно можемо рећи, завијање чује километрима унаоколо. Сам Мек Алистер каже да је то навика коју је стекао још као дечак, а она траје већ 75 година. Долаје, чини нам се непотребно, да обожава безбол и да 95 одсто навијача повуче за собом када почне да навија. „Нисам никакав шоу-мен. Рецимо да сам само узбуђени навијач безбола“ – скромно изјављује Мек Алистер.

ВОЈВОТКИЊА И ШЕФ

Пси далматинци маскоте су многих ватрогасних станица у Филаделфији. Миљеница једне од њих звана „Војвоткиња“ отишла је недавно четворомладунчади. „Шеф“, како

зову поносног оца и сам је стални члан бригаде и има службену легитимацију са фотографијом. За рођенданску прославу „Војвоткиња“ и „Шеф“ су добили велике порције костију, а ни цвећа није недостајало. Шеф има разлога да буде поносан: сав пород су мужјаци.

ПОЛИЦАЈАЦ КОЈИ ИГРА

За многе возаче нема ничег горег него када се нађу у саобраћајној гужви. Али за оне у Њу Орлеансу, оваква типична поподнева могу да постану чак и забавна. Томе доприноси двадесетшестогодишњи саобраћајца који на свој начин прекрађује досаду и разгони нервозу возача. Он, наиме, опремљен својим стерео-касетофоном и добром музиком, игра у ритму и тако забавља нервозне возаче.

БЕБА ОД 40 KG

Беба – панда звана Тонг-Тонг прославила је прошлог месеца у зоолошком врту Уено у Јапану први рођендан. Њену мајку, Хуан-Хуан, поклонила је Кина Јапану још пре 7 година. Вештачком оплодњом рођена је Тонг-Тонг. Ова беба још није достигла своју пуну величину, живи поред своје мајке и привлачи пажњу стотине посетилаца. За сада је тешка око 40 килограма и висока метар и 30 центиметара.

„ЖАБИЦЕ“ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

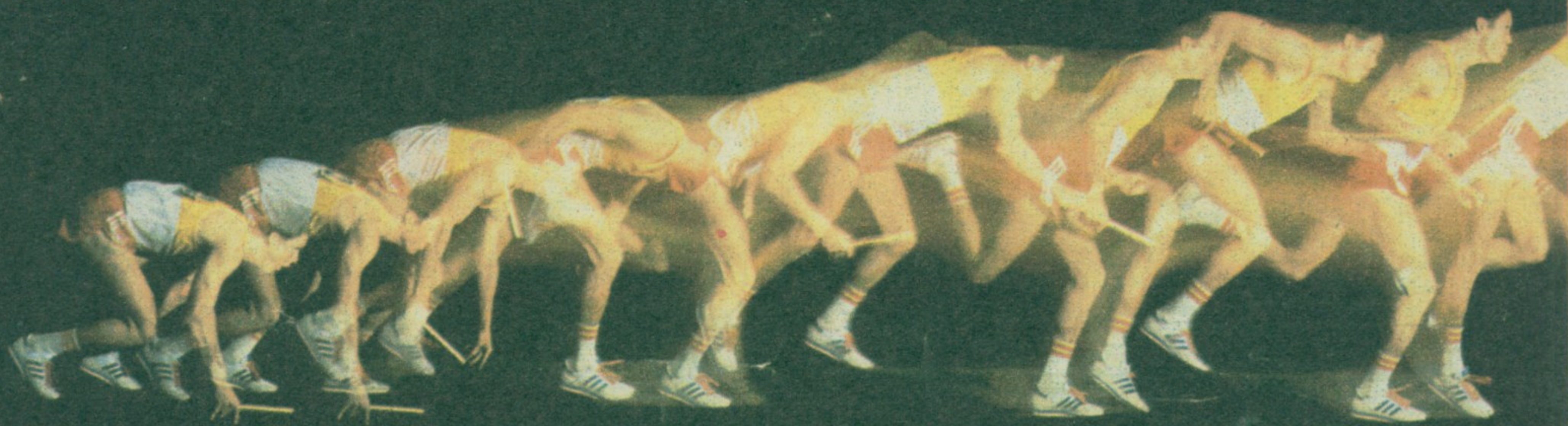
Откако је дечака, плажа и каменчића, дечаци претражују плаже у жељи да нађу гладак, округло каменчић који ће постати савршена „жабица“. Пре неколико година, Џон Зехр, 31-годишњи бивши морнар, увидео је да никада неће пронаћи онај прави „срећни“ каменчак па је одлучио да га сам направи. Тако је у својој лабораторији изумео пљоснати пластични ка-

менчић са малим удубљењем на дну. И ето: настала је савршена „жабица“ која изгледа као да одскаче по води унедоглед. Најлепше од свега је што и сваки аматер може да користи овакве жабице као прави експерт. Па, кад се већ нађете у залазак сунца на плажи, са мирним морем испред вас, можете само да пожелите да вам је приручи један од Џонових каменчића.

Илустровао: Зоран Петковић

**Џогери,
уозбиљите
се!**

УМІЕТІЕ ЛІИ ДА

Читава војска људи која воли спорт и рекреацију трчи улицама, парковима, стазама, плажама. Таква идеја многим сине нарочито када су у току велики шампионати у атлетици. Замишљају себе као будуће такмичаре, навуку патике и безбрижно одјезде низ улицу. И не знају да на тај начин себе излажу великим здравственим опасностима. У највећој су опасности они који уопште немају кондиције: да оштеће срце, крвне судове, да доживе колапс, угануће, истезање и кидане мишића... Али, ни они који се редовно баве неким спортом нису сасвим безбедни од оваквих невоља: реч је о њиховим стопалима од којих временом може да дође до поремећаја у читавом телу.

Стручњаци, ма колико чудно то звучало, упозоравају да не знамо да трчимо, а што је још чудније, не знамо ни физиолошки правилно да ходамо. Тачно је да се рађамо генетски предодређени да ходамо и трчимо, али нас у годинама које следе нико не учи да то чинимо поштујући осетљиви систем скелета и мишића. Тако се још од детињства могу стећи погрешне навике и усталити лоши обичаји који би иначе одмах и без икаквих тешкоћа могли да буду исправљени. У навику прелази незнање о употреби стопала и ногу на којима проводимо највећи део живота.

Правилан ход или трчање предвиђа да се стопало на тлу савија од пете, преко табана, до врхова прстију. Палац је последњи који треба да се одвоји од тла. Затим, ходање захтева прав, али не и крут

положај тела. Тежиште треба да се налази тачно између стопала која чврсто стоје на земљи. При кретању тело треба благо да се клати, а руке да се померају напред и назад.

Међутим, ако се мало осврнете око себе, приметите да се ретко ко овако креће. На сваком кораку могу да се виде резултати лоших навика. Природно је да свако има сопствени стил ходања, али тај стил је са механичког становишта готово увек погрешан. Има оних који се више ослањају на врхове прстију или на пете, који вуку ноге, који ноге држе укрупњене и не савијају колена, који се више ослањају на једну ногу. Други се гегају повијених леђа и лабавих ногу. Приликом трчања то се још више уочава: има особа које скакућу на прстима, оних који исцрпљују своје мишиће зато што држе укрупњене кукове и тако блокирају и леђа, и тако даље.

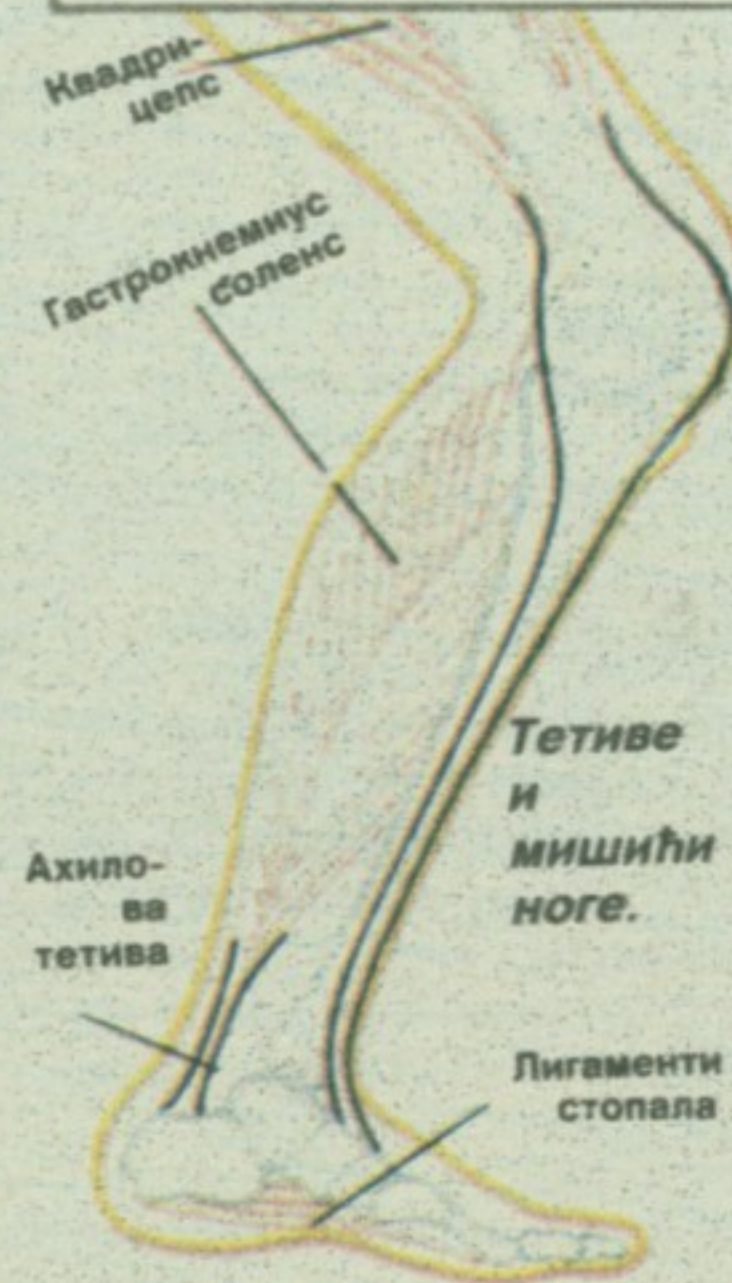
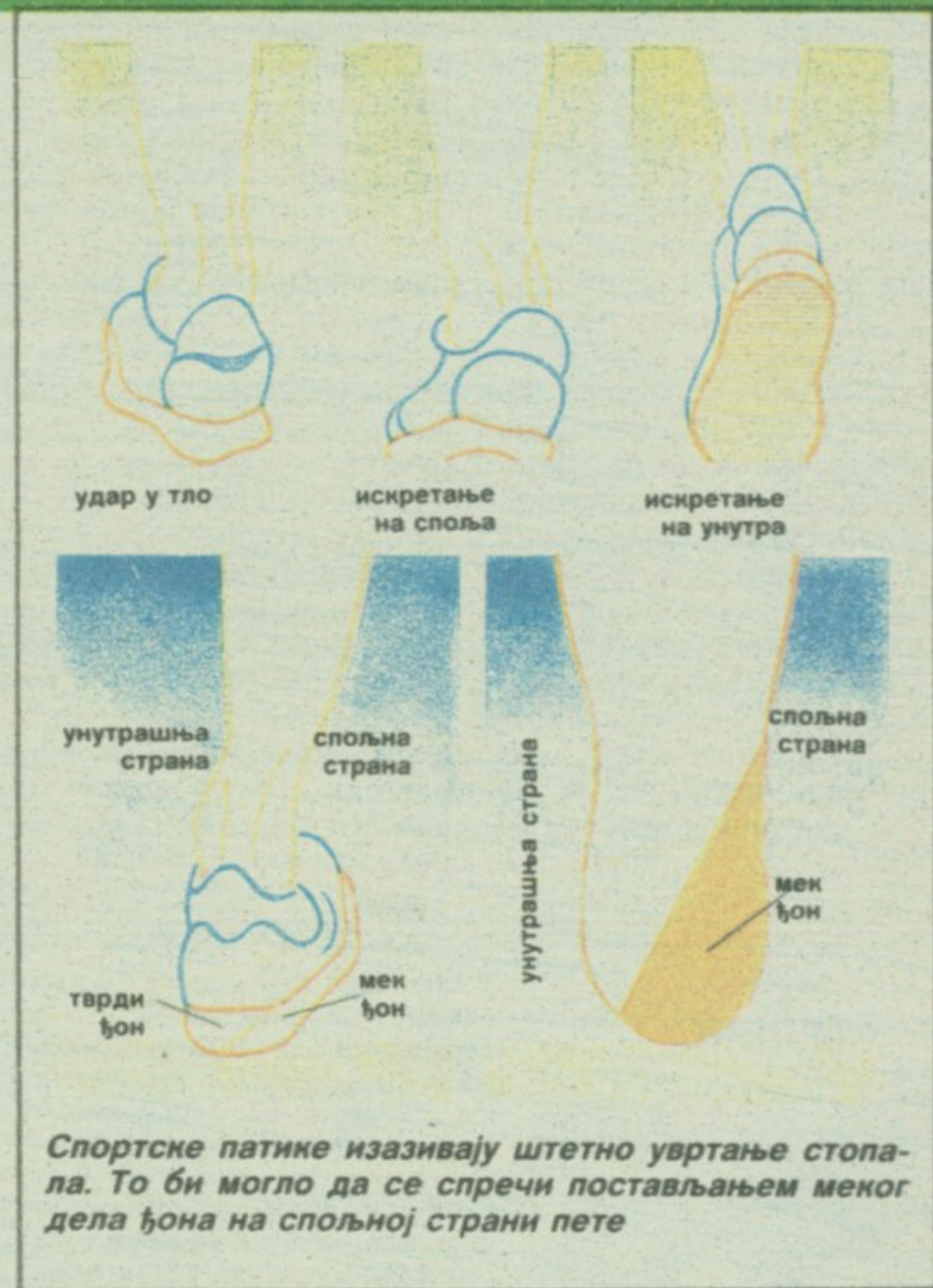
Какве последице по здравље може да има овако лоше кретање? Стручњаци кажу – многобројне. Прве невоље одразиће се на стопалу. Оно има веома сложену и осетљиву грађу: чини га 28 костију и током времена прво се деформише. Заправо, прво почињу да боле мишићи и зглобови, а онда креће ланчана реакција: лоше ходање изазива изузетно снажне силе на глежањ, а затим и на лигаменте, тетиве и хрскавицу колена. Бол се појачава и кретање постаје још горе. Неволје се онда преносе и на кук. У том тренутку кретање је већ увелико поремећено, јер је угрожен

онај део скелета где се кичма спаја са карлицом. А онда започињу болови у мишићима, потиљку, леђима... Неволје се онда заокружују тако што долази и до психичких поремећаја и једног општег лошег стања.

Ако се већ бавите трчањем као рекреацијом, онда ће вам ово што је до сада речено вероватно загорчати то задовољство. Ако сте се тек припремали да отпочнете са џогинг-рекреацијом, онда саслушајте шта још стручњаци имају да кажу.

Удар од 500 kg

Дакле, ко стално трчи у опасности је да себи створи неке неприлике. Чим у трку ставите једну ногу испред себе, тело нагло губи брзину, губи се кинетичка енергија и тело је практично свом силином гурнуто према земљи. Кад се заврши корак, док је друга нога још позади, одједном се потенцијална енергија која се у мишићима нагомилала за време фазе пуњења – убрзава. Сменавање ових фаза доводи до силовитих удара: у стегнутим мишићима долази до страховитог истезања, а такође и у тетивама, нарочито приликом „кочења“. У том тренутку тежина човека се повећава чак 2,9 пута. Али, терет који издржавају мишићи и тетиве још је много већи: особа од, на пример, 70 килограма, која се креће брзином од 11–12 километара на час (а то је брзина лаког џогинга) извршиће притисак на тетиве квадрицепса (које повезују мишиће горњег дела ноге са коленом) од 4,9 килоњутна, то јест од око 500 килограма.

Ходање има другачији механизам. У том случају се потенцијална енергија претвара у кинетичку на много блажи и ефикаснији начин. Рецимо, као код клатна. Код брзог ходања силе које трпе тетиве особе од 70 килограма достижу највише 215 килограма.

Због свега овога не треба да чуди податак да је трчање на првом месту по броју повреда у спорту (око 35 одсто од свих незгода). Претрчати један километар значи у ствари ударити ногом у тло око 500 пута. Сваки корак је траума која у читавој физичкој структури изазива серију удара, контракција,

Пример доброг трчања

ТРЧИТЕ ?

**СТРУЧЊАЦИ КАЖУ
ЉУДИ НЕ УМЕЈУ
ПРАВИЛНО ДА
ХОДАЈУ. ТРЧЕ ЈОШ
ГОРЕ. А ПОСЛЕДИЦЕ?
ИШЧАШЕНИ
ЗГЛОБОВИ,
ИСТЕГНУТИ МИШИЋИ,
БОЛ У ЛЕЂИМА... ЛЕК,
МЕЋУТИМ, ПОСТОЈИ:
НАУЧИТЕ ДА ХОДАТЕ**

спазма, уврнућа и кидања. То је као кад би једна зграда била стално изложена серији потреса: ако није добро саграђена, сва ће се растрести, а ако је већ оштећена – срушиће се. Последице ће се прво осетити на коленима, али ће се невоље одразити и на другим зглобовима. На пример, на робусној Ахиловој тетиви која повезује пету са горњим миши-

ћима, може доћи чак и до кидања ако је због лошег трчања отекла и дуго занемарена.

Наука о стопалима

Шта онда радити да би трчање било здравствено оправдано и да би се обезбедило добро кретање? Најлогичније је, кажу стручњаци, држати стопала под контролом. Она су најбољи показатељи за оно што може доћи касније. На пример: ко има невоља са кривљењем кичме вероватно хода стопалима окренутим ка унутрашњој страни. Због тога се данас проучавање читаве ове материје базира на стопалима: из анализе стопала добијају се корисне информације на основу којих се затим предузимају кораци за лечење осталих поремећаја.

У последње време у изучавању подологије (науке о стопалима) у помоћ су притекли многи инструменти савремене технологије

који тачно откривају колики напор трпи стопало. Најпрефињенији је произведен у Западној Немачкој. Реч је о тепиху у који су убачена 1.344 сензора. Сваки открива притисак на поједине тачке стопала особе која хода и шаље податке у рачунар а он прави цртеж табана у боји. Захваљујући том апарату могу се на време, открити аномалије у ходу, мане у ослањању чак и ако су сасвим мале, мишићи стопала који не раде добро...

Захваљујући овим инструментима могуће је одмах открити тегобе на које се пацијент жали. А када се узрок открије, онда циљ није отклањање невоље само на том једном месту: недостатак који је на њему откривен може бити само одраз лошег стања целог организма. И обрнуто.

Због тога се научници све више труде да људе подуче правилном ходању и трчању. Положај за који се може рећи да је физиолошки исправан је када су

КАКВА ОБУЋА?

Стручњаци за стопала оптужују: не само што не знамо да ходамо и трчимо, него не знамо да одаберемо ни прикладну обућу. Терање моде кад је обућа у питању сматра се једним од главних узрока који доводе до поремећаја у стопалима, а затим и у другим деловима тела. Уске, тврде и шиљате ципеле често држе стопала као неки гвоздени окови. Шпицасте ципеле, на пример, скупљају прсте и деформишу их. Високе потпетице које жене носе мењају структуру стопала и доводе до кривљења кичме.

Али то још није све. И спортске патике, које су доскора сматране технолошким чудом, могу да створе невоље оном ко трчи. Бонови и улошци од синтетичке пене не успевају увек да апсорбују удар стопала о тло. Осим тога, кад се у њима трчи, тло се додирује највише спољном страном табана. Скочни зглоб ротира ка унутрашњој страни, а затим, у фази убрзања, опет се заврће ка спољној страни. Све ово заједно, током дужег бављења спортом и рекреацијом, доводи до истезања тетива, лигамената и мишића. Спортске патике изазивају много јаче уртање стопала него кад се трчи бос.

Добре патике требало би да имају мекану потпетицу која би могла да амортизује ударце и прилично чврст ђон у средњем делу, да ублажи уртање. Уртање на спољну страну изазива велики притисак на Ахилову тетиву, па би решење било да се у патику са спољне стране код прстију убаце полукрутни улошци, тако да се ублажи нагиб стопала приликом фазе убрзања.

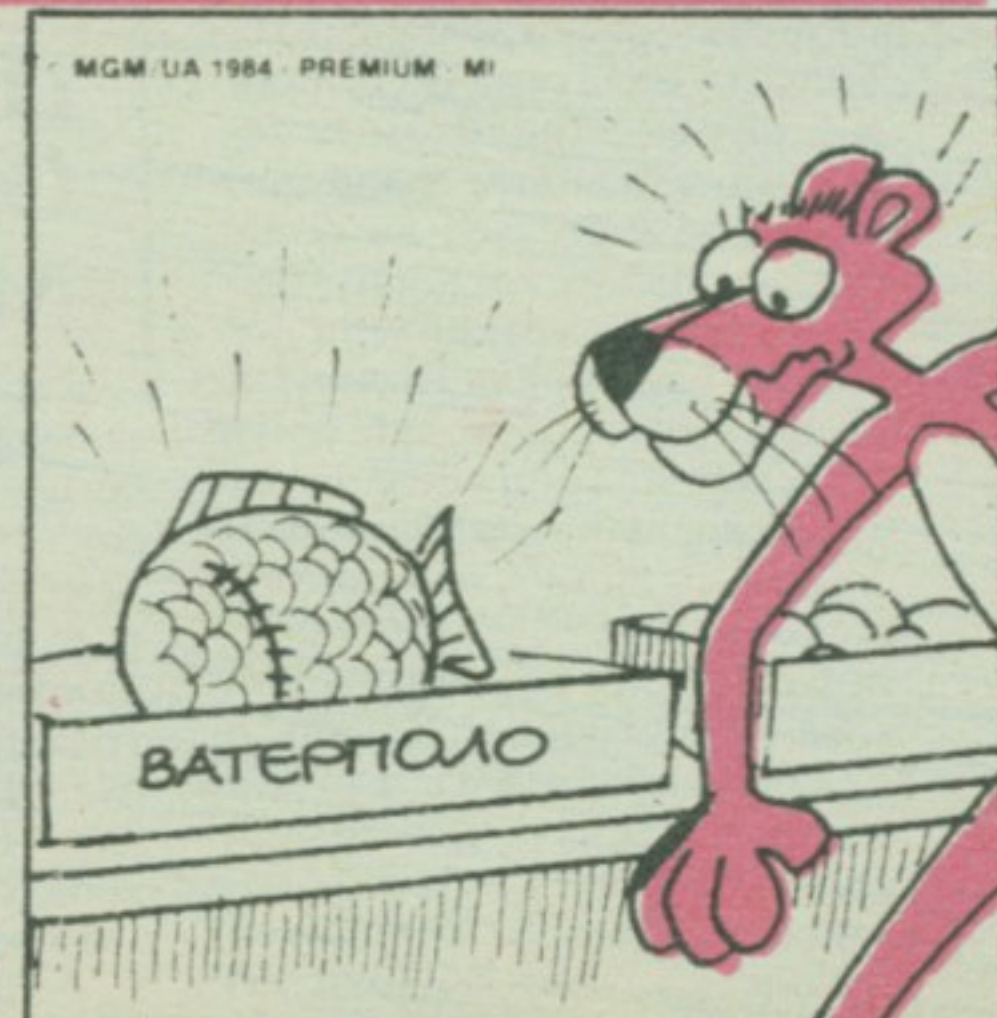
различити делови тела правилно распоређени. Научити шта то значи није једноставно, јер се морају мењати и навике у држању пацијента, а мора се утицати и на његово психичко расположење. Јер, нестрпљив човек, на пример,

хода на један начин, а депресивац на други и тако даље. Промене у понашању морају бити потпуне. Али, све је то вредно труда, јер ће само на тај начин моћи да живе и крећу се без већих неприлика.

М. И. Ш.

ПАНТЕР ПАНТА

АЛЕ И БАУЦИ

8

из балканске митологије

За разлику од многих других бића, која су временом нестајала или бежала у густе неприступачне шуме и пећине, водени духови настају Балкан у готово истом броју као некада. Они су, иначе, и најстарија вилинска бића на Балкану. У прилог њиховом опстанку, осим урођене упорности, ишло је изгледа и то што човек још није загосподарио њиховим светом – водом. Однедавно, истина, водени духовима сметају хидроелектране, али су успели да се, њима својственом вештином прилагођавања, снађу и у новим условима.

Водени духови настају реке, језера и баре. Има их у изворима и потоцима, а неке врсте виђене су у водоводу, па и канализацији. Постојање водених демона у флашама киселе воде никада није потврђено иако се о томе једно време шушкало. У мору, наравно, живе друга вилинска бића и чудовишта, али о њима ће бити говора неком другом приликом.

Дунавски демони или духови можда су најстарији ме-

ковни непријатељи водењаци који за себе тврде да су најстарији становници вода, али њихова некретичност и опседнутост сопственом величином углавном обезвређује те податке.

Брзи демон и алас из Брзе Паланке

Необична је случајност да су људи још веома давно (по свом рачунању времена)

на остала вилинска створења и могло би се условно рећи да су били „човеколикији“ (заправо људи су „вилотики“). Додуше, дунавски демони никада нису много бринули о свом пореклу, родословљу и чистој раси па су се радо и често мешали са рибама и другим житељима река. Тако су временом почели да губе властита обличја и све више личили на рибе. У време када су их људи Лепенског вира упознали, већ су попримили доста риблих црта и то је видљиво на скулптурама. Неки, као рецимо угледни часопис National Geographic Magazine, сматрају да су дунавски демони до сада сасвим постали рибе, али то је погрешно. Од времена Лепенског вира до данас прошло је тек неколико хиљада година, што је за дунавске духове тако мало да они нису имали ни времена ни могућности да се толико промене. Штавише, старији међу њима сећају се Лепенског вира и са задовољством су разгледали сопствене скулптуре наново откривене на дунавској плажи. О томе да се дунавски демони нису битније изменили сведочи и један примерак који се неопрезно заплео у мрежу аласа из Брзе Паланке. Успео је да умакне, а о целом случају писала је „Политика“.

Дунавски демони настају цео Дунав, његове притоке, а виђени су и у неким другим притокама Црног мора.

дапу где су се и друга вилинска створења најдуже задржала. У притокама Дунава задржавају се, ипак, најрадије око ушћа. Сам писац ових редова (ако му верујете) имао је прилику да види једног дунавског демона (уједно једно од ретких вилинских бића које је видео) у Бољетинској реци, близу њеног ушћа у Дунав. Дунавски је прскао водом, набацивао се блатом, а онда уз звиждук заронио у један вир. Дунавски демони не избегавају ни близину великих градова. Има их у Дунаву близу Беча, Братиславе, Будимпеште, а много их је и у водама око Београда. Ипак, ту су опрезнији и не појављују се често.

Као што нерадо живе у другим водама, изгледа да у Дунаву не трпе друга бића. Чак ни моћни водењаци не залазе у воде где обитавају дунавски демони, поготово после неколико катастрофалних покушаја да заузму Дунав (дунавски ратови). У Дунаву нема ни русалки ни других чудних бића. Примећена је додуше, близу Голупца, мања речна аждаја, али могуће је да је то, ипак, била само овећа белоушка.

Свађа око рибе

Дунавски демони живе у мањим заједницама. Ни породичне, ни друштвене обавезе нису им нарочито развијене, мада имају врло развијено осећање солидарности и лојалности према својим су-

дунавски духови подносили било какав облик друштвене организације и власти, а нарочито не неког владара. Само у изузетно важним случајевима дунавски демони састају се у неку врсту скупштине, али обично не успевају да одлуче ништа битно.

Имају много деце али их не држе строго. Деца се брзо осамостаљују и углавном су препуштена реци да их васпитава. Додуше, ма како слабе биле породичне везе, оне им на необичан начин омогућују да увек и на сваком месту знају шта се дешава са њиховом породицом. Слична се појава јавља још код аустралијских домородаца.

Иако можда најстарији, дунавски демони су најбезазленији од свих водених духова и људи не би требало да их се плаше. Њихов застрашујући и тужан изглед само је варка, они су у основи весела бића. На први поглед неозбиљни, лакомислени и брзоплети, дунавски су заправо веома мудри и док су се још дружили са људима научили су их многим вештинама. Рибарска мрежа је њихов изум и брзо су се покајали што су је показали људима. Људе са Лепенског вира, како тврде археолози, научили су да праве тврду, црвенкасту смесу за подове кућа, али су људи то до сада већ заборавили. Погрешно је, међутим, мишљење да су дунавски демони измислили удицу. Удицу су открили

ДУНАВСКИ ДЕМОНИ

НЕОЗБИЉНИ, ЛАКОМИСЛЕНИ И БРЗОПЛЕТИ

СКРОМАН ПРЕГЛЕД НЕКИХ ЧУДНОВАТИХ БИЋА И ПОКУШАЈ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЊИХОВОГ ИЗГЛЕДА НА ОСНОВУ ПИСАНИХ ДОКУМЕНАТА И ШТУРИХ ИЗЈАВА МАЛОБРОЈНИХ ОЧЕВИДАЦА

ђу воденим духовима Балкана. Њихова древност недавно је потврђена и палеонтолошким налазима у Панонској низији. Приликом испитивања земљишта ради добијања земног гаса на више места у Мађарској и у румунском Банату откривени су фосили ових бића. Ти налази само су потврдили већ готово усвојено мишљење да су дунавски, заправо панонски демони, били најбројније становништво Панонског мора. Тиме се објашњава њихова присутност у Дунаву и његовим притокама, али и у осталим рекама црноморског слива. Дугу историју дунавских демона повремено доводе у сумњу њихови ве-

упознали дунавске демоне, о чему сведочи већи број скулптура које приказују ове демоне. Овакве камене статуе откривене су недавно приликом археолошких истраживања на Лепенском виру (Д. Срејовић, Лепенски вир, Нова праисторијска култура у Подунављу, Београд, 1969). Дунавски духови, некада давно, сасвим су личили

У самом Црном мору их нема, што значи да су се од нестанка Панонског мора прилагодили животу у слаткој текућој води. Ни у Балатону нису примећени. Они из горњег тока Дунава држе више до себе и сматрају се бољим и друкчијим од духова који живе у широким и мутним водама средњег и доњег Дунава. Највише их има у Бер-

народницима. Сматра се да су некада имали неку врсту племенског савеза на чијем је челу био владар. Један од њихових владара наводно је био Истрос по коме је Дунав добио једно од својих имена. Пре ће бити, ипак, да је легенда о Истросу и владарима дунавских демона касније настала по узору на водењацима и њихове крајеве. Тешко да би

скандинавски тролови и тек касније је донесена на Балкан.

Некада су дунавски помагали људима, али када су ови почели да тамане рибу преко сваке мере, дошло је до заваде. Данас углавном ометају аласе, цепају мреже и скидају мамце са удица. Велика им је забава да гађају пролазнике камењем и блатом и да

ПОЗОРАВАЈУ

'а о старима

36.000 старијих од 65 година. — Шта живот људи у трећем добу

Србији је ста-
ишна после-
гиска али и-
ста.
позоравају да
та ће се учи-

ти и конкретни предлози о даљем раз-
воју оних облика заштите и помоћи за
којом живе старији грађани, а која је
за сада постојеће организације једина у
Београду и Нишу. Нема сумње да су
ови презентациони облици помоћи ста-
деловима Републике
Да и не помињемо
брдима и планинама,
авином, презентаци-
ваз помоћ би била и
и јединица са сво-
ње у дом или у бот-
последњи чат, када
сно
ма допринос спрече-
не са изјављивањем
руштинџе о старима у
тако живот старијих
ко се, захваљујући
ташине, продужи жи-
стојати да тај живот
бује потпуно испу-
А то ће се нај-
и да старији сема-
е у сопственом до-
ственој средини.

Е. Карабег

НЕОБИЧАН УЛОВ ДУНАВСКИХ АЛАСА

Рибар уловио

» живу

скулптуру « са Лепенског Вира

Кладово, 16. априла
Дунавски аласи имали су јуче не-
свакидашњи улов. Душко Милошевић
(47), рибар из Брзе Паланке обра-
ловао се богатом улову док је из-
власио тешку мрежу. Не мало се и-
зненадио када је, уместо рибе, ут-
писао у мрежи буљаво биће које се
баграло. Док се Милошевић окренуо
да погледа своје другове, биће је по-
цело мрежу и побегло у Дунав.
Милошевић и остали присутни сложи-
ли су се да је биће имало најмање
30 кг, да је било дугачко око пола
метра и да је имало неважну тлашу,
надоде обрвена уста и буљаве пач-
ве очи. Милошевић се присећа да га је
биће подсетило на фотографије скул-
птура са Лепенског Вира које је ви-
део у фототеци хотела у Доњем Ми-
лановцу.

Ж. С.

ре, како неспретно трче, на-
мигују плавим очицама и
скачу у Дунав. Ометали су
ископавања и на друге начи-
не, премештајући ознаке или
заменујући предмете. Један
археолог се жалио да му је
дунавски демон украо све
оловке, шпахтлу, компас и
поклопац фото-апарата.
Оловке је касније нашао у
грмљу потпуно изгризене.
Дунавски су упркос свему би-
ли благонаклони према архе-
олозима и поносили су се ти-
ме што су њихове статуе от-
кривене поново, после толи-
ко година.

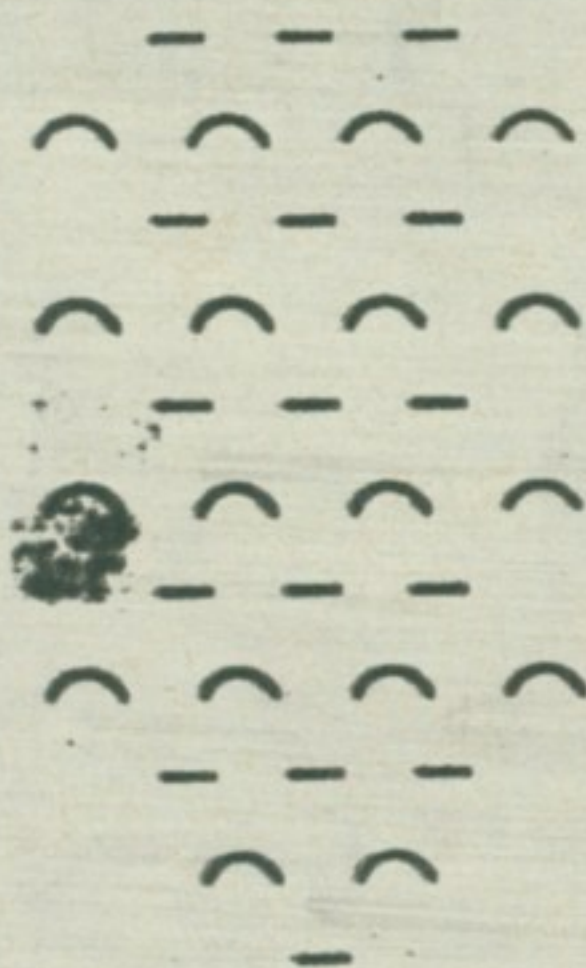
Хидроелектрана Ђердап и
акумулационо језеро озбиљ-
но су угрозили дунавске де-
моне, али само накратко. Убр-
зо су се лепо снашли у језе-
ру, а брана и централа поста-
ле су им извор нових смица-
лица: често кваре турбине,
пуштају уставе, кидају жице
и уопште задају много главо-
боља радницима. Једном је
један овећи дунавски демон
начинио озбиљну каварију
када је упао у турбину. Про-
шао је неозлеђен, али је изаз-
вао велики квар на електрич-
ној мрежи у целој Србији. О
томе је и септембра 1980. го-
дине у новинама објављено
текст „Археологија и елек-
трификација“.

Дунавски демони немају
ни најмању намеру да ишче-
зну или изумру. Врло су стари
и подсмевалу се чак и оста-
лим вилинским створењима
називајући их млађаријом.
Како су прилагодљиви и

КО ТО ТАМО ЗВИЖДИ

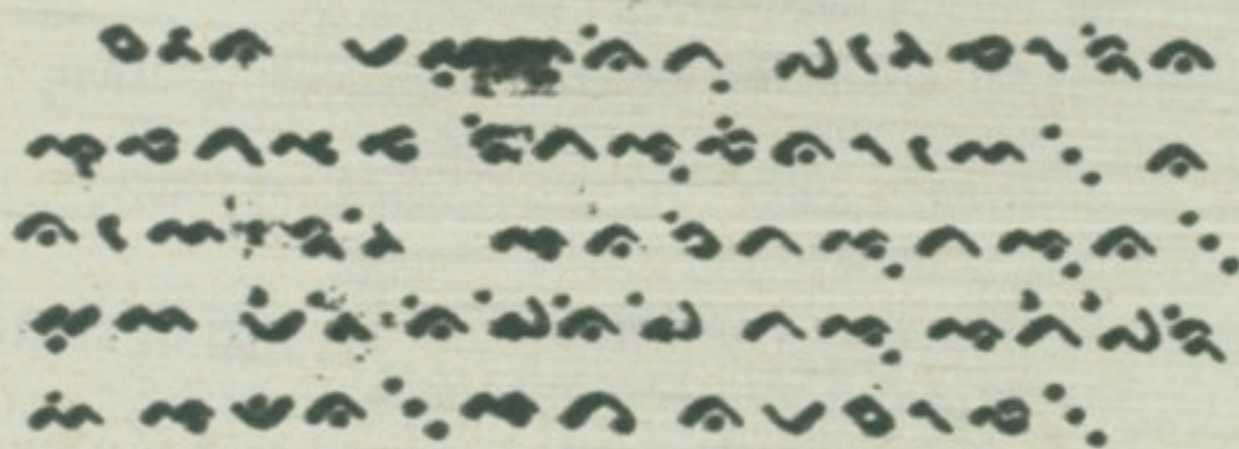
У тексту сте сигурно приметили да смо поменули
како дунавски демони воле да звижде. Дужни смо да
овде скренемо пажњу на неке старе и новије заблуде у
вези са звиждуцима који до људи допиру из воде.

Звиждање је својствено многим становницима
слатких вода. Некада се веровало да и рибе звижде,
што је можда делимично последица погрешног убраја-
ња делфина у рибе, али ће пре бити посредни веровање
да су звиждуци дунавских демона — рибли. То је нашло
места и у уметничкој поезији: Кристијан Моргенштерн
забележио је „Рибљу серенаду“ („Fisches Nachtgesang“,
ритмичку серију кратких и дугих звиждука које је чуо
једне ноћи на обали Дунава код Регенсбурга:

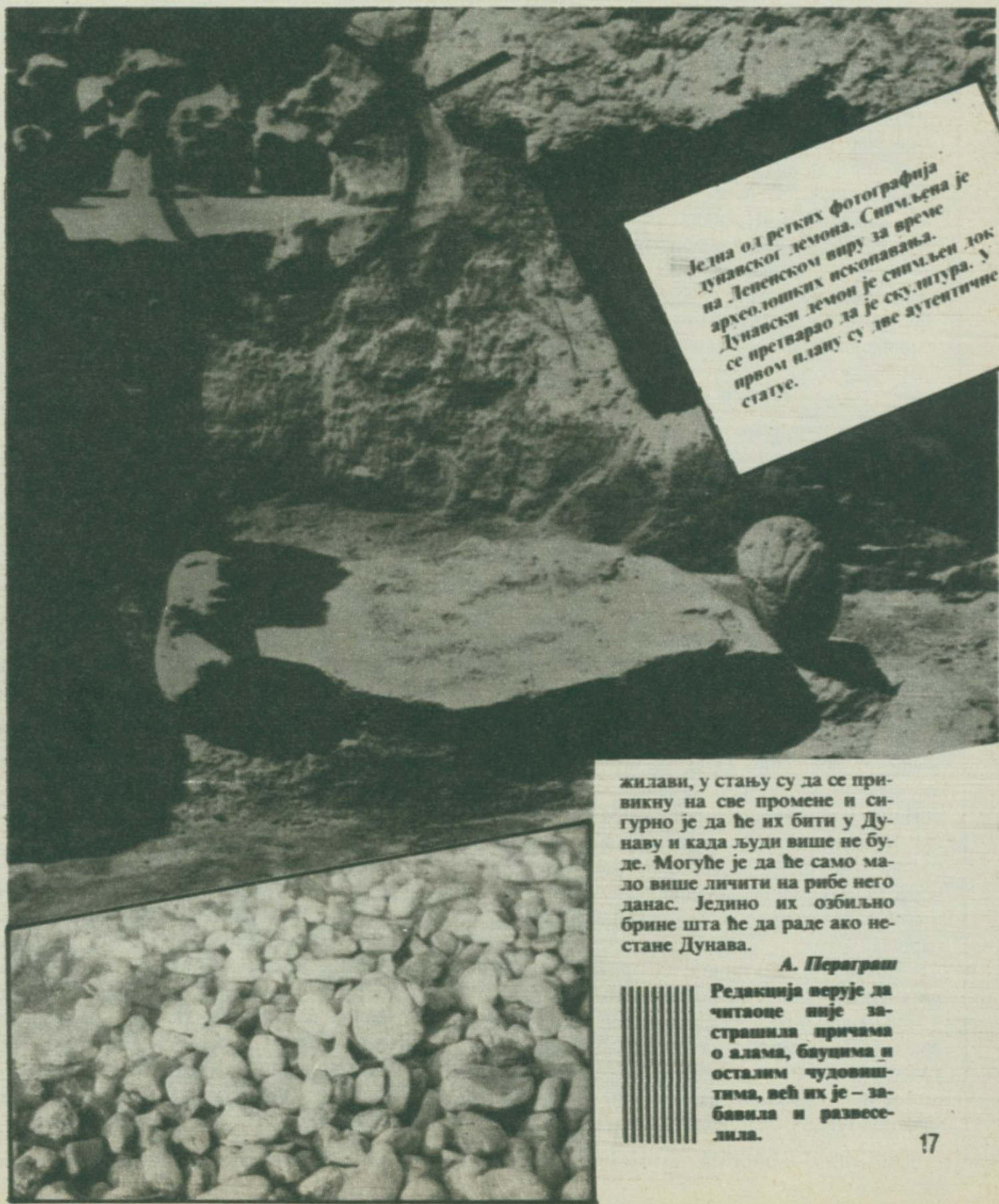
Песник је, међутим, очигледно записао ноћни зов
дунавског духа. Ову песму је, иначе, изванредно препе-
вао Иван Иванић — види Књижевне новине (плава сери-
ја), год. XVII, бр. 258, од 18. IX 1965, стр. 14.

У рибље звиждање и дан-данас верују Ескимци на
Алеутима, боливијански Индијанци на језеру Титикака,
Маори на Новом Зеланду, нека суданска племена у
сливу Белог Нила, као и индонежанска племена Бугис
и Макасар на Сулавесију (Целебесу). У случају ових по-
следњих забуда је објашњива тиме што су морски ду-
хови у водама Индонезије постали до те мере риболи-
ки да само ихтиолози могу да их разликују од правих
риба. Бугиси и Макасари чак верују да су од „риба“ на-
учили да говоре, па су за бележење свог „рибљег јези-
ка“ изумели писмо које графички подсећа на рибље об-
лике и кретње:

(Факсимили преузети из „The gospel in Many Tongues“,
The British and Foreign Bible Society, Лондон
1965 — стр. 26. и 95. У тој едицији записи су фототипски
премети из Библије на језицима Бугис и Макасар, 1874.
односно 1875. год.)

Један од најбољих сницака дунавског демона начињен пре
пар година у Хајдучкој војеници на Ђердапу.

Једна од ретких фотографија
дунавског демона. Снимљена је
на Лепенском виру за време
археолошких ископавања.
Дунавски демон је снимљен док
се претварао да је скулптура. У
првом плану су две аутентичне
статуе.

живи, у стању су да се при-
викну на све промене и си-
гурно је да ће их бити у Ду-
наву и када људи више не бу-
де. Могуће је да ће само ма-
ло више личити на рибе него
данас. Једино их озбиљно
брине шта ће да раде ако не-
стане Дунава.

А. Пераграм

Редакција верује да
читаоце није за-
страшила причама
о алама, бауцима и
осталим чудовиш-
тима, већ их је — за-
бавила и развесе-
лила.

Храбар је то дечак

□

**ГРЕЈЕМ ЈЕ С УЖАСОМ ГЛЕДАО
ТЕГЉАЧ КАКО МУ СЕ
ПРИБЛИЖАВА. ЗНАО ЈЕ ДА БИ
САМО ЈЕДАН ТАЛАС МОГАО ДА ГА
БАЦИ ПОД ЊЕГОВ ТРУП И ЗАУВЕК
УЧИНИ ЗАРОБЉЕНИКОМ РЕКЕ**

ВИР

□

Грејем Сојерс се очајнички држао за гвоздени дирек који је вирио из воде. Упао је у прљаву реку Вир са кеја на коме је само неколико минута раније весело чаврљао и пецао са својим другом Питером Меквиленом. Повраћао је, а из дубоке ране на глави текла му је крв и замагљивала поглед.

Била је осека, јер се река Вир директно улива у Северно море. Са њеног блатњавог дна, уз сам док, вирило је камење и Грејему пружало некакву сигурност. Али, онако дебељушаст, безуспешно је покушавао да се попне на ту гомилу камења. При последњем покушају извио је десну ногу и осетио страховит бол: сломио је. Зато је сада могао само да се држи за дирек који је био сав храпав и већ му одрао дланове обе руке.

И да све буде страшније, из даљине је допирао звук мотора. Угледао је брод тегљач. Вукао се према њему и правио огромне таласе. Грејем је с ужасом гледао узбуркану воду. Знао је да би само један талас могао да га баци под труп тегљача. Још чвршће је стегао гвоздени дирек...

Почео је да тоне

Тог сунчаног јутра, 4. октобра прошле године, Грејем и Питер, дванаестогодишњаци из Сандерленда (Велика Британија), пожелели су да се окушају као пецароши. Сместили су се код „Воксове пиваре“, места где су се пецароши најрадије окупљали. Дечаци су забили удице и наслонили штапове на дрвену греду која је оивичавала кеј, петнаест метара изнад корита реке Вир.

Изненада, Грејемова удица се закичила. Дечак се нагнуо преко греде да види шта се догодило. Изгубио је равнотежу и пао наглавачке. Сећа се да је ударио таквом силином да се окренуо преко главе и нагутао толико воде да је почео да повраћа чим је изронио на површину. Онда је, дахћући и пљујући, запливао ка оној гомили камења.

Питер је управо намотавао најлон кад је чуо пљусак. На коленима је пришао греди и са страхом погледао доле. Видео је свог друга како узалуд покушава да се одржи на површини. Почео је да дозива у помоћ. Мало даље налазило се још неколико пецароша.

– Покушајте да извучете мог друга! – довикнуо им је Питер. – Ја идем у полицију по помоћ.

Пецароши су беспомоћно гледали тегљач како се приближава Грејему. И капетан брода Бил Первис с ужасом је посматрао приказ испред себе. Једино што је могао да учини, да таласи не би повукли дечака под тегљач, било је да успори, али не нагло, и

окрене брод прамцем према кеју. На предњем делу палубе први официр је већ био спреман да добаци уже.

Кад се тегљач нашао на шест метара од кеја, Первис је нагло закичио. Река се запенушала, али није било опасних великих таласа. Грејема је обузео још већи страх кад је угледао морнара како баца уже људима на кеју. Помислио је да желе да пристану и већ је видео себе смрсканог између кеја и брода.

Одједном, тегљач је почео да се удаљава. Лакнуло му је. Одозго су му добили уже које је одушевљено зграбио. Али, када су покушали да га извуку, није имао снаге да се држи. Поломљена нога га је страховито болела, а ледена вода, у којој је већ био петнаест минута, потпуно га је исцрпила и паралисала. Испустио је уже, али није имао снаге да се поново ухвати за дирек. Почео је да тоне...

Држи се, сине!

За то време Питер је већ одјурио до прве полицијске станице и испричао шта се догодило. Кад је стигао инспектор Тејлор, Грејем је једва држао главу изнад воде. Тејлор није оклевао. Одмах је почео да се спушта низ гвоздене мердевине које су водиле до површине реке. А онда се бацио у мутни Вир и запливао. Тада је чуо повике:

– Нестао је под водом!

Тејлор је у последњи час успео да ухвати дечака за косу и извуче му главу на површину.

– Досад си био сјајан! Издржи још мало! – храбрио га је инспектор.

Али, и Тејлор је губио снагу. Униформа му се намокла водом и отежала. А морао је да држи Грејема и тако доплива до обале. Други полицајац Џеф Фаулер на време је схватио да његов колега посустаје. Појурио је ка мердевинама. Дечак је већ успео да се прибере. Тејлор је сада могао лакше да плива, а чекале су их и Џефове испружене руке.

Онда су се чули повици:

– Плима!

Огроман талас заплуснуо је дечака и његовог спасиоца. Грејем је опет нестао под водом. Сада је у реку скочио и Џеф. Успео је да зграби дечака пре него што га речна струја понесе.

– Држи се, сине! – Џеф је довикнуо Грејему. – Морамо да победимо!

Појавили су се и ватрогасци. Неко је, на срећу, и њих позвао. Само неколико минута касније сви су били на кеју. Грејем је колима хитне помоћи пребачен у болницу у Сандерланду где је провео десет дана због поломљене ноге, покиданих лигамената и дубоке ране на глави. Три месеца није могао да иде у школу.

Инспектор Норман Тејлор и Џеф Фаулер добили су медаље за храброст. Тејлор је том приликом изјавио:

– Грејем је преживео јер га није савладала паника. Храбар је то дечак.

С. И.

НЕ! НИЈЕ ИСТИНА! ЗАР СИ
СЕ УСУДИО ДА ПОЗОВЕШ
ЦЕРЕМАЈУ ДА...

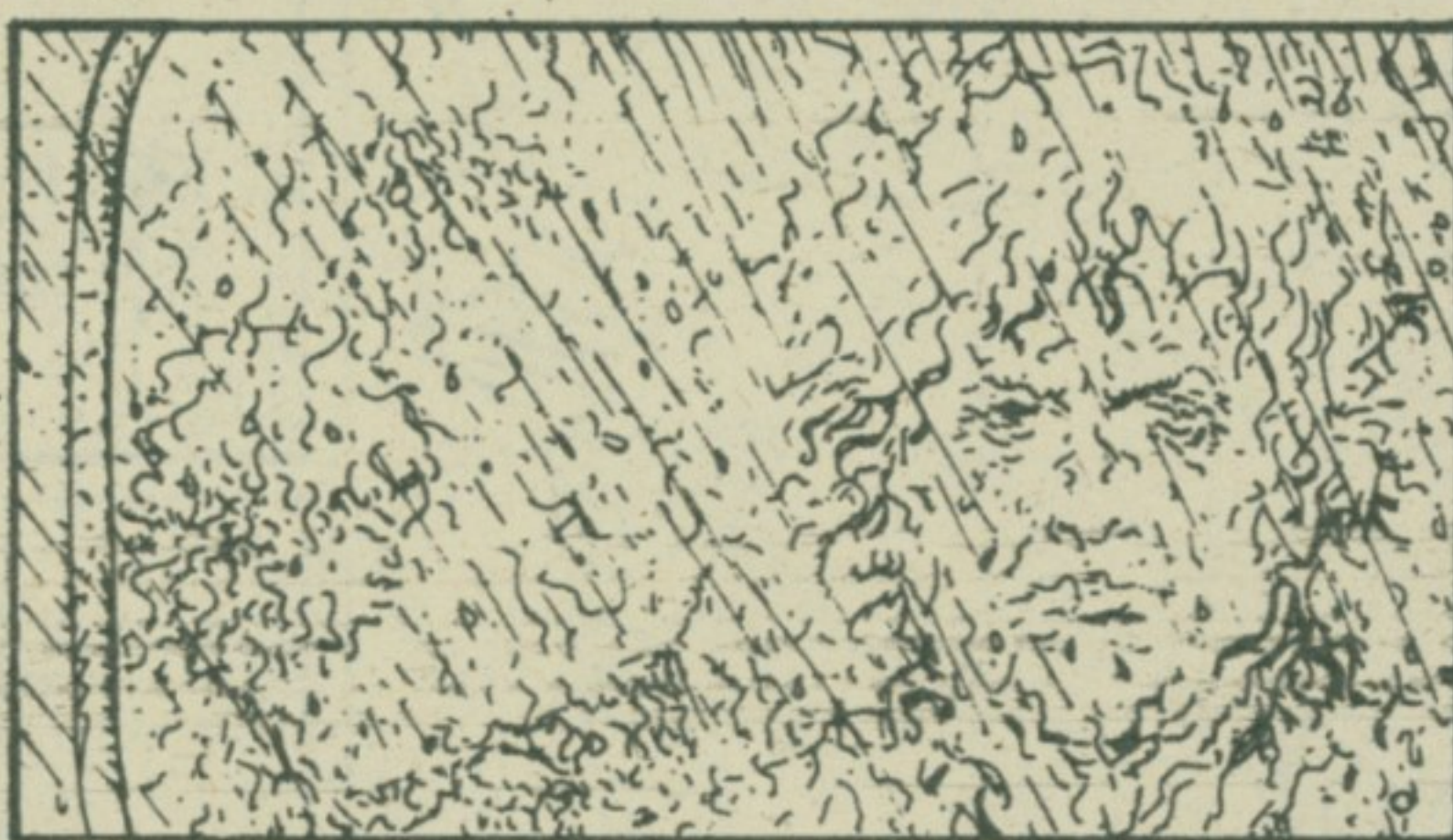

„ДА ПРЕТОПИ СВОЈУ ЛЕПУ
МЛАДОСТ У МАЛО ОВЕ
БЕЗБОЖНЕ ТЕЧНОСТИ?
О ДА, УСУЂУЈЕМ СЕ!
УЗ ТО, ПОСТОЈИ ВЕЛИКА
ВЕРОВАТНОБА ДА БЕТЕ
СЕ ОБОЈИЦА НАЈИ ПО-
МЕШАНИ У ИСТОЈ ЕПРУ-
ВЕТИ! ВРАШКИ УЗБУД-
ЛИВО, ЗАР НЕ? НЕ
КАЖЕШ НИШТА?!

ГДЕ
ЈЕ
ОН?
ГДЕ?

HERMANN

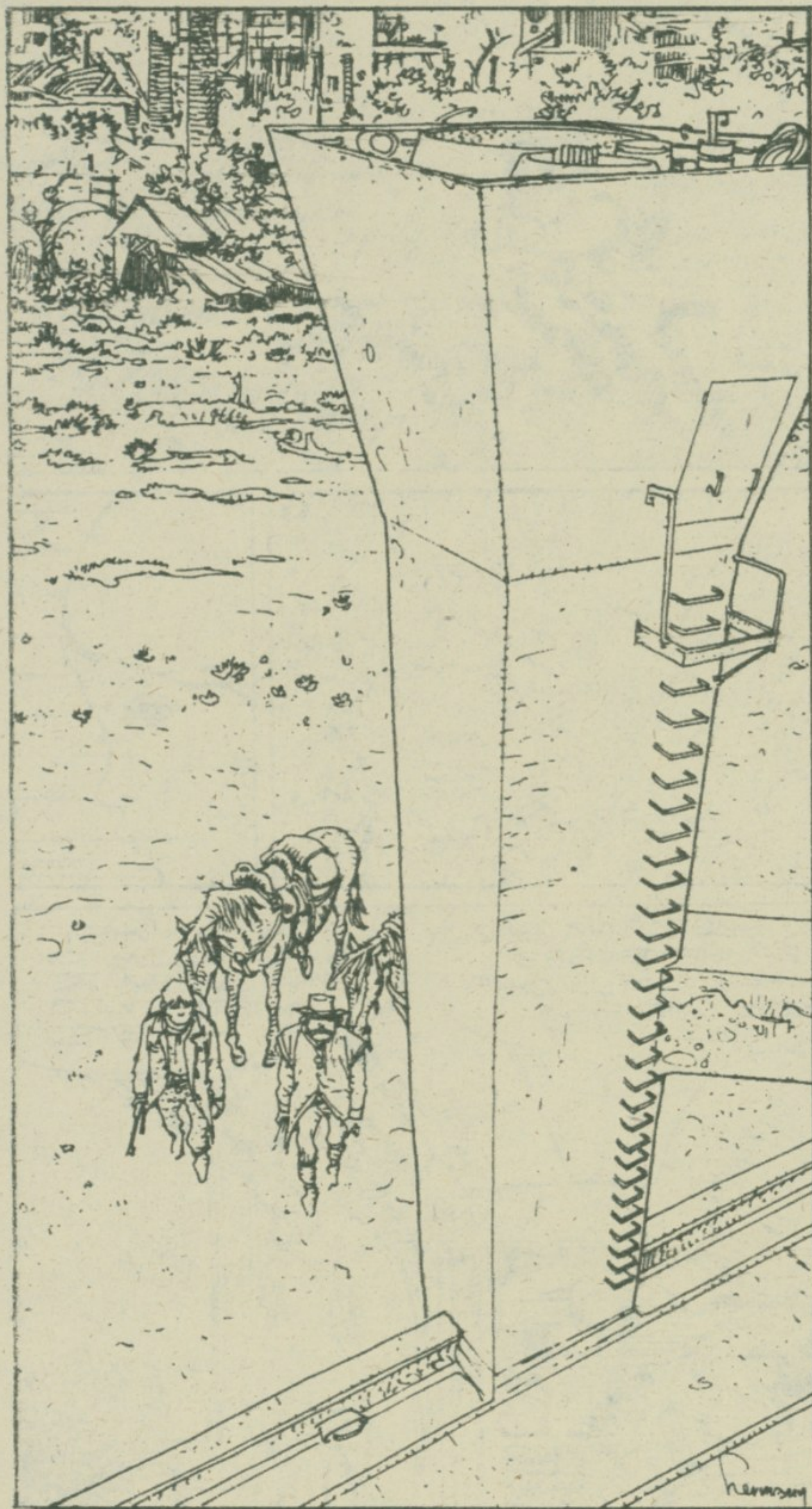

ГОСПОЂО, УВЕРАВАМ ВАС
ДА СЕ БРИНЕТЕ БЕЗ
ПРАВОГ РАЗЛОГА! МОЖЕ-
ТЕ БИТИ СИГУРНИ
ДА...

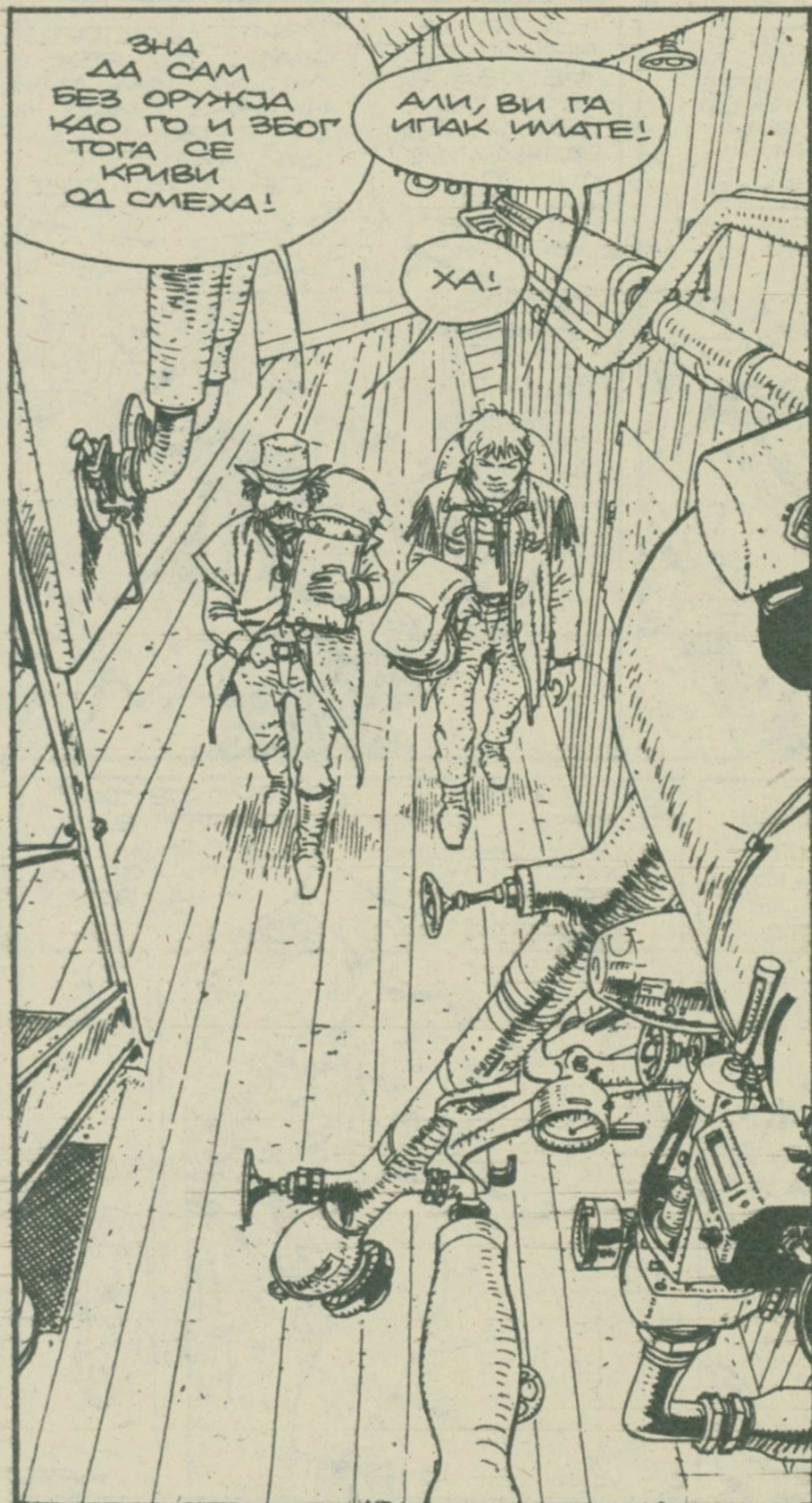
ЈА БИХ ЖЕЛЕ-
ЛА ДА БУДЕМ СИ-
ГУРНА ДА ВИ ВЕ-
РУЈЕТЕ У ТО
ШТО КАЖЕТЕ!

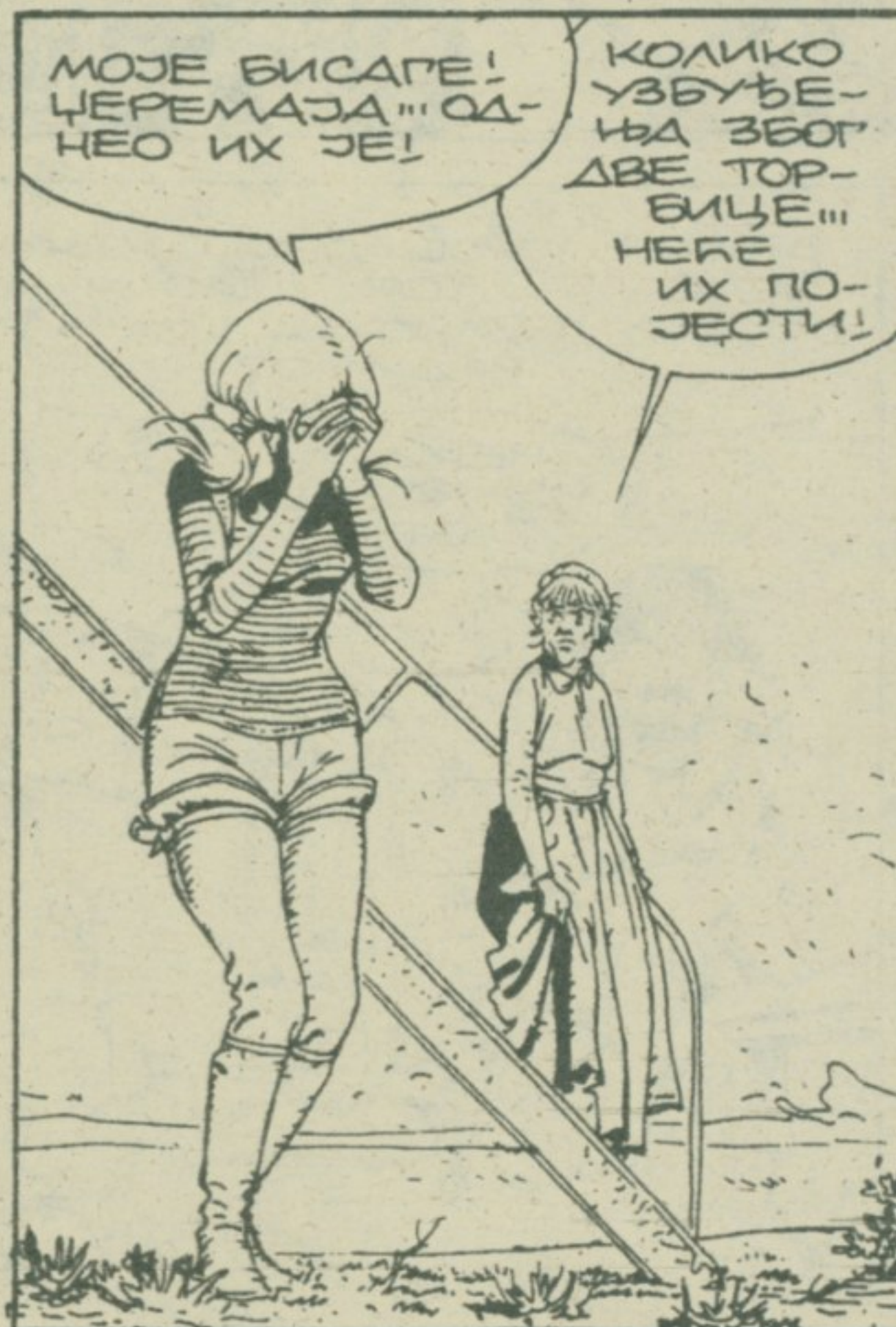
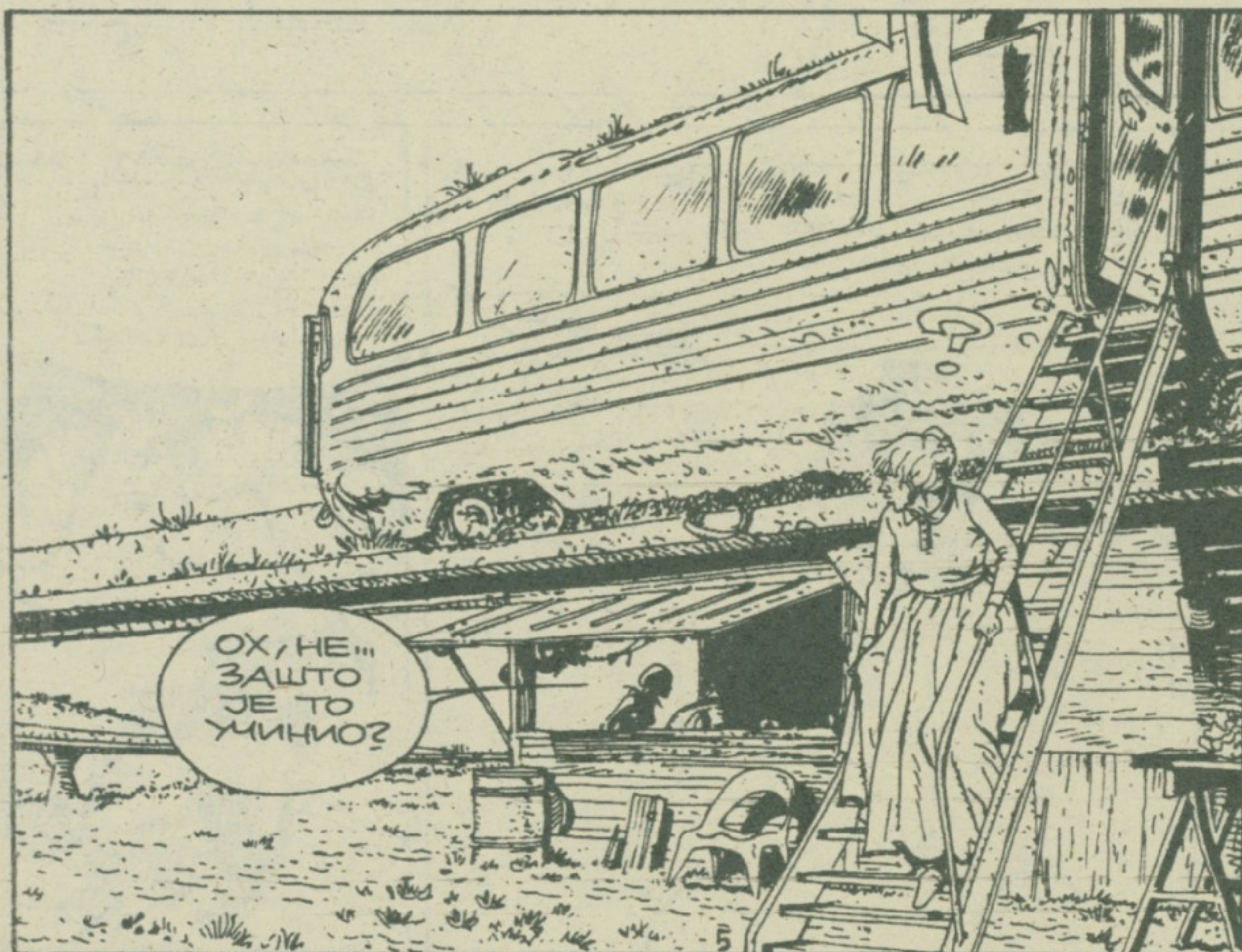

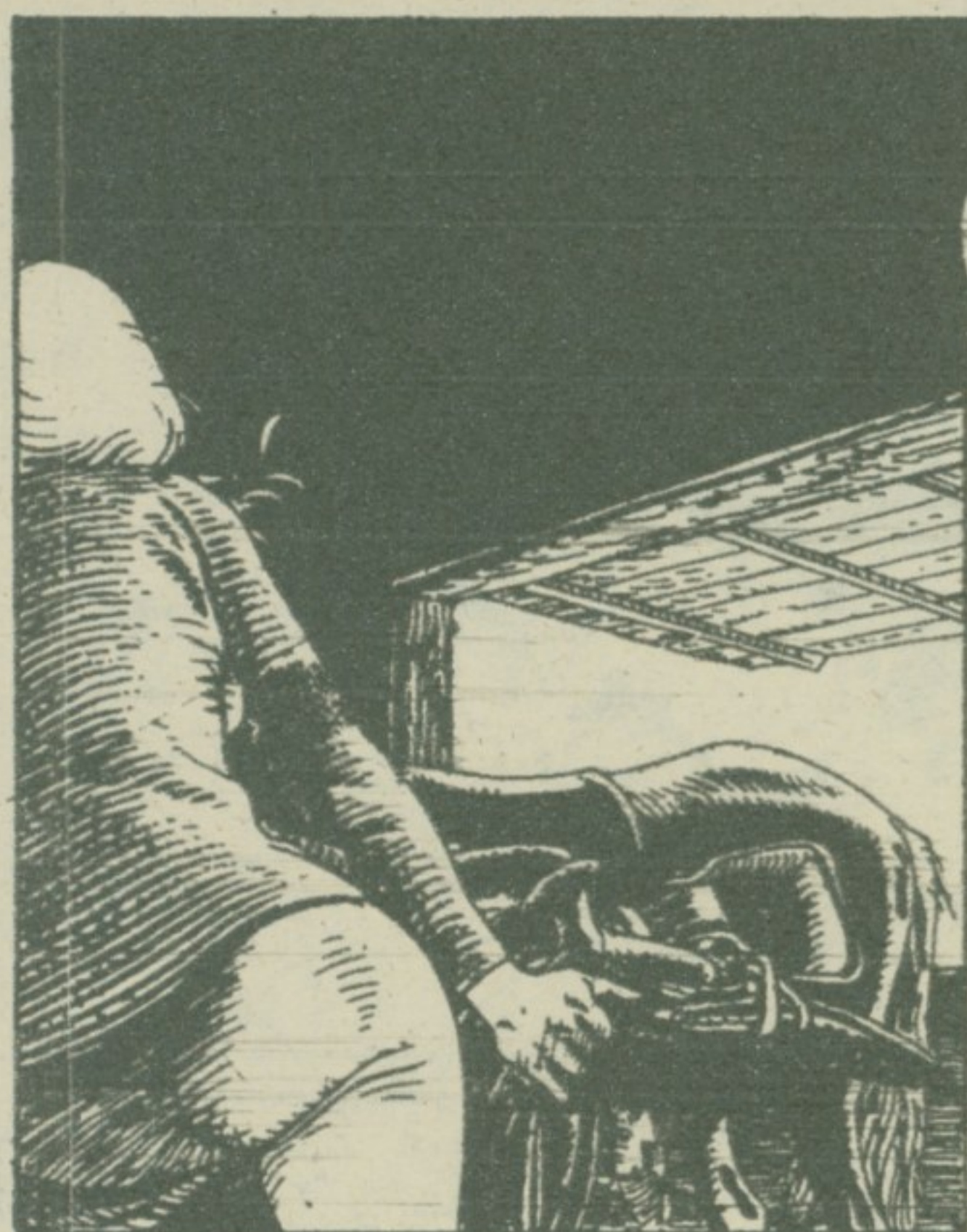

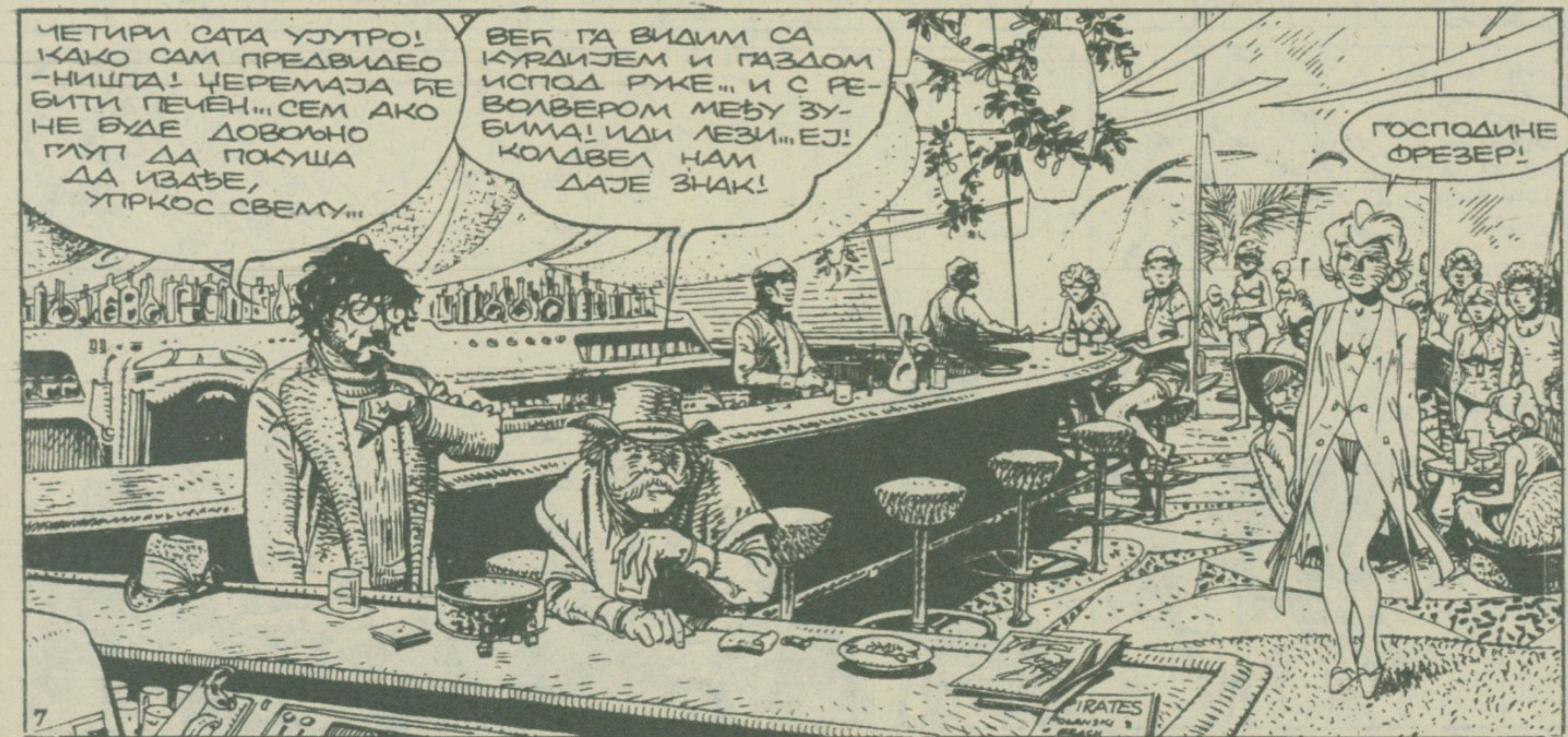
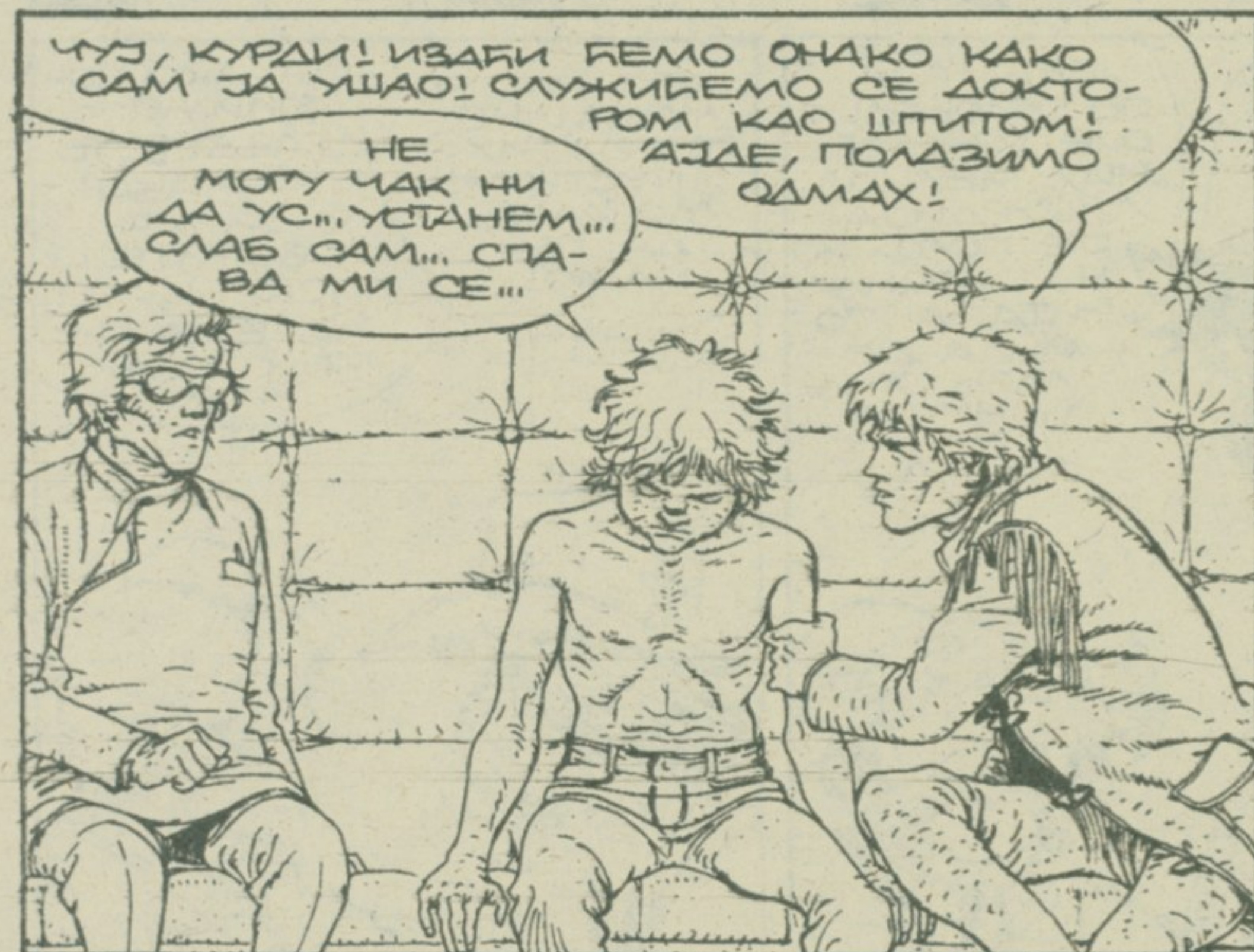

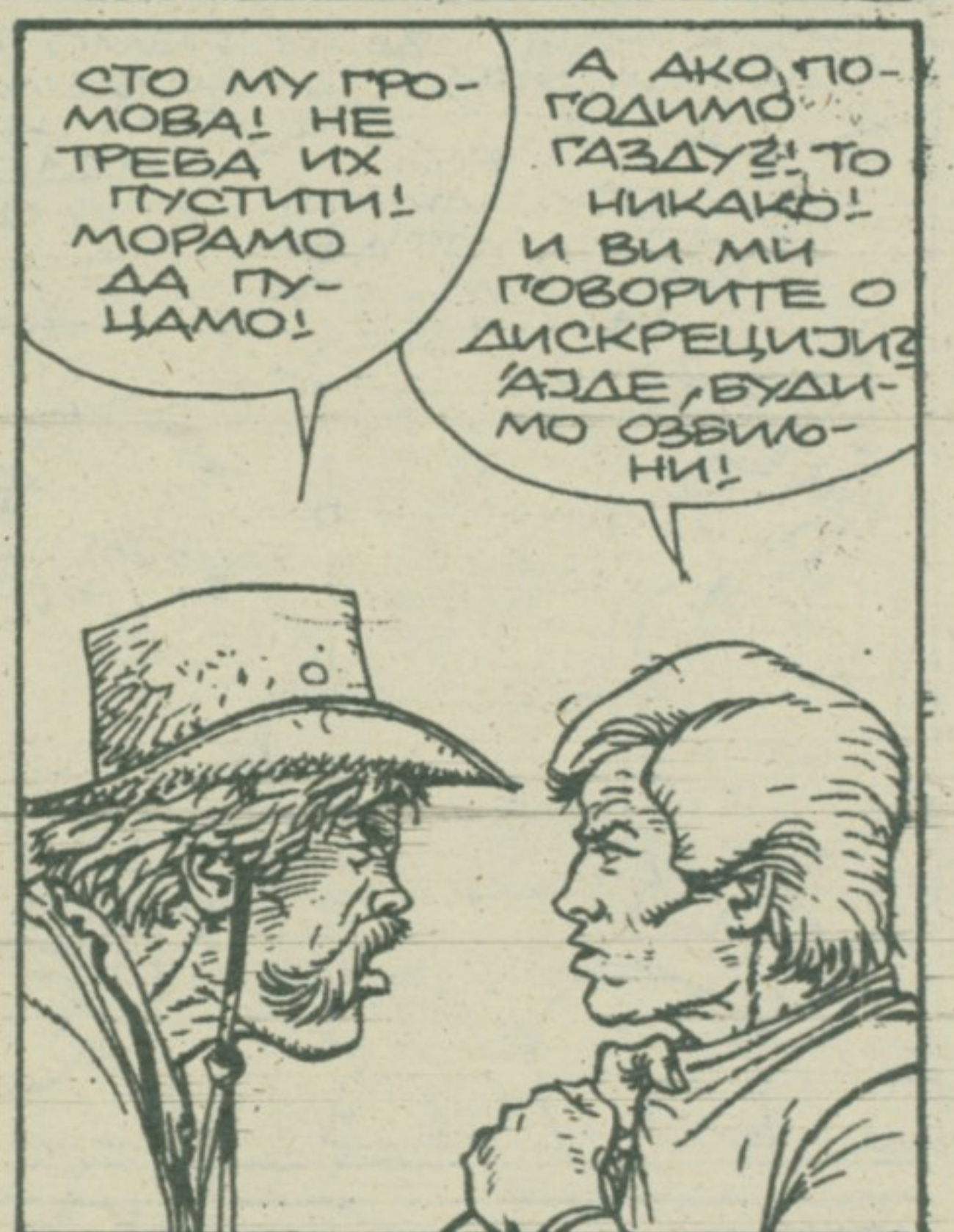

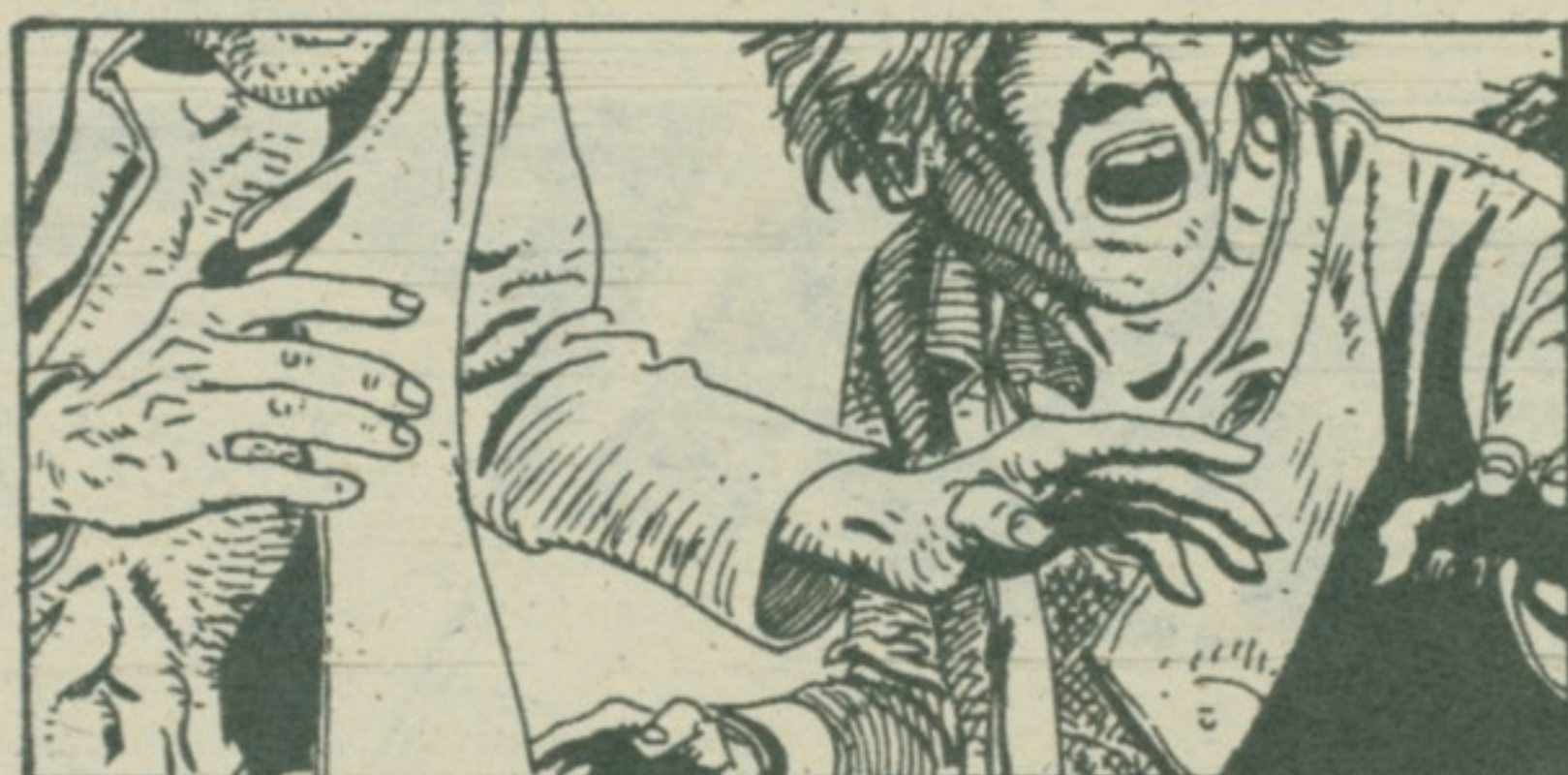

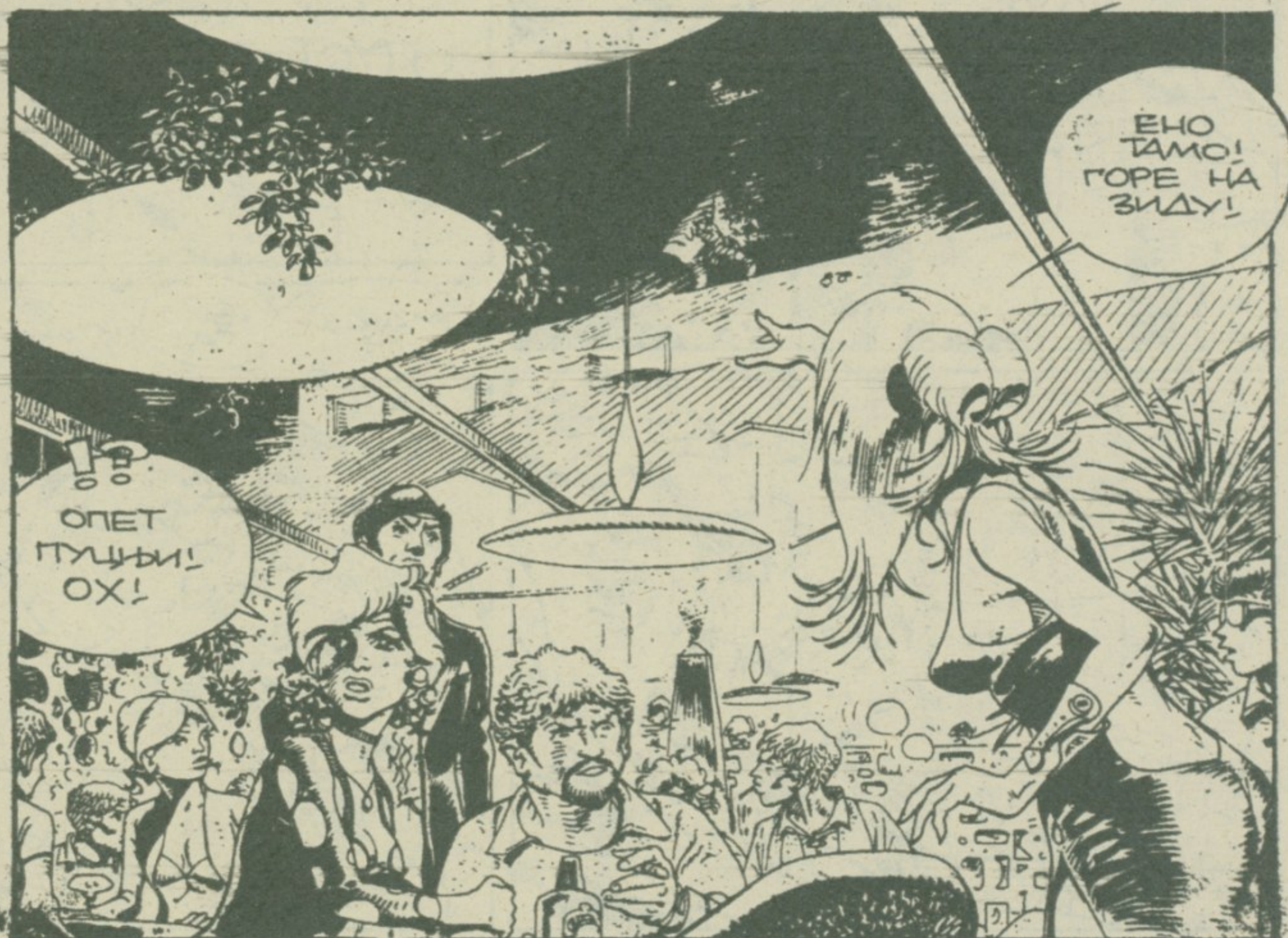

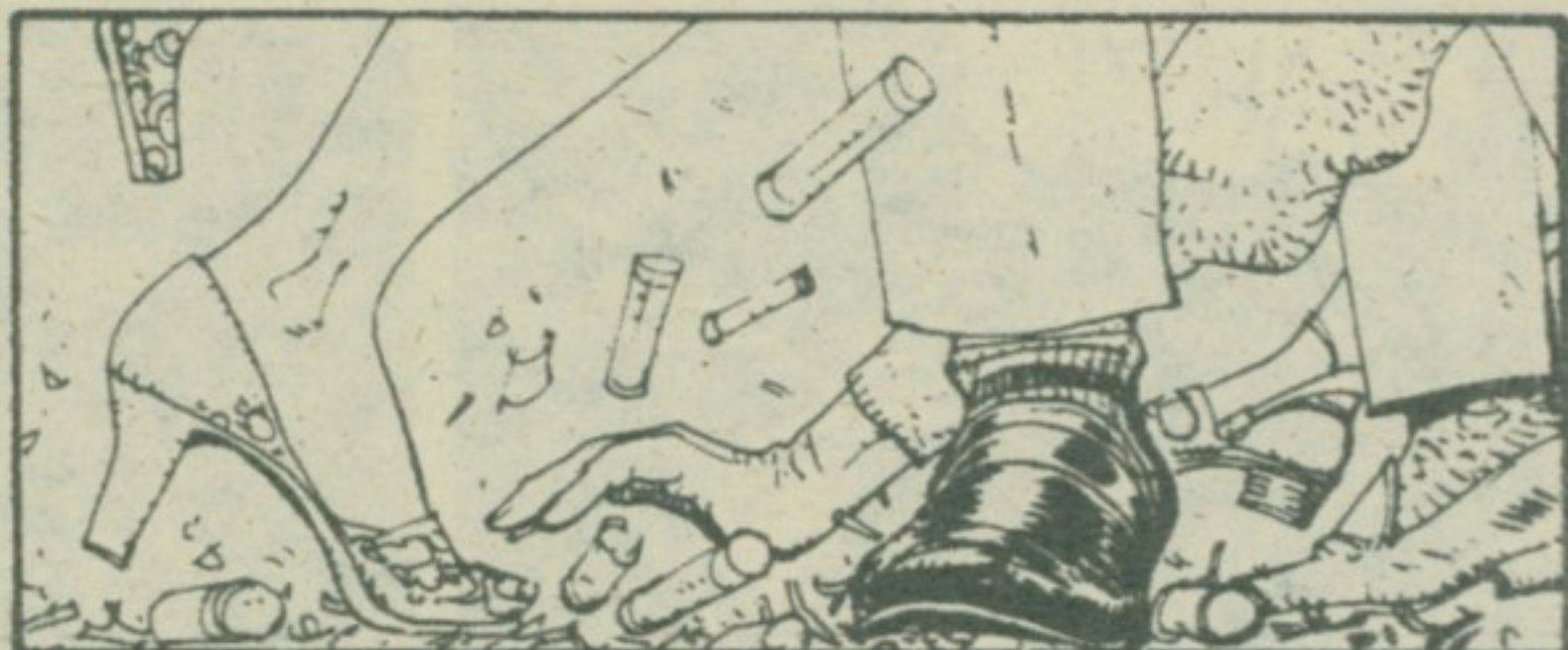

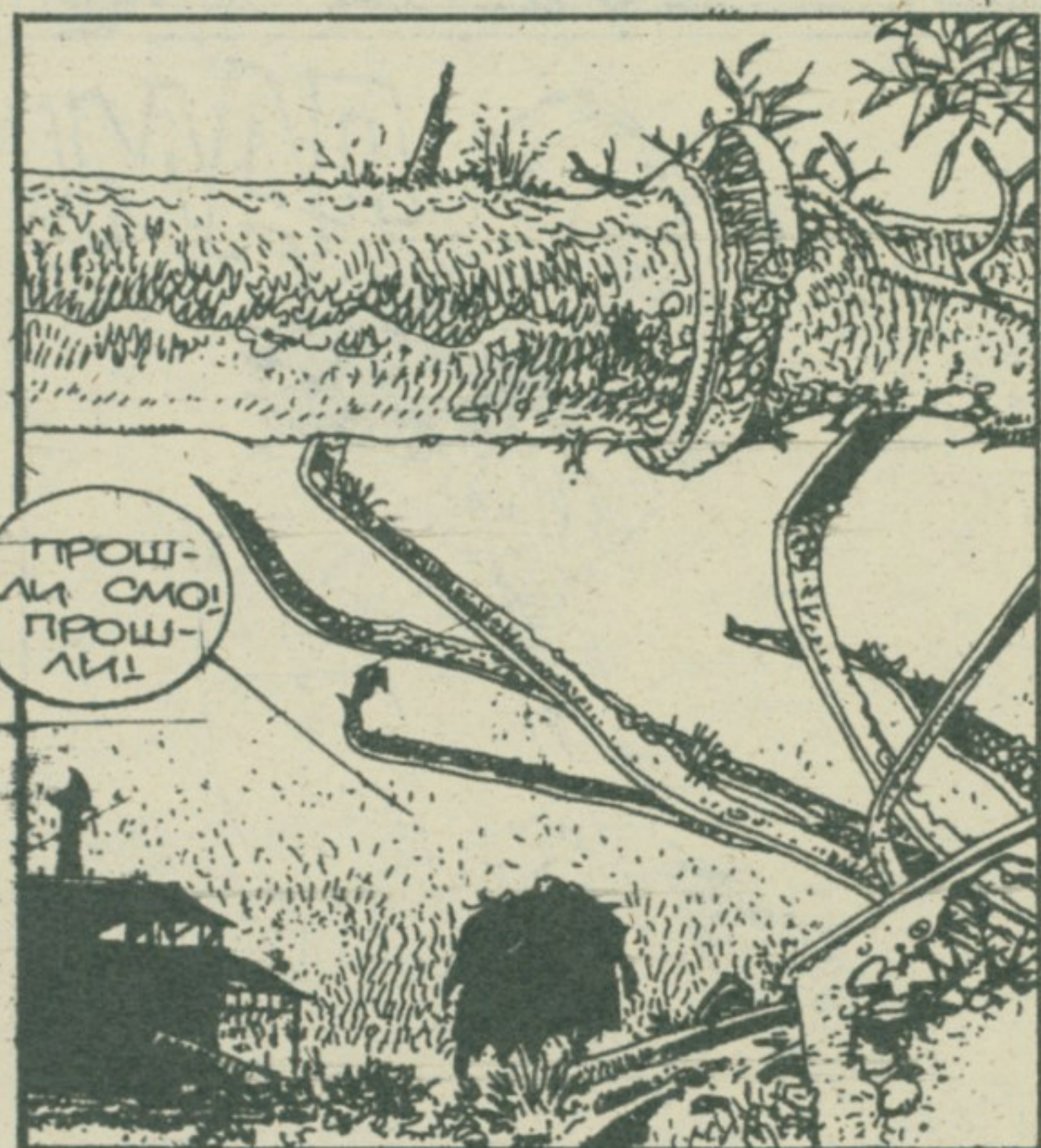

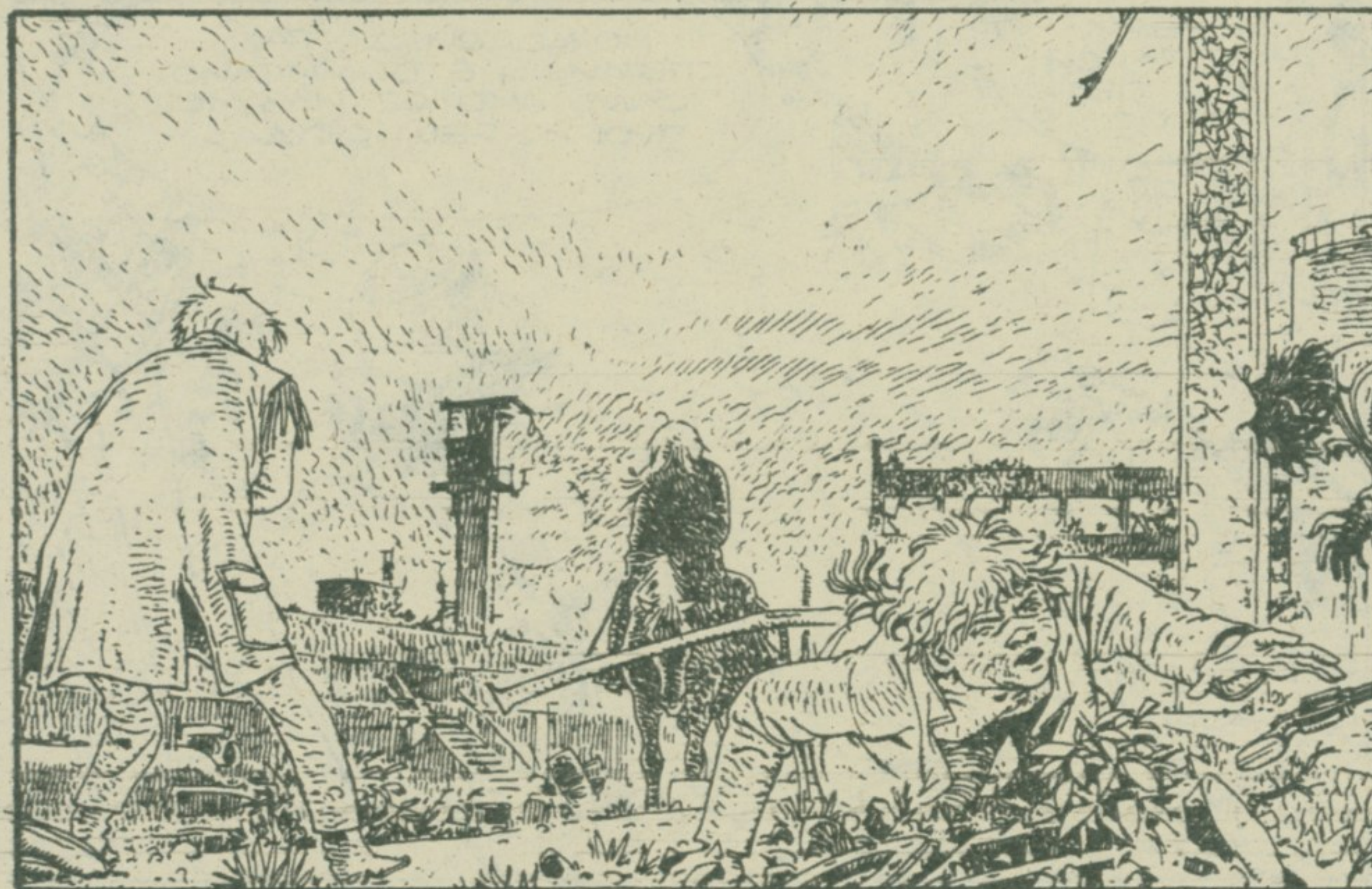

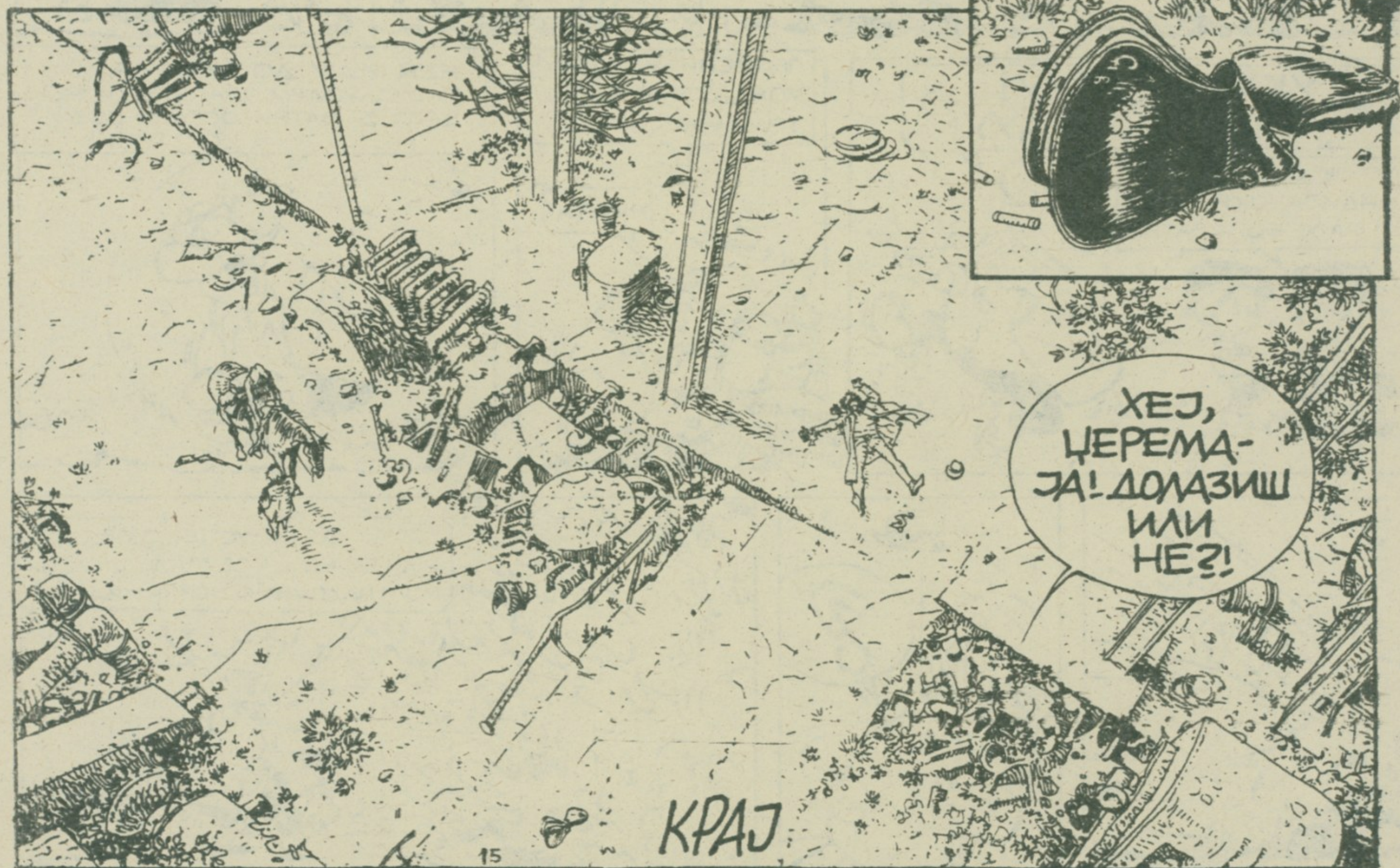
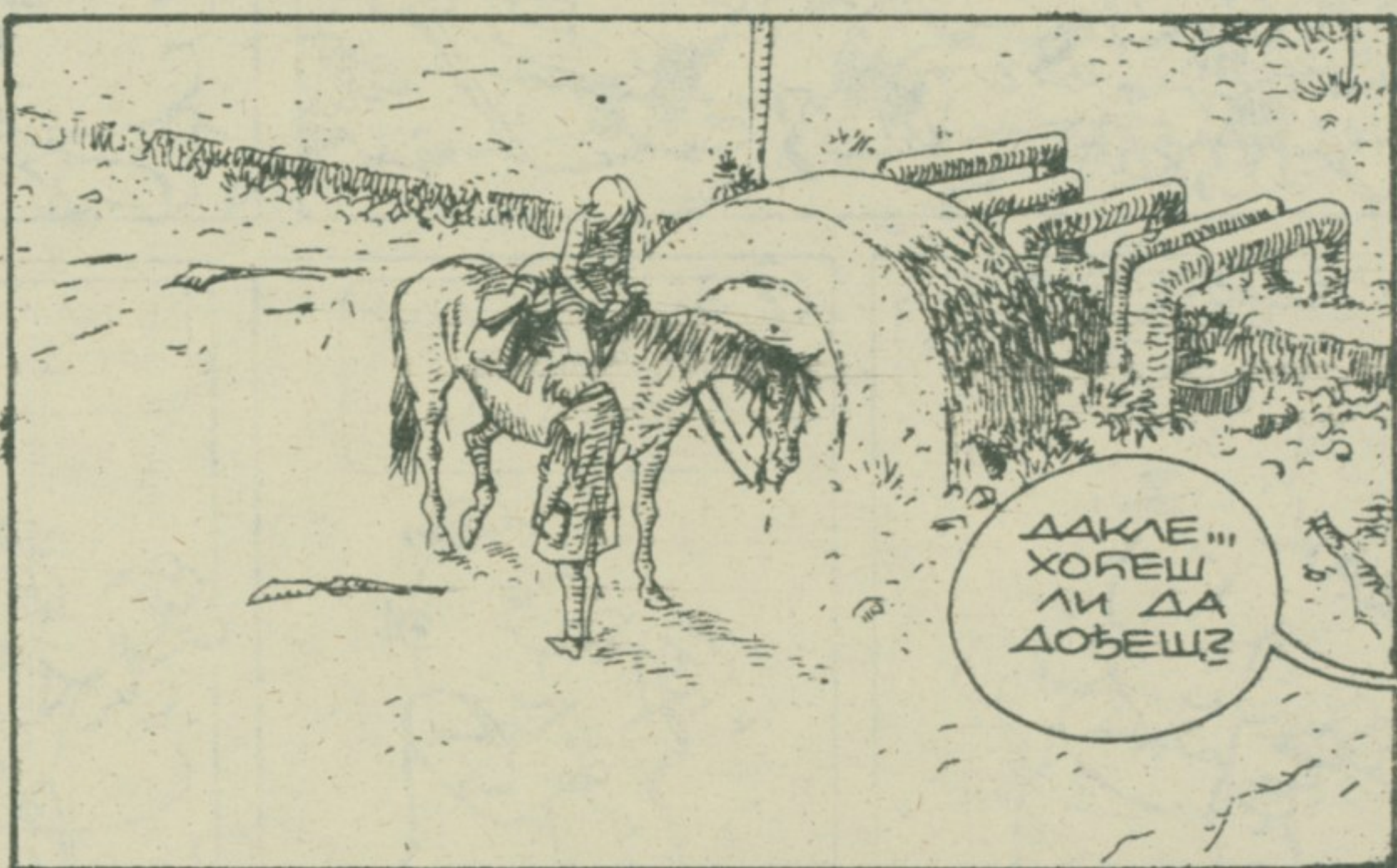
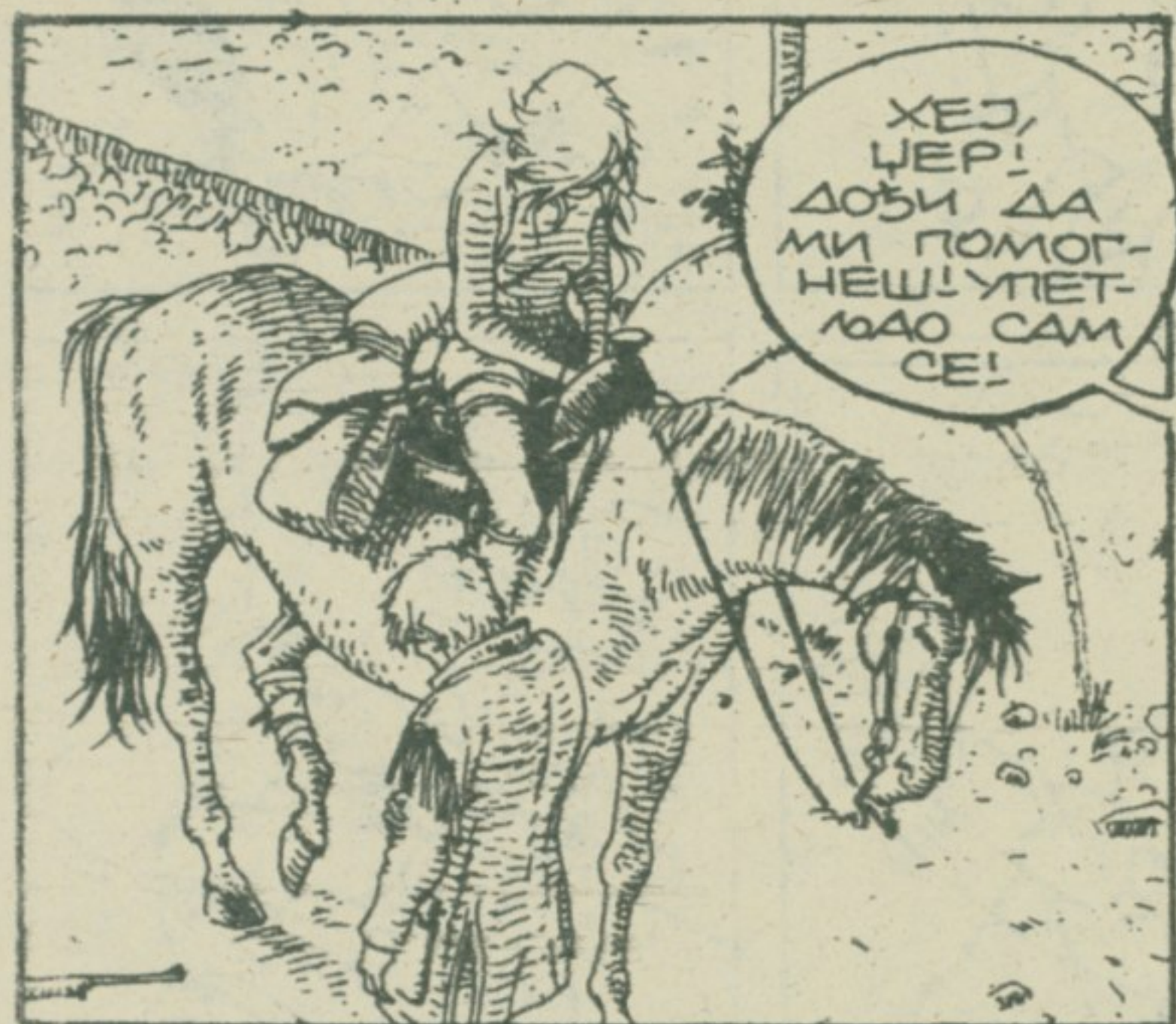

ДА ВАС ОДВЕДЕМ? КЛИ-
НИКА ЈЕ УНИШТЕНА, А
ГАЗДА УБИЈЕН... НЕМА КО
ДА ГА ЗАМЕНИ! ВЕЋ СУТРА
ДОБАР БРОЈ ПАЦИЈЕНАТА
ЋЕ ПОНОВО ПОСТАТИ СТАР-
ЦИ ЈЕР НЕГЕ НА ВРЕМЕ
ДОБИТИ СВОЈ СЕРУМ! ТИ
ЗНАШ ДА ЈЕ ЊИХОВ СЛУ-
ЧАЈ БЕЗНАДЕ-
ЖАН! ЗБОГ ТЕ-
БЕ ЈА ГУБИМ
БОГАТСТВО!
МРЗИМ ТЕ!

КРАЈ

АХИЛ ПЕТНЉ ВРУКА ЛЕКЦИЈА

ОБУЦИТЕ БЕБУ

ХАРИЊЕ НЕ ЛЕПИ
НА КАРТОН,
САМО ИСЕЦИ

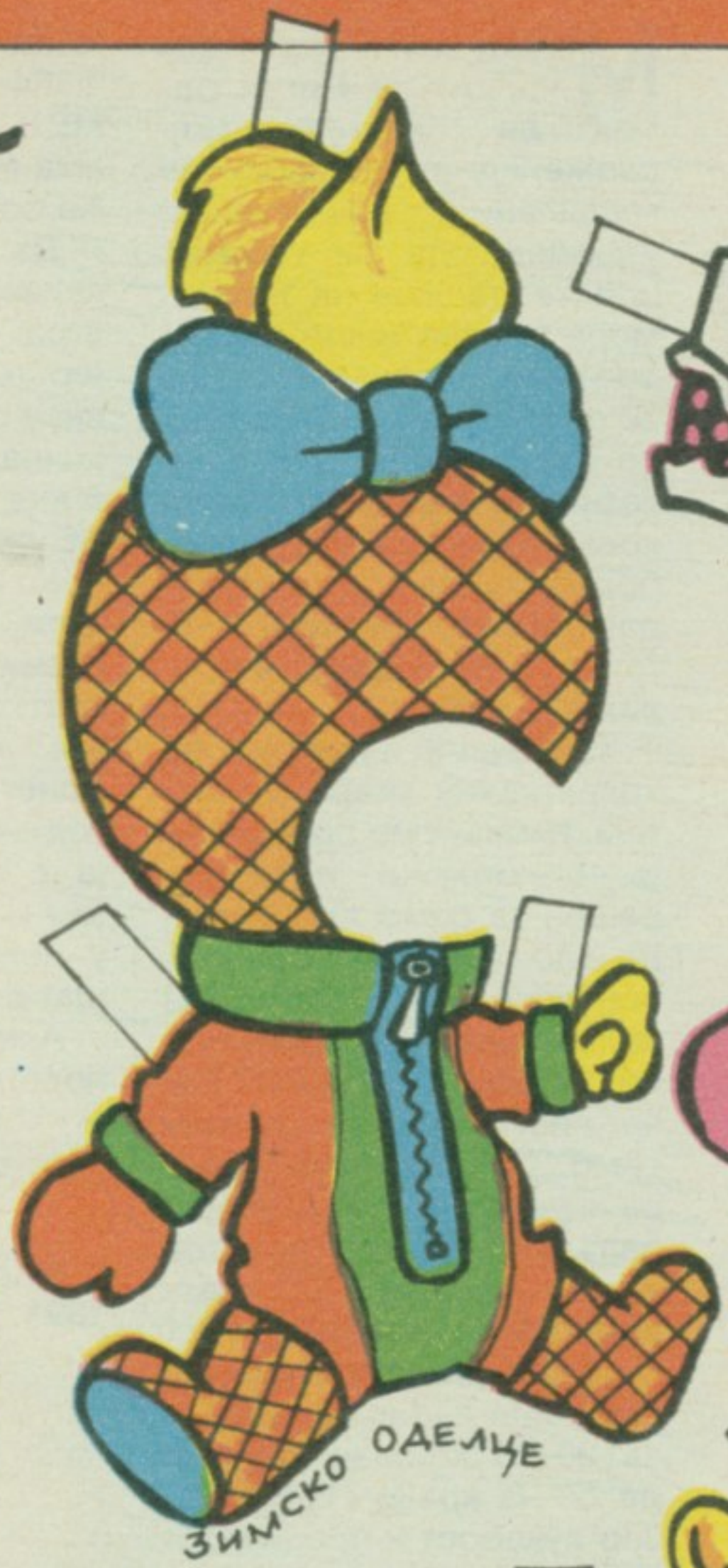
БЕБУ ЗАЛЕПИ НА
КАРТОН И ИСЕЦИ

КОМПЛЕТ ЗА ИГРУ

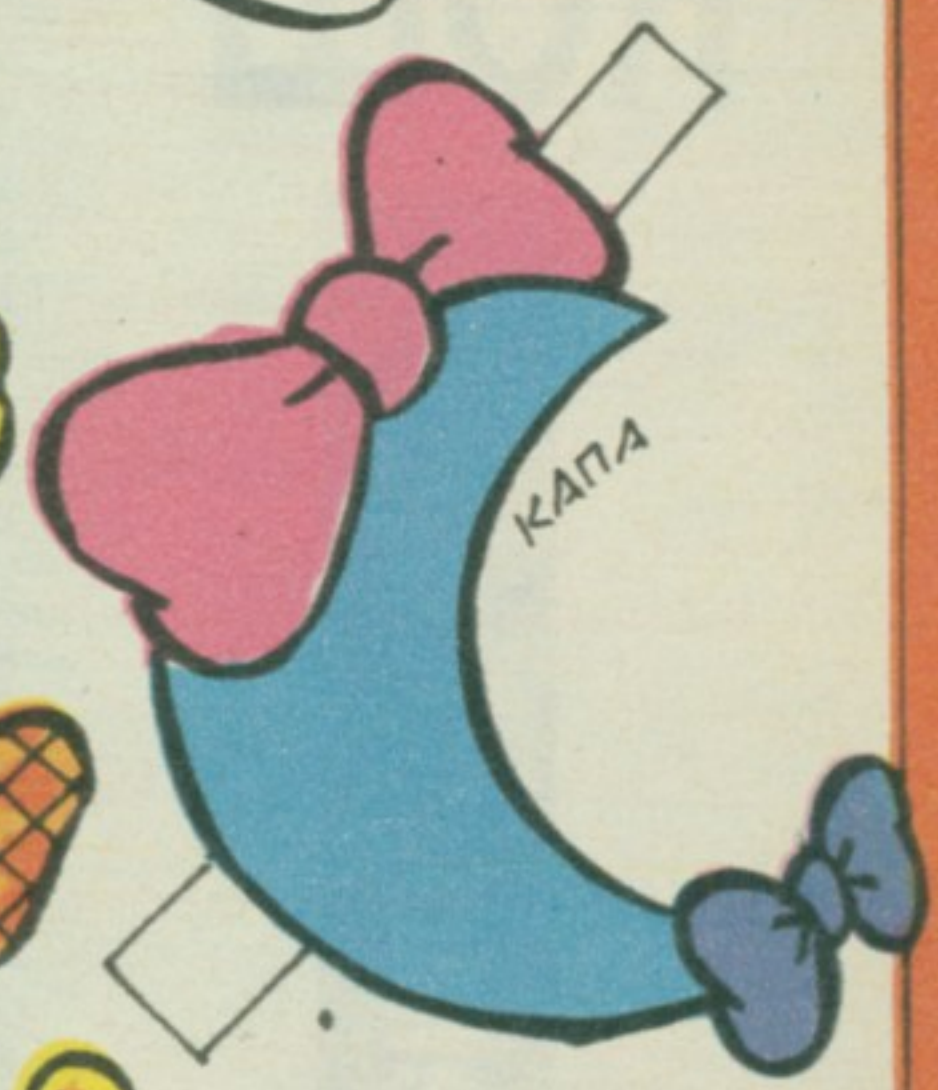
ПИЏАМА

ЗИМСКО ОДЕЉЕ

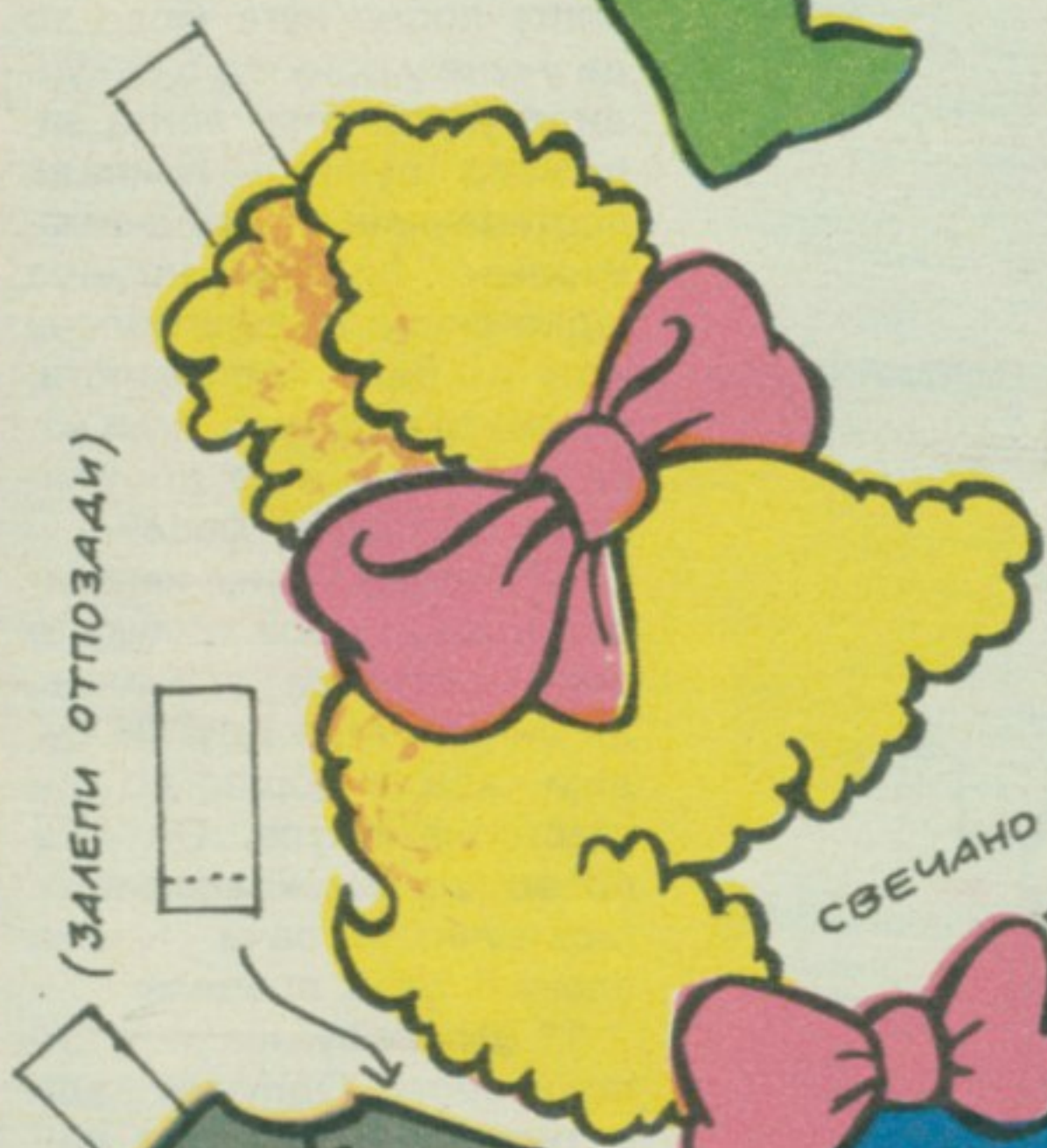
ХАРИЊА ЗА РОЂЕНДАН

КАПА

МАЛА КУВАРИЦА

(ЗАЛЕПИ ОТПОЗАДИ)

СВЕЧАНО СА... ПЕРИКОМ

БЕНКИЦА

МОДЕРАН СПОРТСКИ КОМПЛЕТ

ЈАСТУК ЗА СПАВАЊЕ

ШЕШИР
(ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА)

МАНТИЈА

РОМАНТИЧНО
ОД ГЛАВЕ ДО ПЕТЕ

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА
И ПРОВУЧИ ГЛАВУ

7

КОШ КОШ КОШ

хоћемо још

Можда неке од ових „нај“ нисте могли одмах да схватите. Најсложенија је јер просечан гледалац кошаркашке утакмице, да би схватио шта се дешава на терену, мора да зна више закона ове игре: правила 3, 5, 10 и 30 секунди, да је забрањено дирати лопту док у силасној путањи лети према кошу, када се баца слободно бацање „један за један“, а када три пута узастопце, и тако даље, и тако даље...

Кошарка је и најбржа од колективних игара с лоптом. Имали смо пример да је олимпијски победник решен за само две секунде и 40 стотинки (на финалној утакмици СССР-САД на минхенској олимпијади). Зашто ја најгушћа? Па, на сваког играча долази само 39 квадратних метара игралишта, док је у фудбалу, рецимо, тај простор заиста огроман – 375 квадрата. Најнеизвесније? Колико сте гледали утакмица где ваши љубимци воде и са 20–30 кошева разлике да би на крају – изгубили! Зар лукавост и прецизност треба објашњавати? Сумњамо, па ипак знајте и ово: кош је на висини од 305 центиметара, а пречник његовог круга је 45 центиметра, што значи да

је површина циља свега 1.884 квадратна ЦЕНТИМЕТРА док гол у фудбалу има површину веће спаваће собе – 19 квадрата...

Да је кошарка најрадикалнија и најдемократскија игра, не треба доказивати, јер њена правила никада нису света и врло често се мењају и допуњују. Чим једна посебна комисија FIBA схвати да је откривено ново решење како унапредити и убрзати акције – правила се доносе по кратком поступку. Последњи кошаркашки „закон“ донет је недавно, пре три године: шут изван зоне која је јасно одређена линијом на терену (6,25 метара у полукруг од центра коша) доноси три поена!

Али, тако није било од почетка...

Најсмит: само никад песницом!

У децембарском броју 1891. школског часописа

колеца у Спрингфилду државе Масачусетс (САД) протестански пастор и наставник гимнастике др Џејмс Најсмит штампао је 13 правила „нове игре“ која ће тек неку годину касније добити назив: баскетбол, односно кошарка.

Та правила у целости и у оригиналу гласе:

1. Лопта се може додати са једном или две руке у било ком правцу. (Ово је важно нагласити јер је „нова игра“ измишљена због зимског тренинга рагбиста у дворани. А у рагбију лопта може да се дода – само уназад! п. а.)

2. Лопта се може чак и ударити приликом додавања – али никако песницом.

3. Играч не може да трчи са лоптом (опет разлика од рагби-правила – п. а.)

4. Лопта се може задржати у руци или рукама. Остали делови тела, укључујући руке (изузев шака) не смеју се користити приликом примања или задржавања лопте.

5. Играч не сме противника гурати раменом, но-

гом или било којим другим делом тела. Прва последица такве игре је кажњавање играча досуђивањем казненог ударца против његове екипе. У случају да се уочи намера да играч повреди противника, такав се одмах искључује из игре.

6. У случају ударања лопте песницом такође следи казна.

7. Уколико једна екипа направи узастопно три прекршаја, сматраће се да је противник аутоматски постигао кош више!

8. Погодак је постигнут када лопта пође према циљу и упадне у корпу (кош) а да је противнички играчи нису додирнули или променили смер лета до коша. Уколико остане на обручу корпе, а противник помери кошару, сматраће се да је погодак постигнут. (Ово правило је било јако важно док је корпа од дрвета за брање бресака била на земљи – п. а.)

9. Када лопта изађе са терена, судија, који се налази у том делу игралишта, мора први да је додирне. Онај играч који убацује лопту после аута мора то да учини у року од 5 секунди, а уколико се лопта задржава дужи – припада противничким играчима. Уколико постоји намера једне екипе да одуговлачи игру из било ког разлога, главни судија је тај који изриче казну – и то досуђивање слободног бацања.

10. Главни судија има задатак да доноси одлуке о свим актерима утакмице, да сигнализира другом судији када је дошло до три узастопна фаула. Он има право да дисквалификује (искључи) играча према члану 5. ових правила.

11. Други судија је арбитар – лопте. Одлучује када је она у игри, када је ван игре и коме тада припада. Мора да води рачуна о времену и да процењује када је постигнут погодак ваљан, наравно и да увек зна тачност резултата.

12. Утакмица се састоји од два полувремена од којих свако траје по 14 минута, са одмором између њих од пет минута.

13. Утакмицу добија она екипа која постигне већи број погодака. Према договору капитена екипа меч може бити у случају нерешеног резултата настављен све дотле док једна не постигне кош који доноси победу.

Данас је све то, наравно, много другачије.

Направите сами игралиште

Ако немате прилике да играте кошарку на већ направљеном игралишту које је правилно обележено, а

ПРАВИЛА

ЈЕ

НИСУ

Кошарка је спорт који има много „нај“. Она је најсложенија игра – али је и најбржа и најнеизвеснија. Има тренутака кад се грешке мере секундама, центиметрима, али се и правила често мењају

УДАВИЛА

зажелите се баскета, потражите равну пољану, бетонско двориште довољно велико или ширу мирну улицу где не пролазе често аутомобили (ако такве уопште негде има) и – направите сами игралиште за ко-

више натраг! Кошарка је само за храбре...

Кад све то направите, набавите штоперицу, може и обичан сат са секундаром, поштеног судију – и напред! Пред вама је велика каријера... Да, умало

чији опис следи (правило 30 секунди), прописани су да би игра била што бржа и привлачнија, а видећете и зашто.

Правило „тридесет секунди“ озаконила је судијска комисија FIBA на сас-

играли су у другом полу-времену тачно 25 (двадесет и пет) минута само један напад и тако чували лопту од противника. Та утакмица је завршена резултатом 29:24 за Совјете, али пре свега због тога

други Американци и Совјети. Видевши да су подједнаки са СССР-ом, играчи САД су страховито дуго изводили нападе, по правилу све дотле док шанса не би била – „зицер“. Због тога је овај финални олимпијски сусрет остао забележен по занимљивости да су обе екипе заједно постигле свега – 71 кош. Замислите, Американци су одиграли са Совјетима целу утакмицу да би резултат на крају био – 36:35 (17:15).

Невероватан „рукометни“ резултат два несумњиво добра и јака тима. Али, после изгласавања правила од „тридесет секунди“ већ на следећој финалној утакмици олимпијског турнира у Мелбурну, а играли су опет исти противници, резултат је био – 89:55 за САД. Сасвим пристојан и за садашње услове „атомске“ кошарке.

И још једна ситница. Често прочитате да се у професионалној лиги САД постижу резултати 156:149 и слично. Немојте мислити да је то резултат натприродне прецизности, брзине и вештине америчких професионалаца. Има и тога, али ти троцифрени ре-

шарку. Ево неколико главних димензија које су најбитније:

а) игралиште је правилан правоугаоник 26 пута 14 метара. Подељен идеално на два дела терена.

б) кош је на висини од тла тачно 3,05 метара, а идеално је постављен ако је његов центар тачно 1,20 метара унутар линије игралишта (приметили сте ваљда, само се у кошарци и хокеју може доћи „иза леђа“ свога циља).

ц) врло важно поље које ваља посебно обележити је такозвани „рекет“ са чије се краће линије изводе слободна бацања. „Рекет“ је заправо један правилан ромб чија основна, већа, линија испод коша и износи тачно 6 метара (од центра коша по 3 м, са сваке стране) и ужа, она са које се изводе слободна бацања – 3,60 м. Раздаљина између шире (основне) и уже линије слободних бацања је 5,80 метара, што опет значи да је најкраће растојање од линије слободног бацања до коша свега – 4,60 метара...

д) не заборавите да означите и линију за „трице“ која се обележава полукругом од центра коша чији пречник износи – 6,25 метара.

е) немојте заборавити ни средишњу линију игралишта јер је она за игру врло важна пошто екипа која је у нападу кад је једном пређе – не сме

да заборавимо: кошеве окачите о стубове, бандере, балконе, гране... Нико у почетку није био савршен!

Да бисте колико-толико играли савремену кошарку, навешћемо неколико основних правила и објаснити зашто су донесена.

Брзо, снажно, и лукаво прецизно...

Главна кошаркашка правила су ограничена временом.

Правило „три секунде“ гласи: играч у рекету не сме да се задржава више до три секунде без лопте, па ни са њом, ако не упути ударац ка кошу у том времену. Тако је кошарка заштићена од играча-дивова који би својом висином и задржавањем испод самог циља доминирали игром. Правило „пет секунди“ каже да играч не сме дужи непрекидно држати лопту у свом поседу а да је не води, дакле тапка, у месту или у трку, или да је дода саиграчу. Опет заштита од високих играча. Замислите Сабориса да лопту држи стално изнад главе и да је ником не даје! Правило „десет секунди“ обележава време у ком екипа која има лопту мора лопту, односно игру, да пренесе на терен противника. И када једном пређе, више у току тог напада не сме са лоптом да се врати на своју половину. Ово правило, као и оно

танку у Мелбурну тек 1956. године. Оно гласи: напад једне екипе може да траје само 30 секунди, а да та екипа не упути ударац ка кошу!

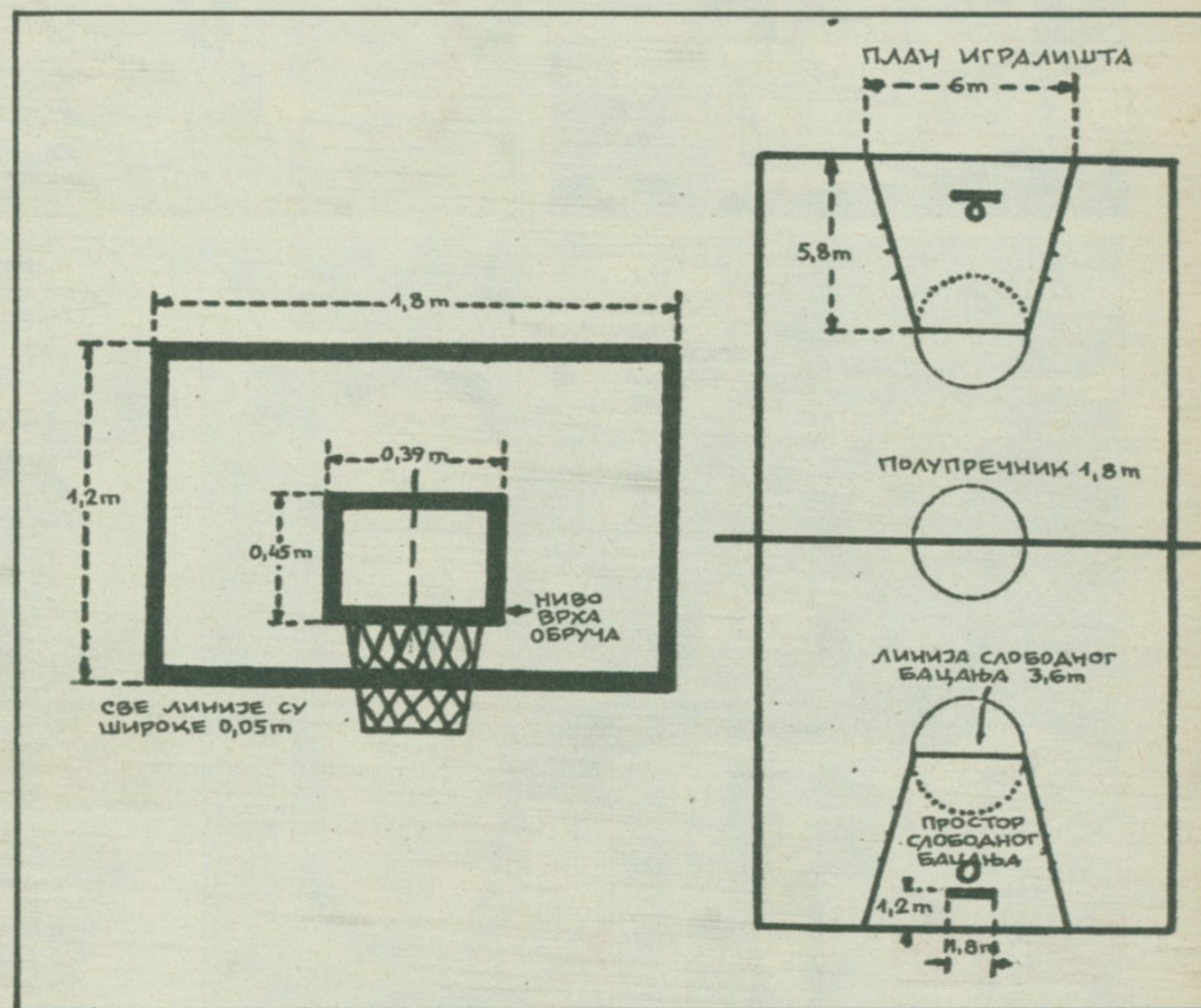
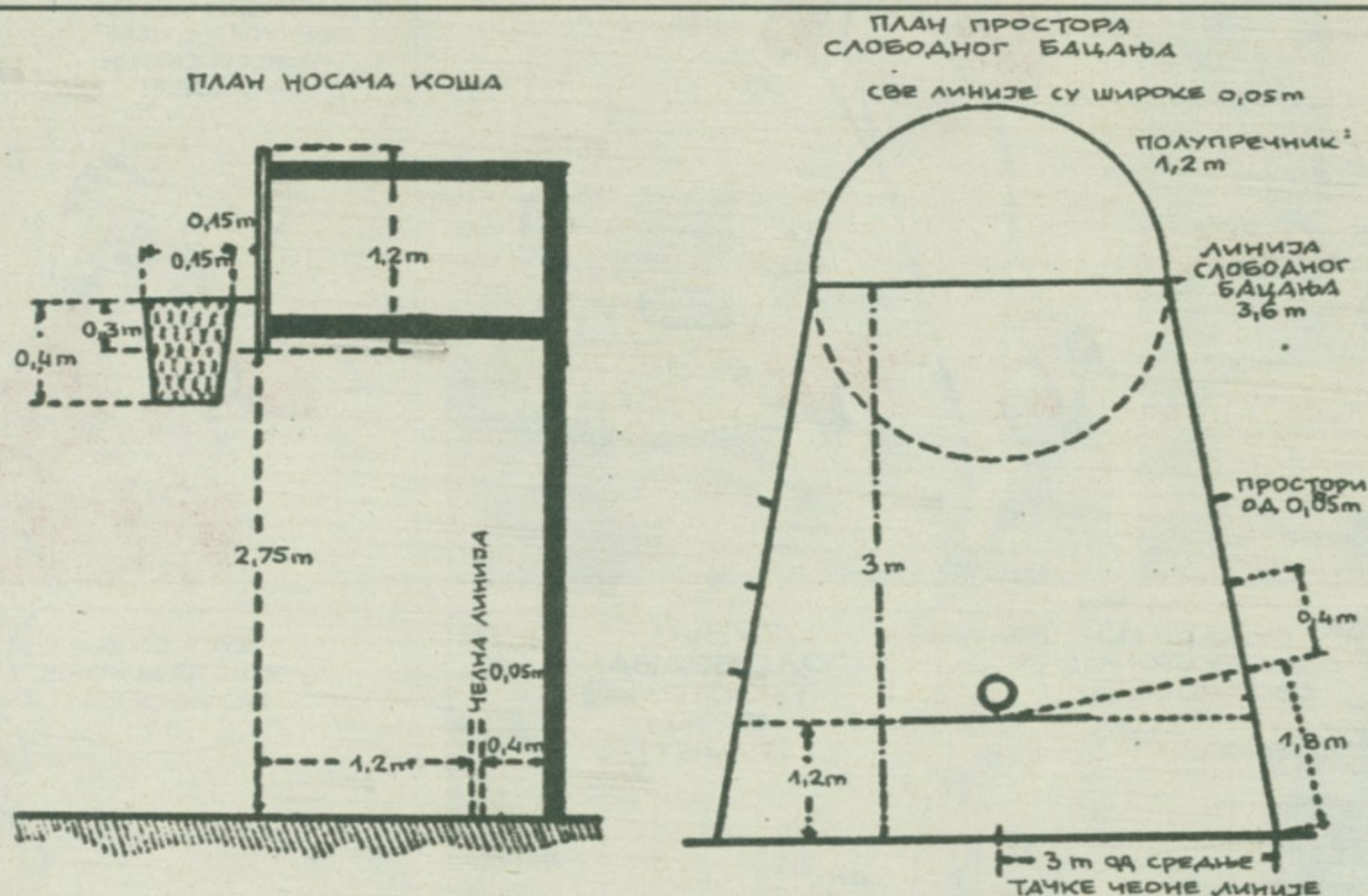
На Првенству Европе 1953. године у Москви, у утакмици између најбољих кошаркаша Совјетског Савеза и одабране селекције Мађарске, играчи СССР-а

што су победници безмало цело друго полувреме једноставно држали лопту не шутирајући на кош репрезентације Мађарске!

Сличан случај догодио се и на финалној утакмици Олимпијског турнира у кошарци који је одржан у Хелсинкију, у Финској, јула и августа 1952. године. Финалисти су били (а ко би

зултати пре свега су последица дужине „чистог“ времена трајања сусрета. Амерички професионалци имају четири четвртине утакмице од које свака траје по 12 минута ефективне игре. А то је осам дугих минута дужи од „нормалне“ кошарке...

С. З.

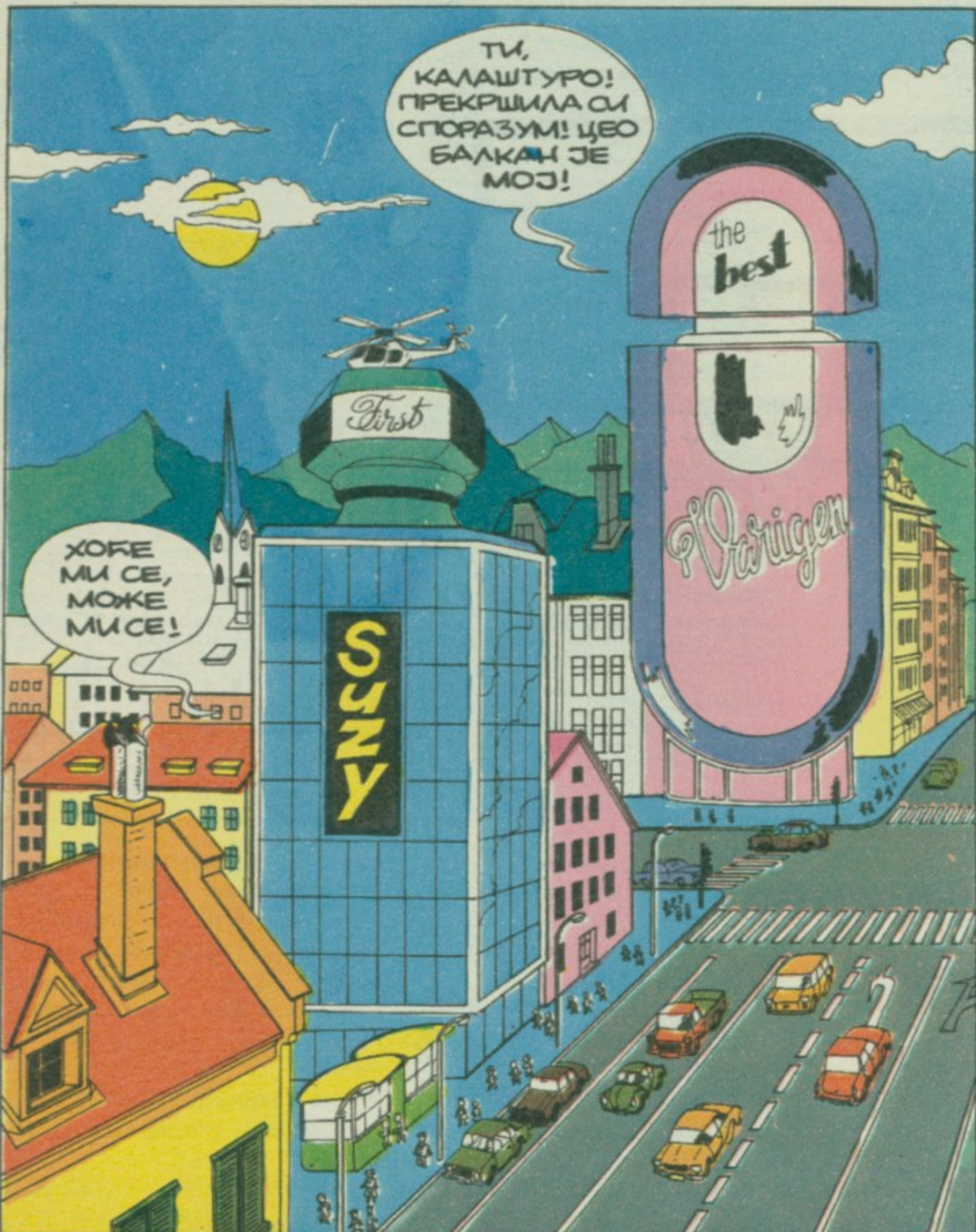
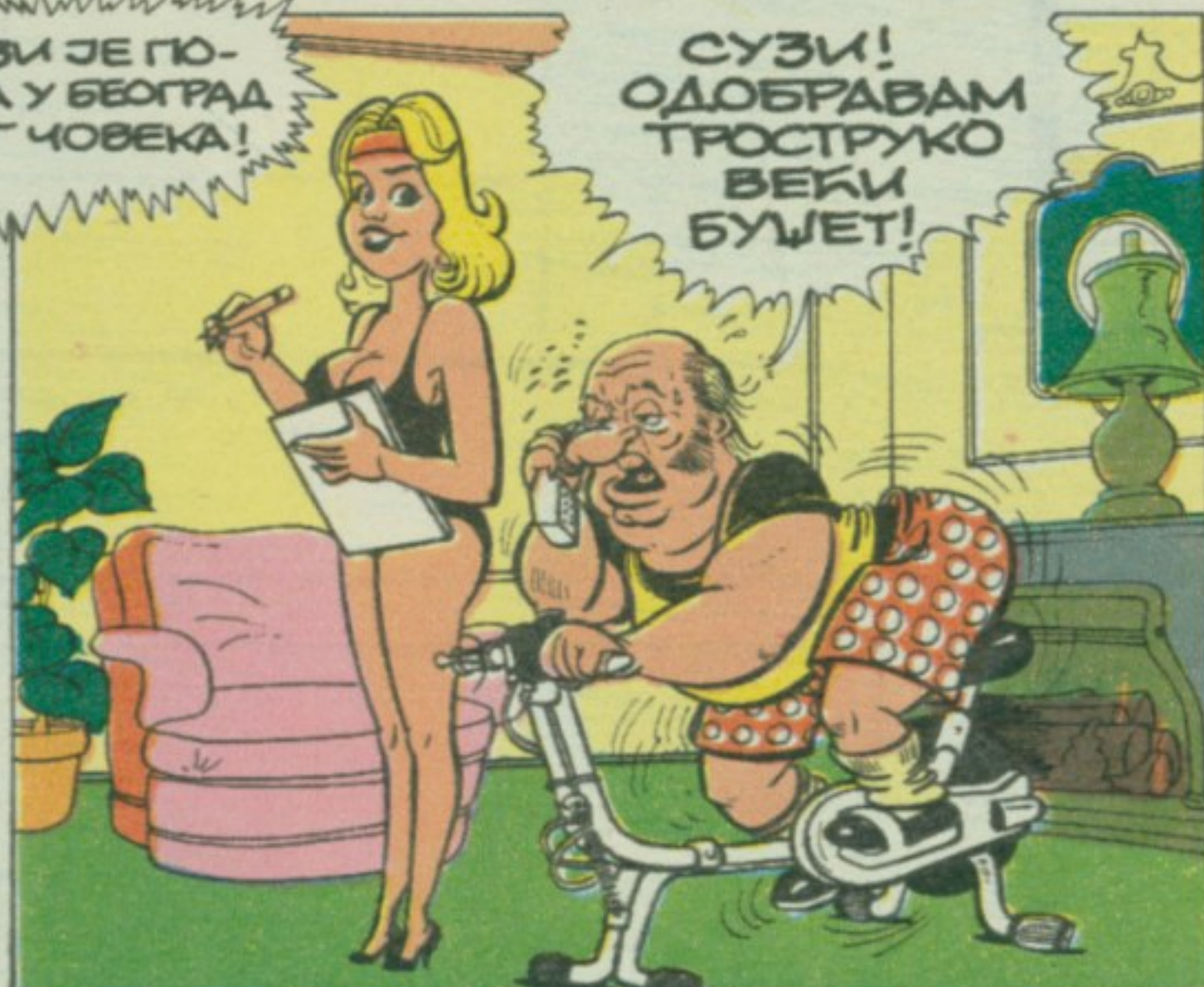
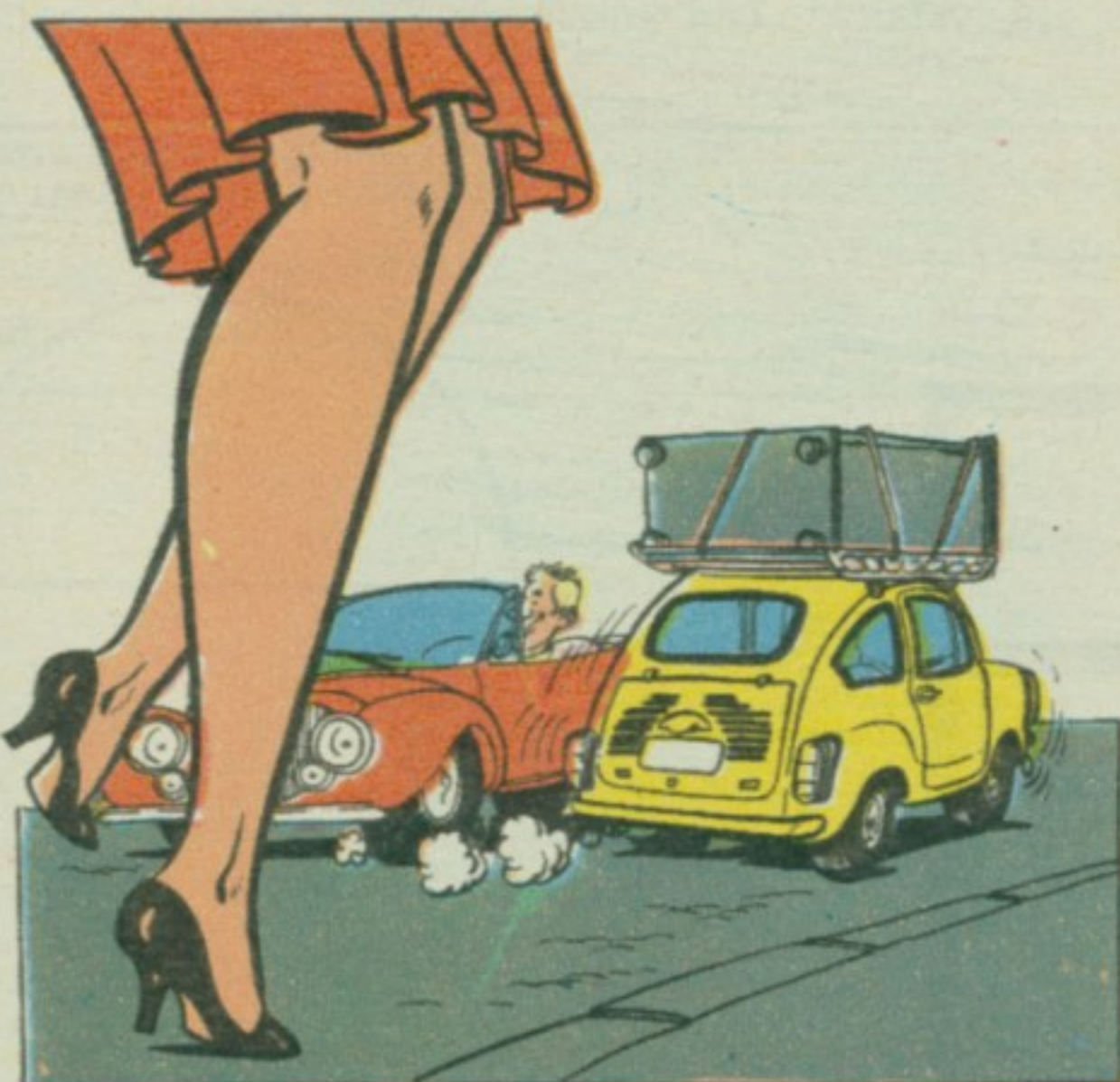
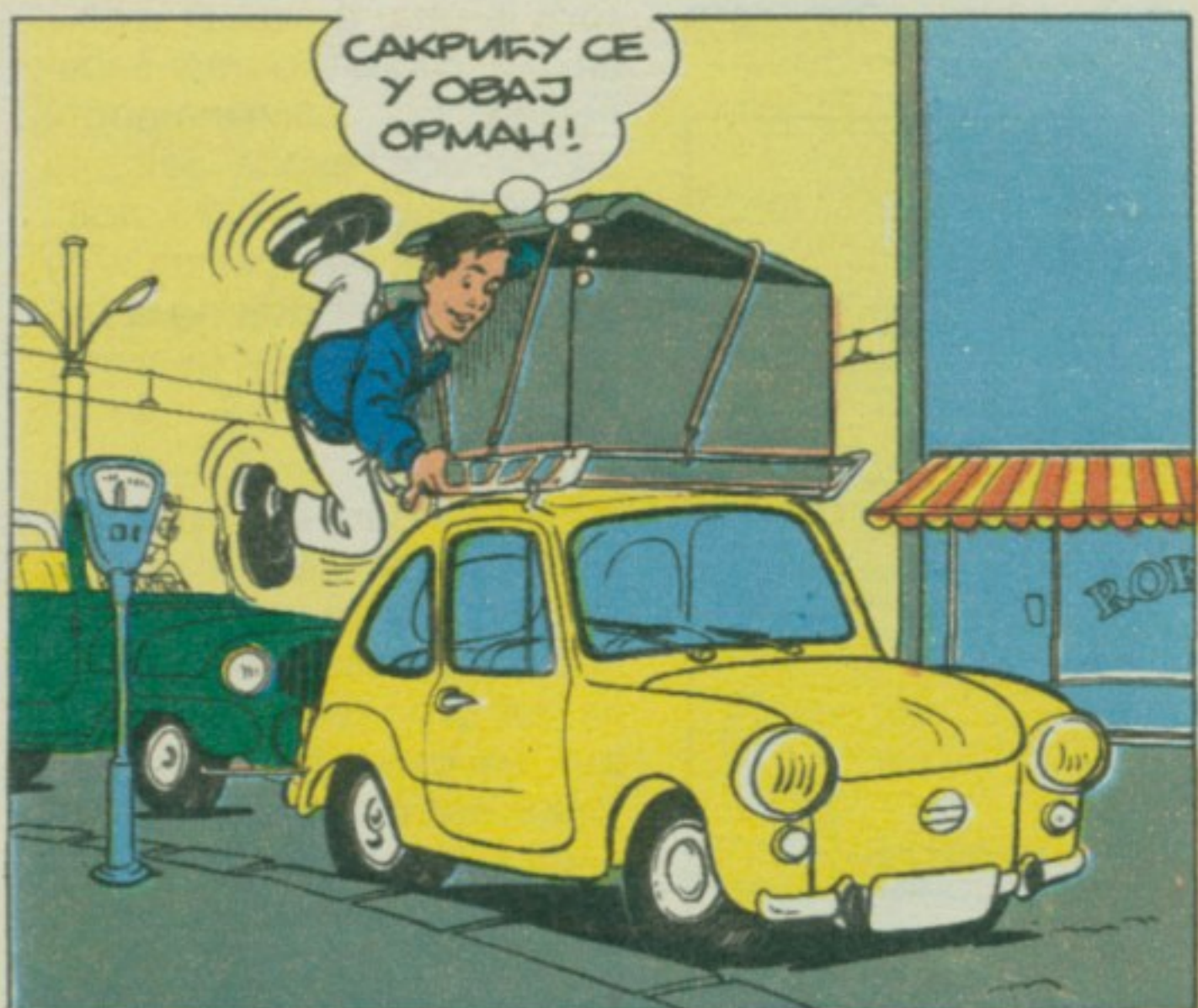

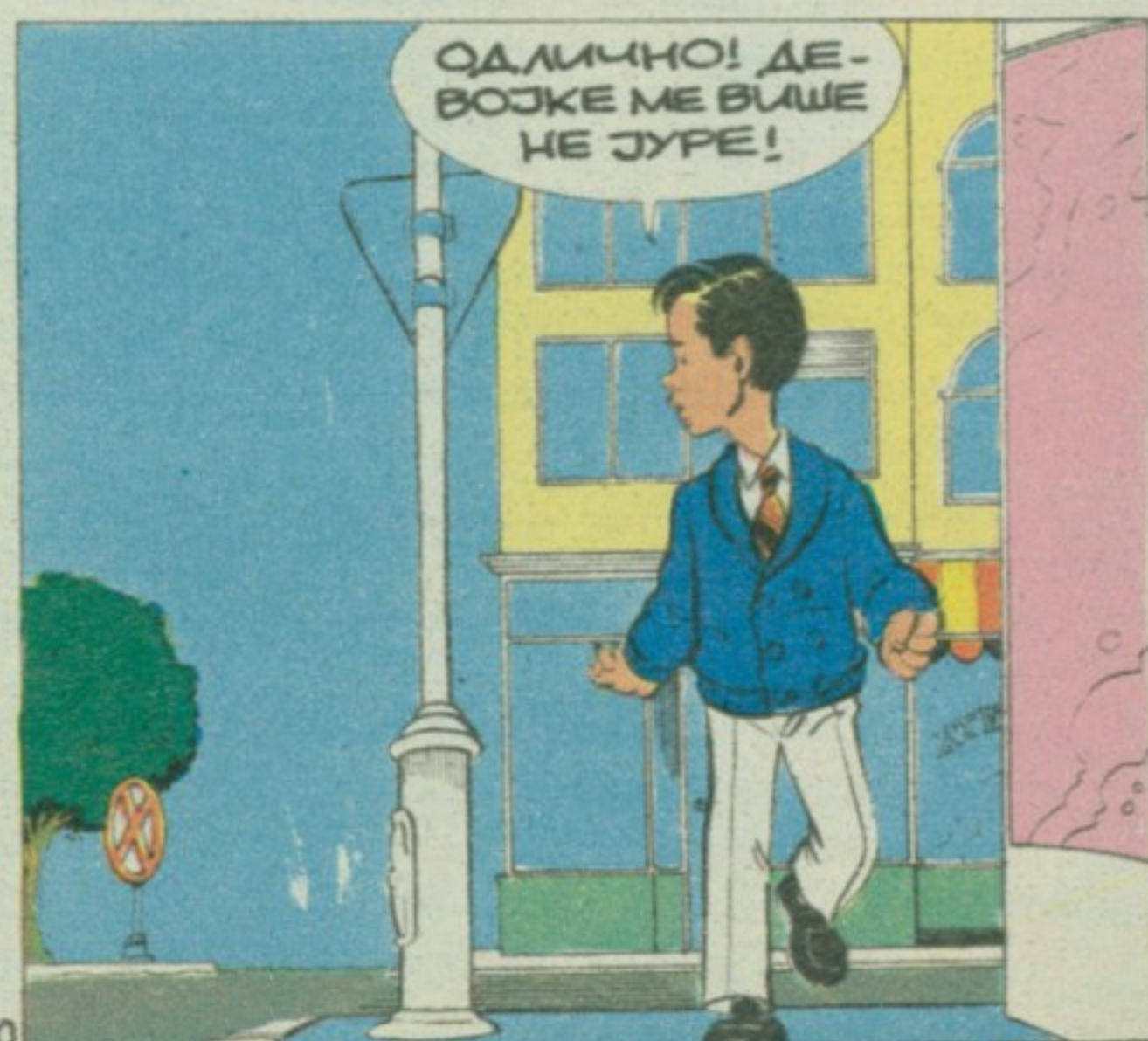
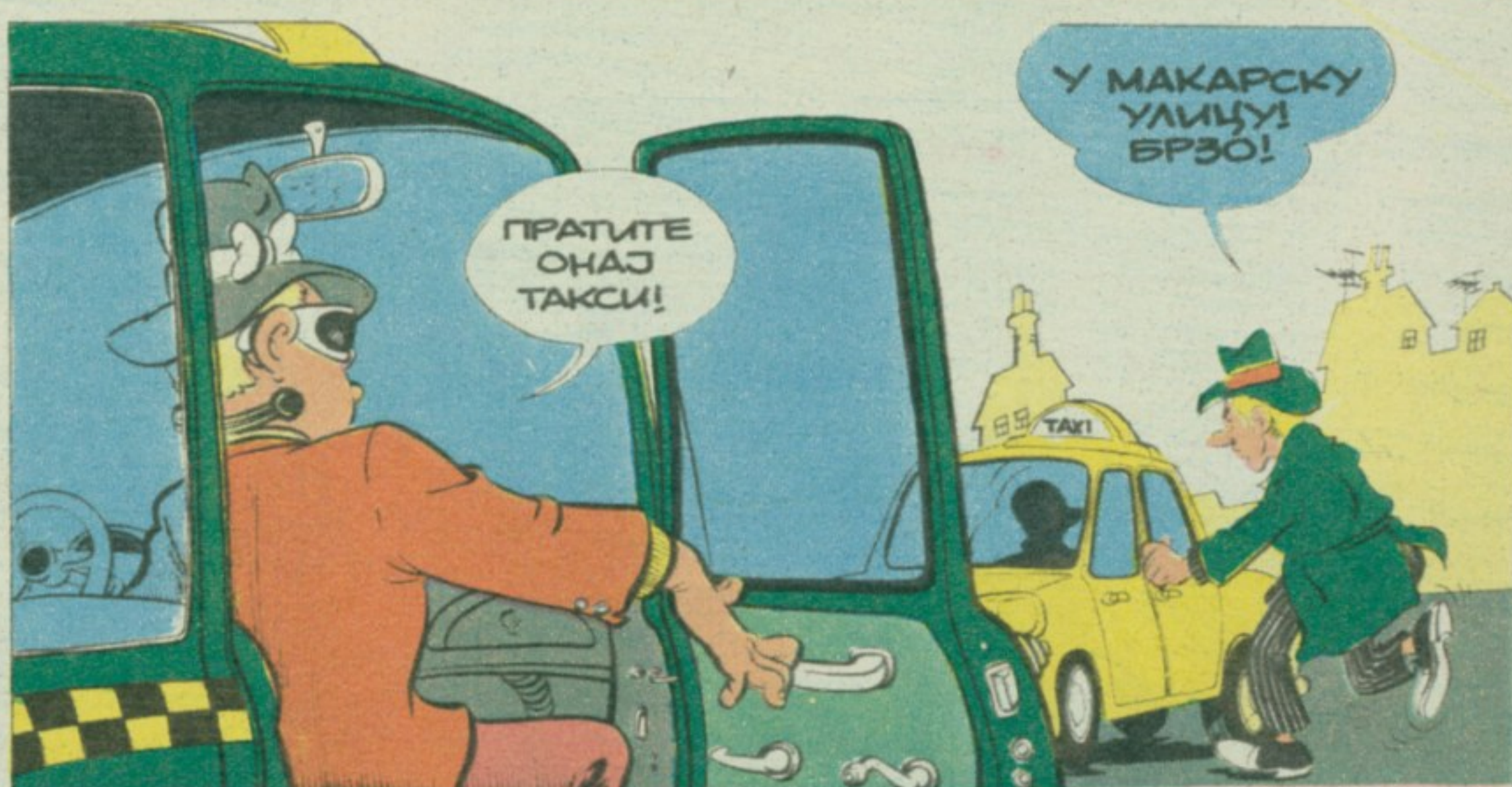

ВОКНИ

и Милијарда

НАУЧНА
ФАНТАСТИКА

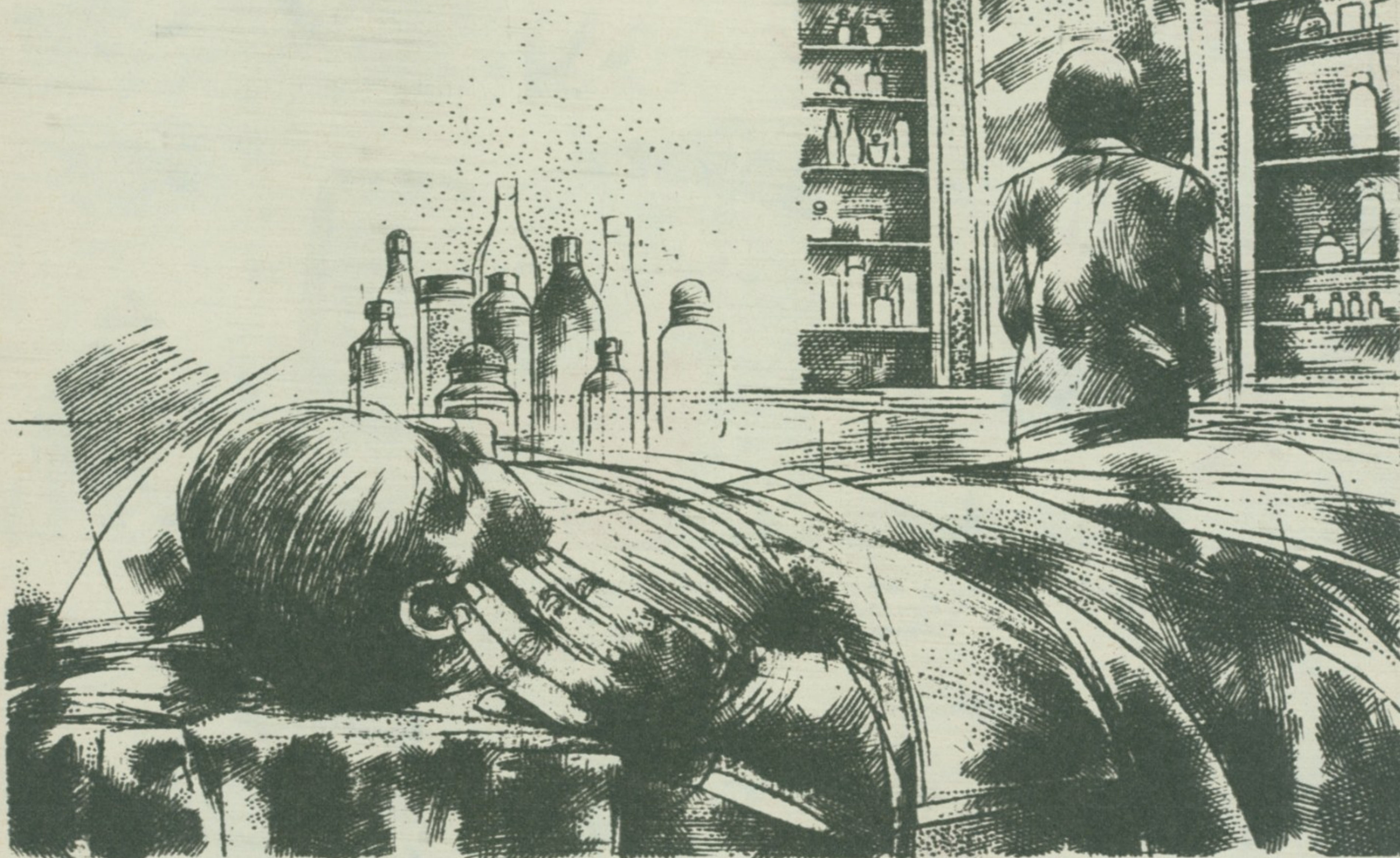
Џо Л.
Хенсли

Уређује
др Зоран Живковић

СРЕБРНА КРВ

Антологија
мини

SF
приче

Илустровао Бранислав Марковић

13. април: Данас сам нешто открио. Дозвољено ми је да се погледам у огледалу које се налази у канцеларији др Меша. Имам отприлике четрдесет година, судећи према лицу и коси. Нисам успео да препознам, а под тим подразумевам да не постоји никаква очигледна веза између онога каквим сам се видео у огледалу и оног мог варљивог сећања. Али, пријатно је видети нечије лице, мада ми се моје чини доста обичним.

Морам признати да ме више занимају бочице на полицама др Меша него моје лице. Понекад се у сновима сетим неких сличних бочица. Толико сам желео да их се докопам да ми се завртело у глави. Али нисам покушао да их узем, јер сам сумњао да др Меш помно прати шта радим.

Доктор Меш рече: „Ваше се стање побољшава. Ускоро ћемо вас прошетати по нашој малој болници и ње-

ним теренима; заобићи ћемо, разуме се, само собу за узнемирене“. Весело ме уштиную за руку. „Морамо пазити на ваше здравље“.

Одушевљено климнух, а болести која ме је изједала изнутра нестале. Могао сам да одвојим поглед од полица с поређаним бочицама... баш су лепе, пуне добрих отрова... неких сам се као кроз маглу сећао, а неке нису будиле никакве успомене.

Биће још прилика.

Касније сам се вратио у малу хелију... мој дом... једини кога се сећам. Госпођица Утз ми се насмешила, седела је за својим столом, а ја сам легао на кревет и загледао се у њу. Има чудне очи, као два бездана. Када је угледам у мени се појачава жудња да поново будем нормалан. Али онда се опет јави немир.

Моја хелија је обојена неутралним бојама. Утисак је успављујући. ube-

ђен сам да никада раније нисам толико спавао и сањао. Бочице, бочице.

Храна је добра и доста једем. Изгледа да ми се тежина битно не мења, да се смањује када сам узнемирен, да се враћа на нормалну када узнемиреност прође.

Остали пацијенти се не осећају тако добро. Већина су или веома стари, или су прави идиоти, или су у коматозном стању. Једино је човек с брадом довољно рационалан да би се с њим покатакд могло разговарати.

Човек с брадом је приметио да га посматрам. „Љубимац!“ повика он. Понекад ме веома љути. Увек ми то понавља када је узнемирен. Питам се шта му то значи?

Престаћу да пишем дневник. Доктор Меш каже да је корисно водити дневник, али плашим се да ће неко ово прочитати. То би ме наљутило, а велики бес води у узнемиреност.

Поспан сам.

18. април: Морам престати с тим. Поново сам покушао с брада- тим, али он неће да пије воду коју није непосредно натоčio. Мислим да сумња како сам нешто урадио, јер ме већ дуже време пакосно посматра.

Јуче сам изишао из собе за узнеми- рене, болестан и слаб, уопште се не сећам временаведеног у њој.

Изгледа да нико није пронашао бо- чицу коју сам сакрио оног дана када сам постао узнемирен, бочицу која је сада празна празнијата, али која ни- чему није послужила сем што је изаз- вала бес код брадаг. Питам се за- што ме др Меш толико љути? И гос- пођица Утз? Претпостављам да је то зато што се они крећу, говоре, посто- је. Старци који се не крећу и не разго- варају са мном ме не љуте... само брадати, др Меш и госпођица Утз.

Али изгледа да ништа не може нашкодити доктору и госпођици Утз, а брадати је веома опрезан.

Данас, усред јутра, госпођица Утз ми је помогла да сиђем до соларијума и тамо сам мало поседео. Напољу је цвеће почело да цвета и неке сићушне пурпурне и зелене пузавице почеле су да се пењу око зидова овог нашег малог азила. Изгледају ми веома лепо и отровно.

Врат је почео да ме сврби и на појединим местима сам се толико чешао да ми је потекла крв, а госпођица Утз се насмејала својим леденим смехом и ставила ми неки антисептик на врат. Рекла ми је да је ово приватни азил, који се издржава из приватних фондова, и да прима само безнадежне случајеве који су били смештени на неком другом месту много година пре но што су премештени овамо. Ако је то одиста тако, зашто сам ја онда овде?

Тог поподнева доктор Меш ми је испитивао рефлексе и слушао срце. Каже да сам физички сасвим добро. Чини ми се да га је то обрадовало. Избегавао је одговор када сам га упитао да ли ћу икада оздравити и то ме је наљутило. Успео сам да никаквим спољашњим знаком не одам шта осећам.

Када сам се вратио у ћелију, а госпођица Утз на извесно време нестала с видика, утешило ме је то што сам уз себе осетио бочицу са отровом.

30. април: Снови су ми све гори и гори. Тако су јасни и стварни. Сањао сам да се налазим у канцеларији доктора Меша. Могао сам да видим лепе бочице на полицама. Госпођица Утз и доктор Меш читали су мој дневник и смејали се. Из даљине је брадоња вриштао на мене. Сан је био веома стваран, али моје очи нису хтеле да се отворе.

Јутрос ме брадоња посматрао из свог кревета. Изгледа ми веома слаб, али ове недеље је био узнемирен. доктор Меш ми је једном рекао да човек веома тешко подноси ту узнемиреност.

Дошао сам нешто раније у канцеларију доктора Меша и успео да се погледам у огледало. Поново се нисам препознао. Понекад се осећам као да ми је глава распуштена, садржај измућкан, а затим поново затворена. Не осећам никакав бол, али немам ни где да трагам за неким стварима.

Малопре сам покушао да учиним нешто са течномљу из бочице коју сам узео из канцеларије доктора Меша. Није упалило. Ништа не пали... иако сам видео да је госпођица Утз попила мало воде.

2. мај: Мораћу да сакријем овај дневник. Готово сам убеђен да га читају. Данас су вратили брадоњу из собе за узнемирене. Очи су му црвене и упале и цело јутро не престаје да ме гледа. Када је госпођица Утз изишла из ћелије, позвао ме је својим упадљивим прстом да му приђем.

У први мах није изговорио ни речи. Уместо тога подигао је браду и показао на своје грло. Загледао сам се, али ништа нисам приметио, само

мале црвене белеге, које као да је направио ноктима. Дрхтавим шакама разјапио је једну од посекотина и из ње је испурила сићушна кап крви. Стао је да се смеје.

Скренуо сам поглед, јер ми је од

ти када се хране на мени јер сам тада у извесном стању опседнутости и да сам им ја „љубимац“ јер сам млад и јак. Натерао ме је да прегледам свој врат и на њему смо пронашли црвене трагове. Казао је да ме пуштају да

динама, пре но што сам дошао овамо, био у државној болници. Не сећам се.

Он тврди да су доктор Меш и госпођица Утз вампири.

Када ми је дозволио, вратио сам се у свој кревет и у њему провео прилично мирно поподне. Сањао сам о бочицама на полици и нешто ми је дошло у сна... нешто савршено као што сам и сам.

Брадоња је рекао да бисмо их могли убити сребрним мецима, али помисао на пиштољ ми је гнусна.

Никада, у ствари, нисам веровао у такве ствари, али шта ако је брадоња у праву? Шта ако су доктор Меш и госпођица Утз одиста вампири? Ово место би савршено служило њиховим потребама. Овде нема никакве истраге око смртних случајева, никаквих правних неприлика, овдашњи пацијенти су одавно заборављени. Треба узимати само неизлечиве, заборављене. Снабдевање редовно.

Али план је био тако сложен и савршен. Брадоња ми мора помоћи. Он ће морати да украде ствари које желим. Ако мене посматрају, ако се мени смеју када их поткрадам, то значи да би било сувише ризично да их ја узмем.

4. мај: Данас смо почели да остварујемо план. Брадоња је успео да украде велику боцу салинског раствора, цев и иглу којом ћемо је унети у вену. Успео је још нешто. Хемикалија се налазила управо тамо где сам му описао да се налази на полици доктора Меша. Чак сам погодио и боју бочице. Сада морамо чекати на погодан тренутак. Можда вечерас?

Добро ћу сакрити ову књигу.

6. мај: Имам грозницу. Нисмо успели све до синоћ и требало нам је доста времена. Осећам као да у мени превире пара, а имам и вртоглавицу.

Покушавам да испољим бес и узнемиреност. Госпођица Утз ме посматра, седећи за столом, топлх и сјајних очију.

Одвешће ме у собу за узнемирене.

9. мај: Само неколико реди. У мени као да ништа не ради како треба, а осећам такву топлину да моје очи виде више светла но таме. Налазим се у соби за узнемирене и никог живог нисам видео целог дана. Могу да чујем брадоњу како се цери и смеје, а чуо сам и како је плеснуо рукама.

Мислим да су мртви. Мора да су мртви.

Ставили смо сребрни хлорид у слани раствор, затим смо заболи иглу у моју руку и пустили течност унутра. Мора да су се хранили на мени док сам био узнемирен.

Када се подигнем могу да видим женски ножни палац код самих врата и сав је некако савијен и непокретан. Не могу да видим доктора Меша, али мора да је и он тамо у ходнику близу госпођице Утз.

Убила их је моја затрована крв, моја фина и сложена крв. Нови нарочити лек за вампире. **Сребрна крв.**

Волео бих да ми прође ова ватра. Троје напољу и двоје овде унутра. Желео бих да имам времена за још.

SF

МАЛА
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
KONRBLUTH CYRILL

Амерички писац. Рођен у Њујорку 1923. Дипломирао на Универзитету у Чикагу. Радио као уредник на радију, да би од 1951. прешао у професионалне писце. Умро 21. 3. 1958.

Дела

1. **Тобија Кејд (Gunner Cade)**, 1952, (са Џудит Мерил)
2. **Истурени положај Марс (Outpost Mars)**, 1952, (са Џудит Мерил)
3. **Узлетак (Takeoff)**, 1952.
4. **Рекламократија (The Space Merchants)**, 1953, (са Фредериком Полом)
5. **Синдик (The Syndic)**, 1953.
6. **Истражујте небо (Search the Sky)**, 1954, (са Фредериком Полом)
7. **Истраживачи (The Explorers)**, 1954.
8. **Гладијатор-адвокат (Gladiator-at-Law)**, 1955, (са Фредериком Полом)
9. **Не овог августа (Not This August)**, 1955.
10. **Умозврн и друге приче (The Mindworm and Other Stories)**, 1955.
11. **Миљу иза Месеца (A Mile Beyond Moon)**, 1958.
12. **Отров за вукове (Wolfbane)**, 1959, (са Фредериком Полом)
13. **Наступање малоумника (The Marching Morons)**, 1959.
14. **Ефекат „Чудо“ (The Wonder Effect)**, 1962, (са Фредериком Полом)
15. **Најбоље SF приче (The Best SF Stories)**, 1968.
16. **Тринаест часова и друге нулте приче (Thirteen O'Clock and Other Zero Stories)**, 1972.
17. **Најбоље од С. М. Корнблута (The Best of S. M. Kornbluth)**, 1976.

Један од најдаровитијих америчких SF аутора из четрдесетих и педесетих година, Корнблут је потекао из знамените „алтернативне“ групе „футуријанци“, преко којих ће и објавити своје прве сторије, пишући под мноштвом псеудонима. Права Корнблутова SF каријера почиње тек после рата, када он стиже до професионалних часописа, потписујући се правим именом. Стварајући често у сарадњи са другим писцима, нарочито дужа прозна дела, Корнблут је прва два романа написао у сарадњи са Џудит Мерил, али његов главни сарадњак био је Фредерик Пол са којим ће објавити четири романа, међу којима је свакако најзначајнија „Рекламократија“, сјајна сатира о изопаченом друштву из непосредне будућности којим управљају моћне рекламне компаније. У истом маниру, премда не тако успешно, сачини су „Гладијатор-адвокат“ и „Истражујте небо“, док је „Отров за вукове“ близак својеврсној варијанти „спејс опере“. Три романа која је Корнблут сам написао не излазе изван оквира рутинске SF прозе, што само поткрепљује закључак да је овај аутор у првом реду био SF приповедач. И одиста, осам Корнблутових збирки прича садрже читав низ извршних сторија, писаних избушеним стилем, са домишљатим садржинским решењима и финим иронијским помацима, што их уздиже далеко изнад савремених жанровских просека, чинећи их трајно модерним у SF врсти. Из Корнблутовог пера потекао је и знаменити есеј „Неуспех SF романа као социјалне критике“, првобитно прочитан на симпозијуму у Чикагу, а касније објављен у антологији „Научнофантастични роман“ – образац модерног приступа аналитичком разматрању SF жанра. Прерана смрт прекинула је, на жалост, Корнблута на врхунцу сарадњачке каријере.

погледа на крв припадала мука.

Угао једне од страница овог дневника је откинут. Нисам га је откинуо.

3. мај: Данас сам разговарао с брадоњом... ако се разговором може назвати оно што смо ми радили. Упоран је. Рекао ми је да не могу зна-

крадем отрове јер знају да им не могу ништа.

Такође ми је казао да сам напољу убио тројицу, да сам их отровао; да сам тамо напољу био апотекар, али да сам сада неизлечиво луд и да никада нећу бити отпуштен; да сам го-

ДАЈЕМ ЖЕНУ

Поносни
старци
у
Риги

ЗА ЈАГУАРА

ОВО
ЈЕ
КРАТАК
РАПОРТ
СА ЈЕДНЕ
НЕОБИЧНЕ
СМОТРЕ
У СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ

Пјотр
Рагтибски
у
свом
„мајбаху“

Силан свет се сваке године окупи око тројице људи у Риги који узму да упале најстарији постојећи аутомобил у СССР-у, један немачки „stoe-wer“ из 1899. године. Та стара справа од непроцењиве историјске вредности, иначе ратни плен Црвене армије, изложена је у музеју у Москви, али власти сваке

године дозволе да се појави на великој смотри „олд-тајмера“ у Риги.

И сваки пут кад после кашљуцања, стењања и

натезања старина „ситно забрекле“ свима буде неописиво мило, Јер још је мало оваквих остало и у белом свету.

Дође у Ригу око 150 власника старих аутомобила из многих крајева

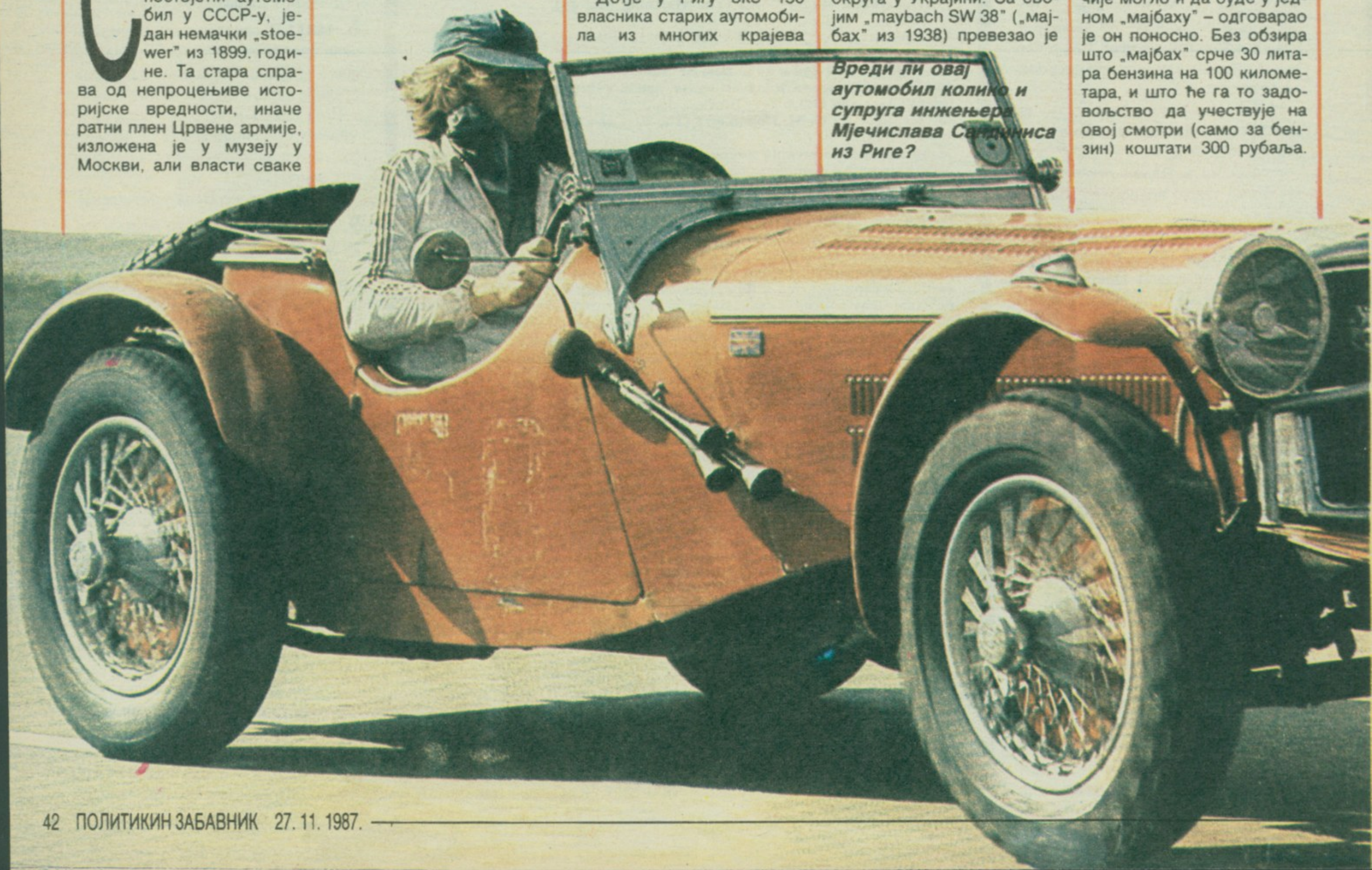
СССР-а, а понеко и из Пољске и Финске. Пехар за најдужу вожњу ове године очекивао је Пјотр Рагтибски из краматорског округа у Украјини. Са својим „maybach SW 38“ („мајбах“ из 1938) превезао је

1900 километара. Толико га је чекало и у повратку.

— Како сте путовали, друже Рагтибски?

— Добро, како би другачије могло и да буде у једном „мајбаху“ — одговарао је он поносно. Без обзира што „мајбах“ срче 30 литара бензина на 100 километара, и што ће га то задовољство да учествује на овој смотри (само за бензин) коштати 300 рубаља.

Вреди ли овај аутомобил колико и супруга инжењера Мјечислава Сандиниса из Риге?

Иначе, он као инжењер зарађује око 250 рубаља месечно.

Међутим, Рагтибски је остао без пехара. У последњи час појавио се човек у аутомобилу „plymouth fury“ из Магнитогорска, из источног дела Урала. Иначе, пре неку годину неки упорни момци стартовали су чак из Архангелска на Белом мору. Испоставило се ипак да је то било преамбициозно замишљено. За њиховог „старкељу“ био је то предуг пут. И остало им је једино да се из Минска јаве телеграмом „да су добро и здраво, и да им је много жао...“

Јаковљев и Јосифов...

Ваљда највише уздаха на смотри изазива један црвени „јагуар СС 100“ из 1936. године. На почетку његовог пута возио га је Сталинов син Јаков. После је променио много власника, а сада је код инжењера Мјечислава Сандиниса из Риге.

Када је он пре неку годину угледао ову „крнтију“, силно га је зажелео решен да за њега одмах да све до последње паре. „Љубав на први поглед“ није се допала његовој супрузи и она је отворено рекла: „Или он или ја?“ Сандинис није могао да одоли и супрузи с којом је провео 16 година рекао је: „До свиданија“.

На овој смотри појављује се и један ауто самог Јосифа Висарионовича Стаљина: атракција прве врсте – ЗИС 115С, иначе

један од читавог туцета таквих, нарочито прављених за возни парк Кремља.

Зна се, наиме, да је Стаљин стално страховао од атентата. Тако, кад би некуд полазио, на све четири капије Кремља излазило је неколико аутомобила ЗИС. Нико није знао у којем је он седео. Претпоставља се да је овај примерак можда и последњи из те групе.

Црн, робустан, с изузетно малом шофершајном, тежак чак 7,4 тоне. На 100 километара ова грдосија попије 50 литара бензина. Стакла су му дебела осам центиметара, једна врата тешка око 350 килограма. Кад би на путника у њему којим случајем бацили ручну гранату, приметили би то тек по диму и буци.

...Герингов и Молотовљев

Извесни Александар Ломаков из Москве има ауто који би на Западу сигурно

достигао фантастичну цену. Ради се о „horch 853“ (хорх) из 1938. године. На хладњаку овог лепог кабриолета је златно слово „Х“. Први власник овог аута био је – Херман Геринг, командант Хитлеровог ваздухопловства.

Председник удружења „Антико аутомобил клуба“ из Риге Виктор Кулбергс и сам има један изванредан примерак: „rolls = royce silver wraith“ – година производње 1939. За овог „ролс-ројса“ његов поручилац, неки гроф из Шлезије, посебно је правео каросерију код „Erdmann & Rossi, Berlin“.

Године 1945. ауто је ушао у састав возног парка у Кремљу. Две године касније Стаљин га је покљонио свом министру иностраних послова Моло-

тову. Он га је користио до 1953. а онда је прешао у власништво патријарха Руске православне цркве. Последња важна личност која се у њему возила био је лењинградски директор изградње града.

И онако како то само живот зна да изведе, грофовски „ролс-ројс“ нашао се у власништву једног естонског сељака. Овом се највише свидело што је прилично простран. Ускоро је избацио задња седишта и утврдио да овај ауто може одлично да послужи за превоз кромпира.

Дивни ауто је имао среће да га и онако офуцаног угледа Виктор Кулбергс и одмах је „полудео“ за њим. Али, сељак није хтео тек тако да га се ослободи. Још кад је видео како овај инжењер наваљује...

Али, кад је Кулбергс коначно после две године мољакања пред сељакову

кућу довезао пространи и знатно млађи „шевролет“ из 1956. године – све је било у реду. Јер, колико тек кромпира може у овај да стане.

Стари „болид“

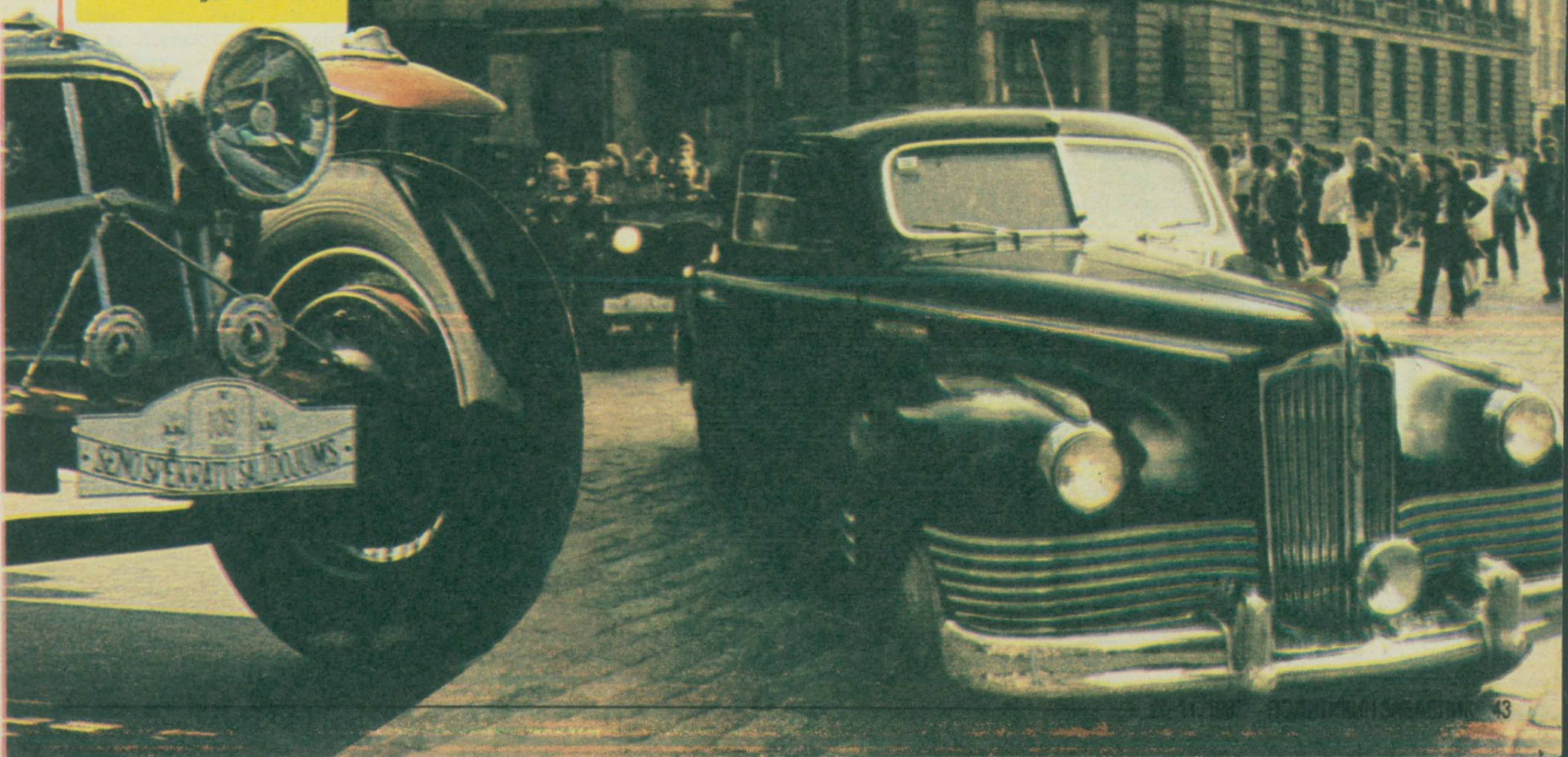
Дакле, многе старе вредности потичу из возног парка Кремља. Јер логично, пошто се неки ауто поквари, пошто му усфале делови, иде напоље.

Иначе, у Совјетском Савезу је и један „Ауто-унион“ тркаћи ауто. На њему је и гравура: „Н. Р. Müller“. Дакле, власништво Хермана Паула Милера поред Бернда Роземајера, најчувенијег возача „Ауто-униона“ тридесетих година.

Поред овог примерка постоји још само један – у Немачком музеју у Минхену. Овај је из Немачке довезла победничка Црвена армија из Саксоније и предала московској фабрици аутомобила „Лихачов“. За овај изузетни примерак богаташ Америчанац Кери Пајн даје два милиона долара. Како сада ствари стоје, мале су шансе да ће Пајн заиста имати прилику да потроши свој новац на ову реткост.

С. Рељић

Ово је Сталинов „ЗИС 115 С“

LA ISLA BONITA

Last night I dreamt of San Pedro
Just like I'd never gone, I knew
the song
A young girl with eyes like desert
It all seems like yesterday, not far
away

Tropical the island breeze
All of nature, wild and free
This is where I long to be
La isla bonita
And when the samba played
The sun would set so high
Ring through my ears and sting
my eyes

Your Spanish lullaby
I fell in love with San Pedro
Warm wind carried on the sea, he
called to me

Te disco te amo
I prayed that the days would last
They went so fast
I want to be where the sun warms
the sky
When it's time for siesta you can
watch them go by
Beautiful faces, no cares in this
world

Where a girl loves a boy
And a boy loves a girl
Last night I dreamt of San Pedro
It all seems like yesterday, not far
away

Te disco te amo
El dijo que te ama

Тражили
сте
песму:

ЛЕПО ОСТРВО

Прошле ноћи сам сањала о Сан
Педру

И знала сам песму, као да никад
нисам отишла

Млада девојка са очима пуним
дивљине

И све изгледа као да је јуче
било, не тако давно

Тропски острвски поветарац
Сва природа, дивљина и

слобода

Тамо припадам

Лепо острво

А када самба свира

Сунце стоји високо

Звони ми у ушима и заслепљује
очи

Твоја шпанска успаванка

Заљубила сам се у Сан Педру

Топао ветар је водио преко

мора и звао ме

Кажем ти да те волим

Молила сам да ти дани што

дуже трају

Али несталоше пребрзо

Желим да будем тамо где сунце

греје небо

Кад је време сиесте можеш да

их гледаш како пролазе

Дивна лица, нема брига на

овоме свету

Тамо где је девојка заљубљена у

дечка

А дечко заљубљен у девојку

Прошле ноћи сам сањала о Сан

Педру

И све изгледа као да је јуче

било, не тако давно

Кажем ти да те волим

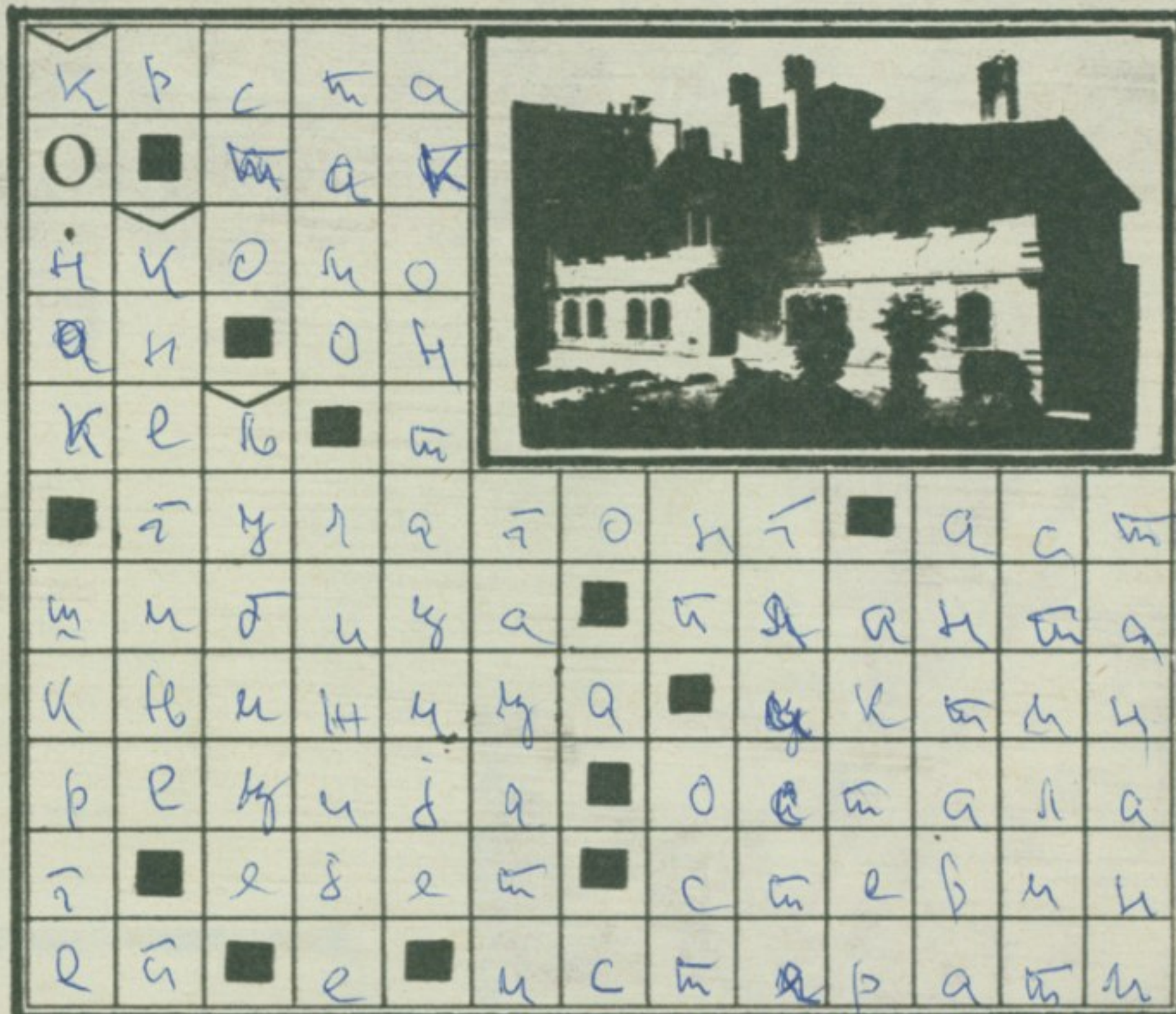
Он је рекао да те воли

Музика и текст: Мадона и Пат
Леонард
Изводи: Мадона

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

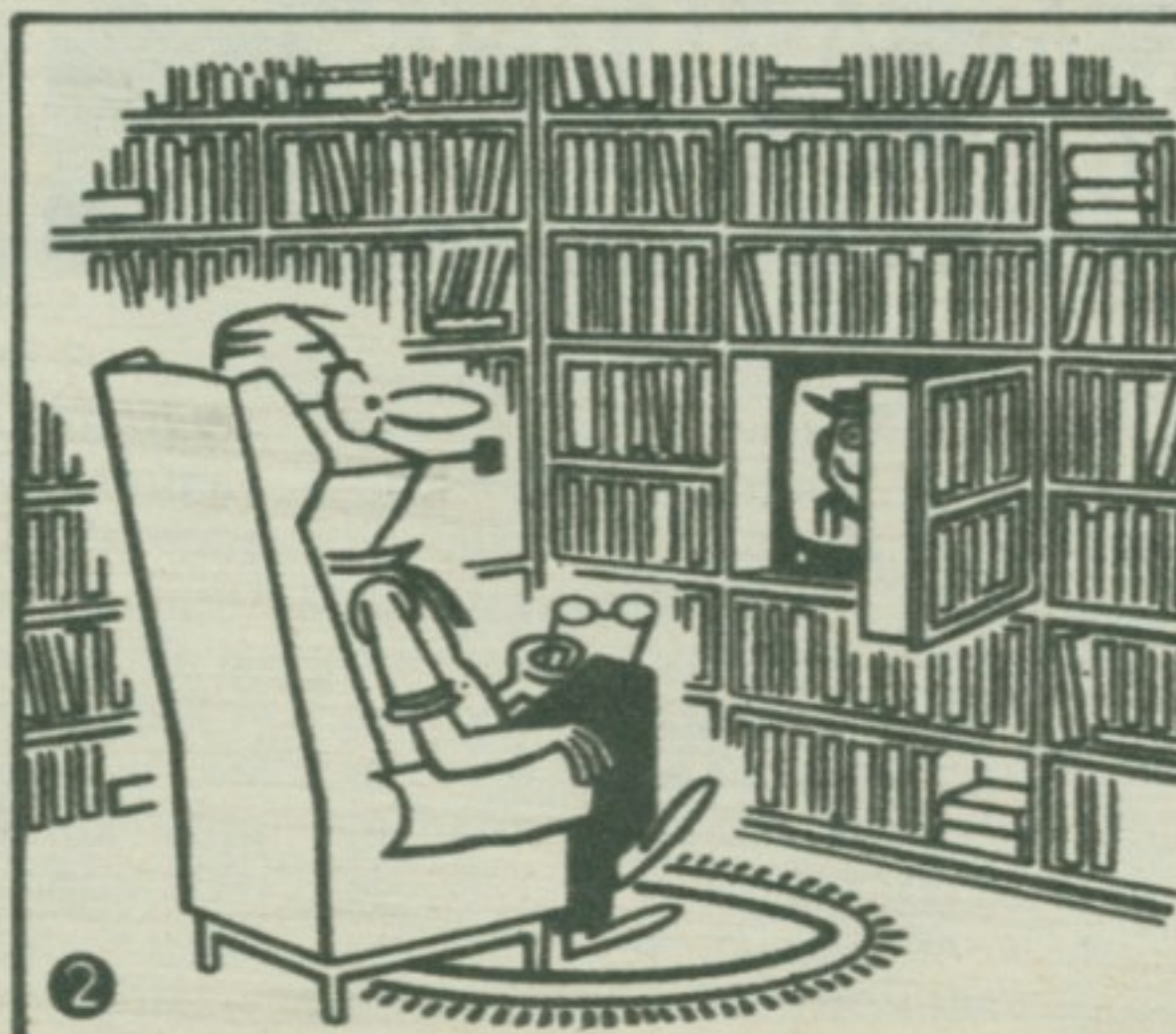
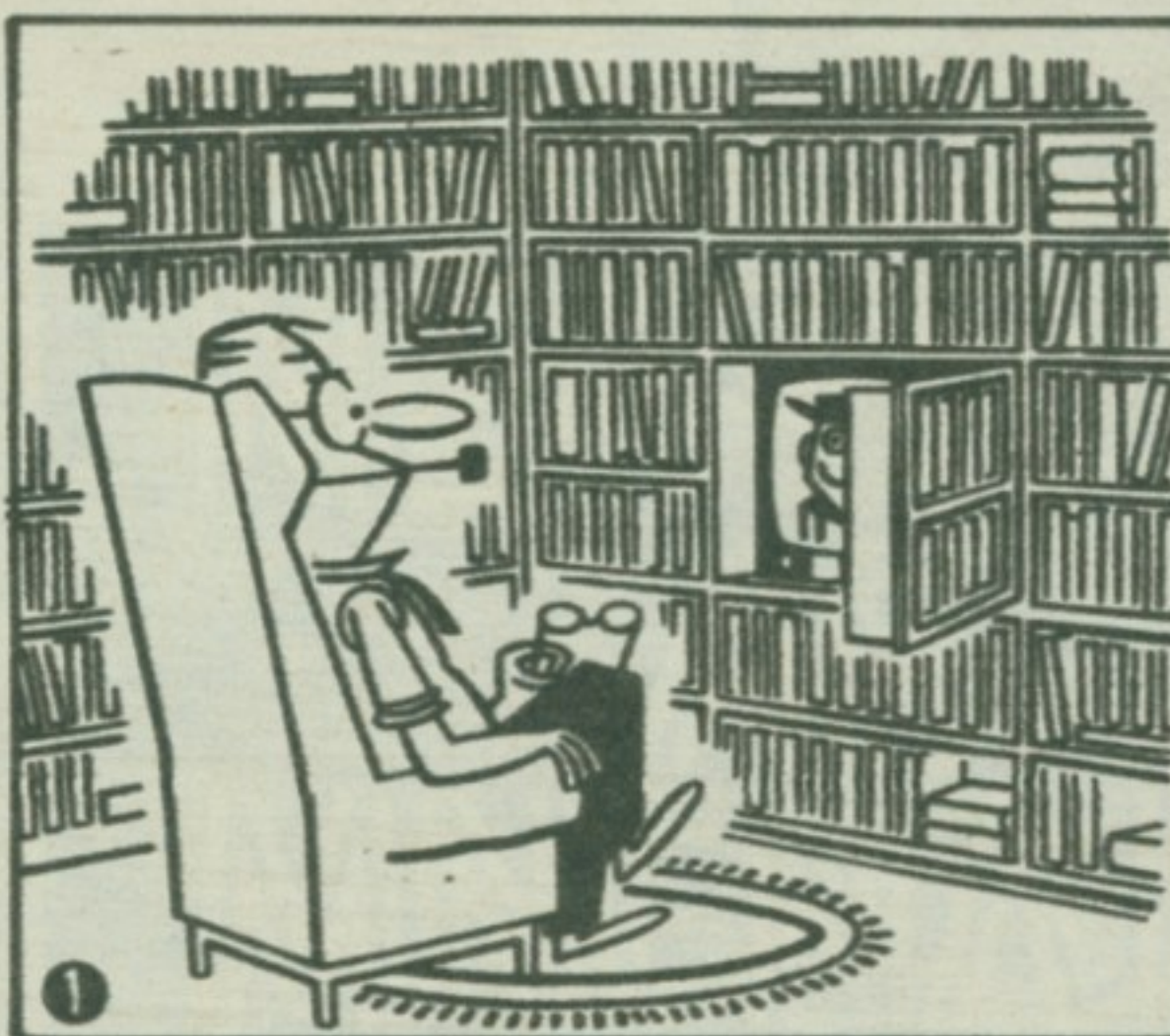
МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА

Уместо уобичајених описа, дајемо вам готова решења поређана по азбучном реду водоравно и усправно. Ваш је задатак да тим речима нађете место у мрежи укрштенице. Решења за три усправна ступца са стрелицама морате сами пронаћи. Ради се о старом здању у Београду са слике тј. о задужбини жене кнеза Милоша.

ВОДОРАВНО: АН, АСТ, ГУЛАГОНГ, ЕЈЕТ, ЕП, ИКТИН, ИСТЕРАТИ, КЕЉ, КЊИЖИЦА, КРСТА, НКОМО, ОН, ОСТАЛА, ПЛАНТА, РЕЦИЈА, СТЕРИН, ТАК, ШИБИЦА.

УСПРАВНО: АКОНТАЦИЈЕ, АКТЕР, АНТАРА, ГАЦАТИ, ГЛИСТЕ, ЛИЖИЈЕ, НП, ОСТ, СТИЛИТ, СТО, ТАМО, ТАНАНИ, ШКРГЕ.

5

Да ли можете за 5

минута да их пронађете?

ОСАМ ГРЕШАКА

Ова два на изглед иста цртежа ипак се разликују у осам детаља. Да ли можете за 5 минута да их пронађете?

Решења на странама Мале поште

ИЗЈАВА

НЕДЕЉЕ:

„Волим да се бавим магијом — да повећу неке ствари на неочекиван начин и потпуно збуњујем људе. Да правим музику која нема везе с временом у коме је настала и да буде пет корака испред онога о чему људи мисле. И кад је чују да кажу: Вау, ово нисам очекивао.“

Мајкл Џексон

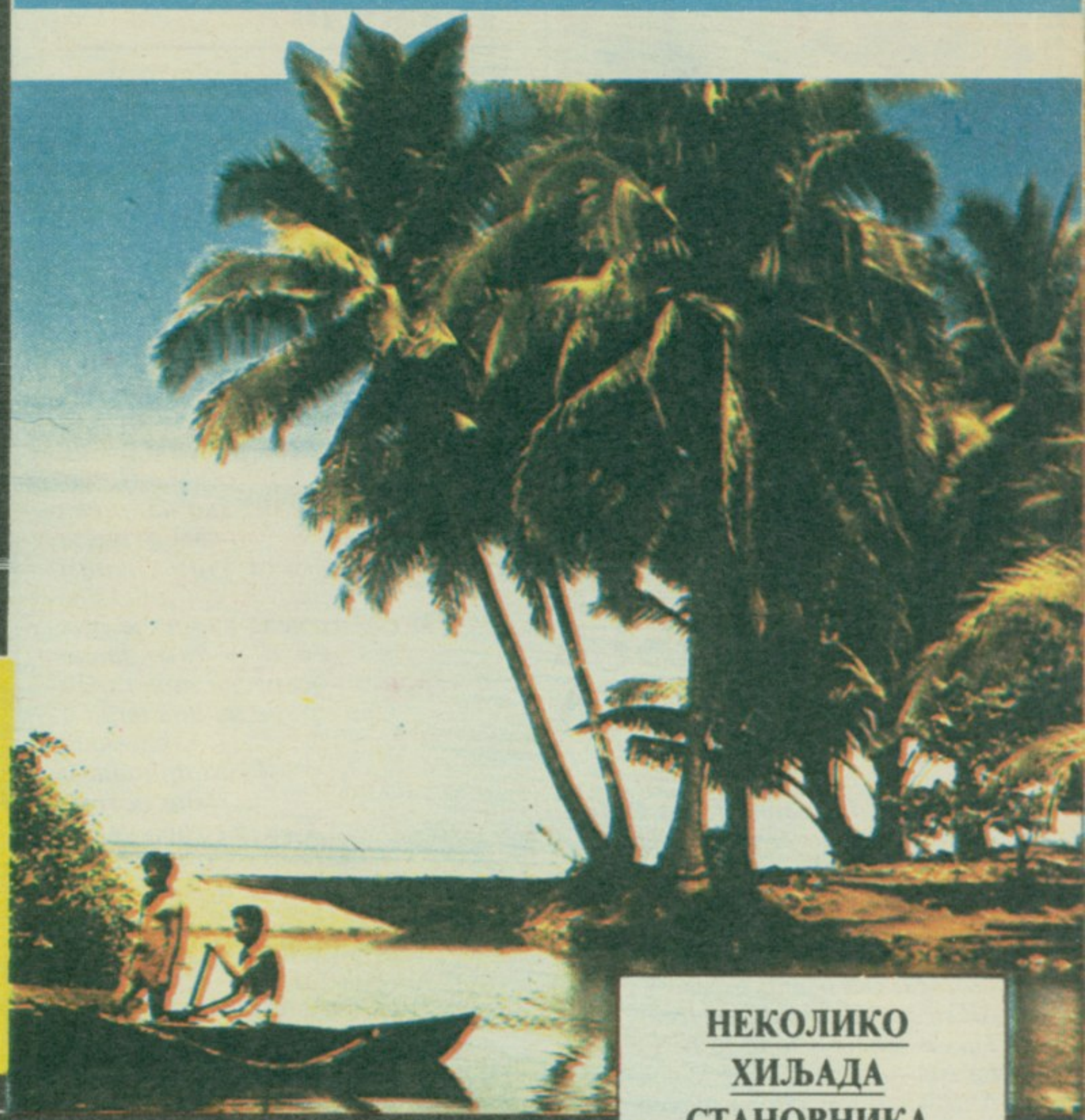

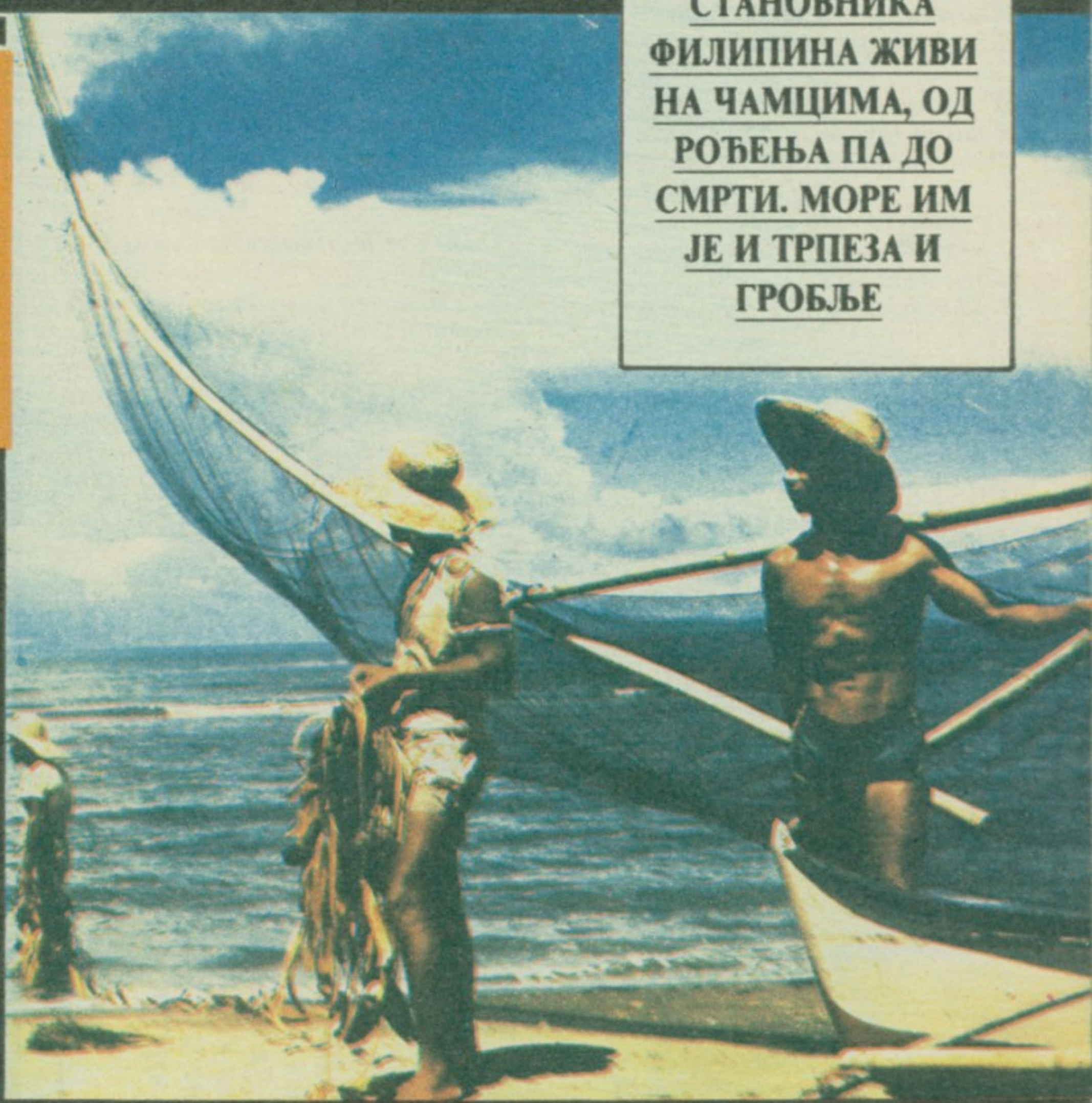
Малобројни припадници племена Бацао који су напустили чамце нису могли без воде, па су изградили село на сојеницама. Доле лево: плесачица у време празника ноћи пуног Месеца.

Нека острва представљају прави рај на земљи. Невоља је што немају питку воду.

Ненадмашни у риболову, чергари мора се, поред десетак других начина, служе и мрежама не би ли покупили што више рибе.

НЕКОЛИКО ХИЉАДА СТАНОВНИКА ФИЛИПИНА ЖИВИ НА ЧАМЦИМА, ОД РОЂЕЊА ПА ДО СМРТИ. МОРЕ ИМ ЈЕ И ТРПЕЗА И ГРОБЉЕ

У ПОТРАЗИ ЗА ТОПЛИЈИМ ВОДАМА

ПЛЕМЕ БАЦАО, ЧЕРГАРИ МОРА

Филипини, група од неколико хиљада већих и мањих острва у Малајском архипелагу, броје преко тридесет осам милиона људи, а сви су они припадници једне од близу сто националности. Разумљиво је што је живот сваке од њих, на овај или онај начин, везан

за море. Међутим, неколико хиљада људи – припадника племена Бацао – апсолутно су зависни од мора. Јер, оно за њих није само трпеза.

Бацао живе на чамцима. У њима се рађају, уче прве кораке, расту, стварају породице. На чамцима и умиру, гробље им је – море. На погребним

сплавовима изрезбарени су морски коњићи који, по веровању, душе умрлих превозе у друго, боље море. Тамо где нема олуја и несносних сунчевих зрака, где је рибе у изобиљу, сеновитих места колико ти воља, где царују тишине.

Припадници овог малобројног племена чам-

цима путују од острва до острва, увек у потрази за топлијим водама које заплускују јужне обале Филипина, односно архипелаг Сулу. Они су иначе део народа Сама који живи на копну. Зову их Самал-Лаот – морски Самали, али су познатији као Бацао, у преводу „рибар“.

Рођени рибари и морепловци прави су уметници у рођењу, ненадмашни ловци на бисере, шкољке и корале. Познају све ветрове и морске струје, неколико дана раније могу да предскажу наилазак тајфуна, знају сваку лагуну у којој се безбедно може сачекати невреме, где је и када најбоље ловити рибу.

Ноћи пуног Месеца

До 14. века племе је живело у Малаји кад се, у потрази за бољим животом, преселило у архипелаг Сулу. Закаснили су: на копну за њих није било места. Преостало им је море. У то време на Филипинима су се настанили арапски трговци и уз њих, разумљиво, мисионари. Већина припадника племена Бацао, међутим, није прихватила ислам, наставили су да поштују култ предака. Истина, и данас има чамаца са полумесецом – знаком да ту живе муслимани – али то осталима не смета. Сви су они, пре свега, Бацао.

Што се тиче физичких карактеристика, припадници племена које непрекидно путује у потрази за топлијим водама имају карактеристично испупче-

не јабучице, под утицајем ветра и морске соли кожа им је јако тамна а дугачка коса сивкастосмеђа. Мишићи ногу, навикли на даноноћна веслања, изгледају као да су изливени од бронзе.

Свака породица у племену Бацао мора да има најмање три чамца, иначе – срамота. Живот се обично одвија у чамцу с надстрешницом и он се зове **липа**. Лагани уски **цеингини** користе се за посету комшијама. Трећа врста чамца је с веслима и служи за риболов, име му је **дапанги**. Једра на чамцима морају да буду само у боји, сашивена од жутих, црних, зелених, белих тканина.

Наравно, и овде има имућнијих и оних који сањају да то буду. Први, и овде малобројнији, живе у чамцу-липи који је велик, направљен од дасака и покривен ребрастим лимом. Да би ушао у друге, човек мора да сагне главу да не би звизнуо у надстрешницу од бамбусове трске.

Племена Бацао је врло затворена скупина те није ни чудно што су чести бракови између рођака. А ако двоје младих блиских рођака одлучи да своју

љубав крунише женидбом, обавеза њихових фамилија је да духу мора принесу жртву и у дубину баци највреднију породичну ствар – звон, бакарну посуду или какву другу драгоценост.

Мушкарци су, иначе, задужени за вожњу далеким путовањима, њихово често заптивање чамаца смолом да не би пропуштали воду, те изградњу крова над главом и, на крају риболов и продају на обали. Жене, као и другде, кувају, перу веш и васпитавају потомке којих, као и свуда на Филипинима, има много. У време осеке, пак, подижу сукње и излазе на обалу да скупљају плодове мора – јестиве мекушце и рачиће скривене у песку.

Двадесетак до тридесетак чамаца образује општину или кампинг. А кад наступе ноћи пуног Месеца – традиционалан празник Истока – припадници племена Бацао облаче одећу жуто-зелених нијанси и до зоре славе празник **пагджин**, уз плес и игру.

Таласи под патосом, чамци на тавану

Репортер совјетског часописа „Вакруг света“

описује живот ових необичних чергара мора и каже да има и оних којима је дојадило стално путовање за топлијим водама и бољим уловом. Смештају се у колибе, али не могу без мора. Село Тугкалан никло је уз обалу, на стотинак сојеница. Испод патоса разбијају се таласи, на тавану су смештени чамци.

У маленом селу први пут у историји племена Бацао никла је школа. Деца уче да рачунају и пишу, а за време осеке на оближњем сићушном коралном острву баве се разним спортским играма за које су направили и одговарајуће терене.

...Смрква се. У кућама пале светиљке на маслиновом уљу. Мушкарци се спремају у риболов, углавном према коралним острвима где се рибе скривају. У чамцу је обично двоје – веслач и риболовац. Заслепљујући рибу светиљком, рибар стоји на прамцу чамца и харпунном од бамбусове трске вреба плен. За бисерима се трага дању, такође удвоје: отац са сином, браћа или комшије.

Техника вађења шкољки није се вековима изме-

нила. Најважније је да су ловци смели, издржљиви, здрави и да имају беспрекоран вид. Ако им се посрећи, могу да изроне и ретку златну шкољку „глориј марис“ или „морску славу“. Припадници племена Бацао у стању су да за њом роне сатима и сатима, задржавајући се под водом и по неколико минута.

...У центру Маниле, главног града Филипина, у Улици Санта Круз, налази се првокласан ресторан „Бацао“. Разнобојно једро на улазу прави је мамац за богате туристе. Јер, ту само они могу да обедују, с обзиром на то да за један оброк ваља издвојити таман колико рибар Бацао заради за годину дана.

Нико никад није видео припадника племена Бацао у ресторану „Бацао“. Можда због тога што су, како пишу у овдашњем проспекту, „Бацао – безбрижна деца мора. На копну се не осећају пријатно, бојажљиви су, ћутљиви и, чини се, само вребају згоду да оду на море...“ Да ли само због тога?

П. М.

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar PEZ
Svskog meseca na adrese ljubitelja PEZ bombona poslaćemo

NA KRAJU SVAKOG MESECA, ŽREB ĆE ODLUČITI KOME ĆE PRIPASTI NAGRADE.

Imena dobitnika objavićemo u prvom broju ZABAVNIKA u mesecu.

Kad se sladiš PEZ bonbonama i igraš PEZ figuricama
POŠALJI 10 OMOTA PEZ BONBONA NA ADRESU:

500 majica PEZ

500 kapa PEZ

10 bicikla BMX-turbo

2 pretplate na ZABAVNIK

pošalji 10 omota PEZ bonbona
POLITIKA - PP- 1010 nagrada -
11000 Beograd
Makedonska 35
PRIJATNO i SREĆNO, želi vam
vaš prijatelj PETAR PEZ!

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В.д. директора НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

В.д. руководиоца ООУР-а и в.д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран
Петковић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленко Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански фах 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретарија-
та за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
зак НО „Политика“ ООУР „Продаја“ –
претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:
САД \$ 38.–
СР НЕМАЧКА ДМ 70.–
ШВЕДСКА Шкр. 244.–
ФРАНЦУСКА Ффр. 233.–
ШВАЈЦАРСКА Шфр. 58.–

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Миливоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

НАСЛОВНА СТРАНА:

ДРАГОЉУБ ВУКСАНОВИЋ, пла-
кат – туш и темпера
„Ја се борим, а ти?“

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листова.

Имати или немати пса, питање је сад?

Јављам ти се први пут у нади
да ћеш ми помоћи. Ево у че-
му је невоља: већ дуже молим ро-
дитеље да ми купе пса. Једва сам
их убедила, али се на крају постави-
ло питање – куда с њим за време
одмора? И – они су одустали. (Мо-
лим те, немој мислити да је то неки
мој хир. Пошто сам сама, желела
бих да имам неког пријатеља који
би ми правио друштво.) Ја те мо-
лим да ми помогнеш или пред-
ложиш шта да радим.

И замолила бих те за адресу не-
ког друштва где бих могла набавити
пса.

МАРИЈАНА ТОМИЧИЋ
Моше Пијаде 30
71000 Сарајево

П. С. Уколико не будеш у могућ-
ности да одговориш на питање
или даш савет, замолила бих те да
објавиш моју адресу уколико буде
заинтересованих читалаца.

***

Пре свега, лепо је што волиш
псе. А што се тиче одмора, то пи-
тање апсолутно заслужује да се
постави на почетку расправе о
увођењу пса у кућу. Увек се нађе
неко ко изјави да ће ти причувати
пса. Али од тога никад ништа не

буде, не ради се о томе да се љу-
ди предомисле, него се на при-
мер, испостави да су алергични на
псећу длаку, или да су превидели
неку важну обавезу, или да је пас
алергичан на њих, ово или оно –
нешто увек искрсне. Ако си по-
мислила да пса можеш да пове-
деш на одмор, то боље одмах за-
борави (осим ако ти деда има при-
ватни хотел, а тата најмање ауто-
мобил, а боље би било авион).

У сваком случају, веома је
важно да твоји родитељи од срца
пристану да ти набаве пса, јер ако
то учине преко воље суочићете
се, сви заједно, са озбиљним не-
вољама. Њихова помоћ била би ти
неопходна у многим ситуацијама,
а то за њих значи одрицање од
драгоценог слободног времена.

Ако се ипак договорите да на-
бавите пса, лако ћете га наћи: до-
вољно је да се обратите првом
власнику неког пса кога сретнете.
Са задовољством ће вас упутити
на потребну адресу и уз пут удави-
ти причом о врлинама свог љубим-
ца.

Чувај књигу да ти дуже траје

Имам прилично велику биб-
лиотеку. Однедавно сам при-
метила неки ситан прах који остаје
на месту где је стајала књига. Ина-
че, прашину редовно бришем са по-
лица. Бојим се да то књишки мољ-
ци нису већ почели да грицкају моје
књиге. Напиши ми како треба да чу-
вам књиге и да ли постоји неко
средство за чишћење.

МАРСЕЛА ИЗ
Лесковца

Дала си нам мало података да
бисмо ти тачно одговорили шта је
„напало“ твоје књиге и да ли се
неко уопште уселио у твоју библи-
отеку. Ипак, за сваки случај, све
књиге извади с полица и сваку до-
бро обриши и протреси. Полице
добро нашприцај неким инсекти-
цидом (никако њим немој да
шприцаш и књиге, јер би тако мог-
ла да их оштетиш). Важно је да ти
је библиотека постављена на не-
ком светлом месту које не сме да
буде влажно.

Наш светски путник

Молим вас да објавите адре-
су Звонета Шеруге о коме
сте писали у броју 1862.

АНДРЕЈ ХОРВАТ
Марибор

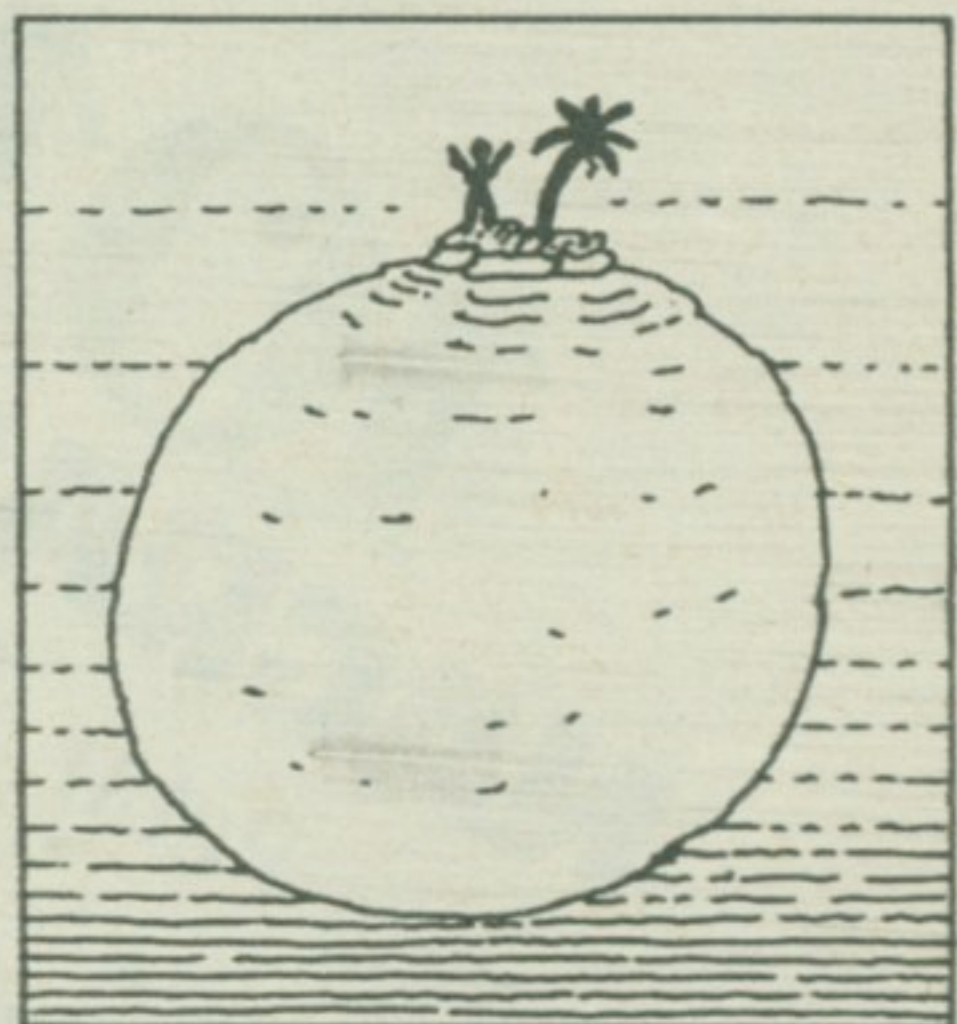
Звоне Шеруга, који је на мото-
циклу обишао цео свет, најављује
нова занимљива путовања. Веро-
ватно ћемо још писати о њему.
Док нас поново не изненади не-
ким даљинама, ево његове адре-
се: Зихерлова 8, 61000 Љубљана.

На целој Земљи, један континент

Молим те реци ми да ли је
истина да је некада давно на
нашој планети постојао само један
континент?

ЛУКА ДАБИЋ
32300 Горњи Милановац

Постоје научни докази да је
давно целу копнену површину
Земље сачињавао један једини
праисконски континент такозвана
Pangea површине 2×10^8 квадрат-
них километара. Овај континент
се распао пре отприлике 190 ми-
лиона година, у раздобљу јуре, у
два суперконтинента. Један је био
Laurasia (Евроазија, Гренланд и
Северна Америка) и налазио се на
северу. Други је био Гондвана
(Gondwanaland) а сачињавала су
га копна од којих ће касније на-
стати Африка, Арапски полуоток,
Индијски полуоток, Јужна Амери-

ка, Океанија и Антарктик. Овај
други континент добио је име по
индијској покрајини Гондвани. Чи-
ни се да се Јужни пол некад нала-
зио тамо где је данас Сахара и то
још пре „само“ 450 милиона годи-
на.

Да ти језик отпадне

Молим те да ми одговориш
која је југословенска реч нај-
дужа.

МИХАИЛО ИВАНОВИЋ
91000 Скопље

За најдужу реч у српскохрват-
ском обично се сматра престоло-
наследниковица (22 слова). У Ву-
јаклијном речнику забележена је
грчка сложеница калоспинтерох-

роматокрена (24 слова), која значи „водоскок осветљен разним бојама“. Комбиновањем префикса могу се добити и дуже речи страног порекла, нпр. псеудонатианархоросиндикалистички, 31 слово (која досад није потврђена у текстовима али јој је значење јасно). Мноштво дугачких термина среће се у медицини (једно обољење, на пример, зове се мембранопролиферацијски гломерулонефритис), а поготову међу називима лекова, нпр. дезоксикортикостеронацетат (26), фенилполнооксиетилентринзопропинат (33) или диметилфенилминотијазолидинроданид (35), само што код ових последњих није сигурно да ли их можемо сматрати као једну реч или би поједине делове требало одвајати цртицом (о таквим стручним терминима ни Правопис ништа не говори).

Шта ћемо са словом „ј“?

Моја другарица и ја стално се препиремо. Она ме непрекидно уверава да се њено име Дијана пише (и, наравно, изговара) без слова „ј“, а ја тврдим да је то немогуће. Молим те, Забавник, реши наш спор и реци ко је од нас две у праву.

Две другарице

По нашем правопису, између и и другог самогласника пише се ј (ија, ије, ији, ију), осим у споју ио. Према томе, имена као Дијана, Доријан, Елијас, Данијела, Габријела у нашем језику обавезно морају да се пишу са ј. Наравно, ако су твоји родитељи, Дијана, одлучили да твоје име упишу у крштеницу без ј, онда то мора да се поштује. Иначе, ти вероватно знаш да је то митологијско име, код Хелена је било Артемиде, код Римљана – Дијана, богиња лова. Артемиде је Зевсова кћерка, а Аполон је сестра близнакиња. Премда је понекад осветољубива (окрутно

кажњава оног ко је не поштује) Дијана је заштитница и влада људским светом, управља рађањем и развојем бића.

Трка с компјутером

У мом граду никако не могу да нађем брзиномер за бицикле па вас молим да ми кажете где могу да га набавим и по којој цени.

АЛЕКСАНДАР МАРЈАНОВИЋ,
Васе Пелагића 37,
18000 Ниш

Александре, тебе и све друге који би желели да имају брзиномер на бициклу обрадоваћемо и разочарати у исто време. Наиме, у продавници „Југобицикл“ у Београду, у Улици генерала Жданова 21 (телефон: 330-408) сазнали смо да имају компјутеризовани брзиномер који ти „говори“ и о пређеним километрима и брзини коју по-

ОД СЛЕДЕЋЕГ БРОЈА:

ПАРТИКЛА
ЕКСПРЕС И

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

НУДЕ ШТО ЈОШ
НИЈЕ БИЛО!

стижеш. Пошто је увозни, из Француске, цена му је врло висока. Постоје два модела, један је мало више од шест, други је близу седам милиона (старих) динара.

Где биљке спавају

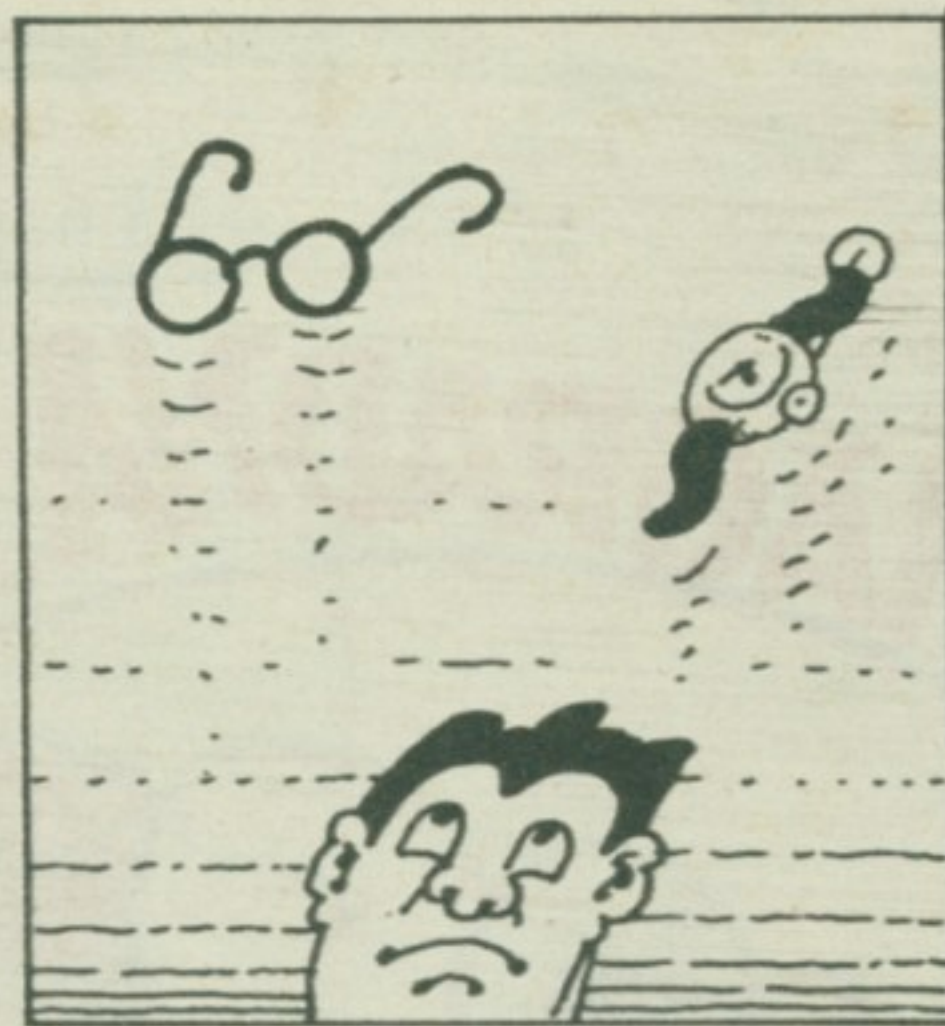
Да ли је штетно држати биљке у спаваћој соби? У питању је опклада.

СВЕТЛАНА ГРОЗДАНОВИЋ
19300 Неготин

Постоји веровање да не треба спавати у соби у којој има биљака у саксији због тога што оне „одузимају кисеоник“. Има ту неке истине, биљке, као и сва жива бића, дишу. Али, не треба да страхујеш. Пре свега, нико у стану, поготово спаваћој соби, нема толико биљака да би оне могле да му угрозе здрав сан. Друго, пошто су спаваће собе (бар је некад тако било) места где је углавном најхладније и најзрачније у многим књигама које се баве гајењем кућних биљака стручњаци препоручују да се оне сместе баш у ову собу. Није добро спавати у соби која има сечено цвеће јаког мириса у вази, на пример бели љиљан или крин. Опојан мирис може да смета спавачу.

Скуп, лак и племенит

Да не почињемо ону монотону, досадну причу у стилу „читам те од своје шесте године...“

одмах ћу прећи на ствар. У броју 1865 пишеш о најлакшем металу титану и наводиш неке његове производе: сат, наочари, упаљач. Пошто носим наочари, желео бих да имам рам од титана. Где могу да га набавим?

ДЕЈАН БУЊЕВЧЕВИЋ,
П. Арбутине 25,
26000 Панчево

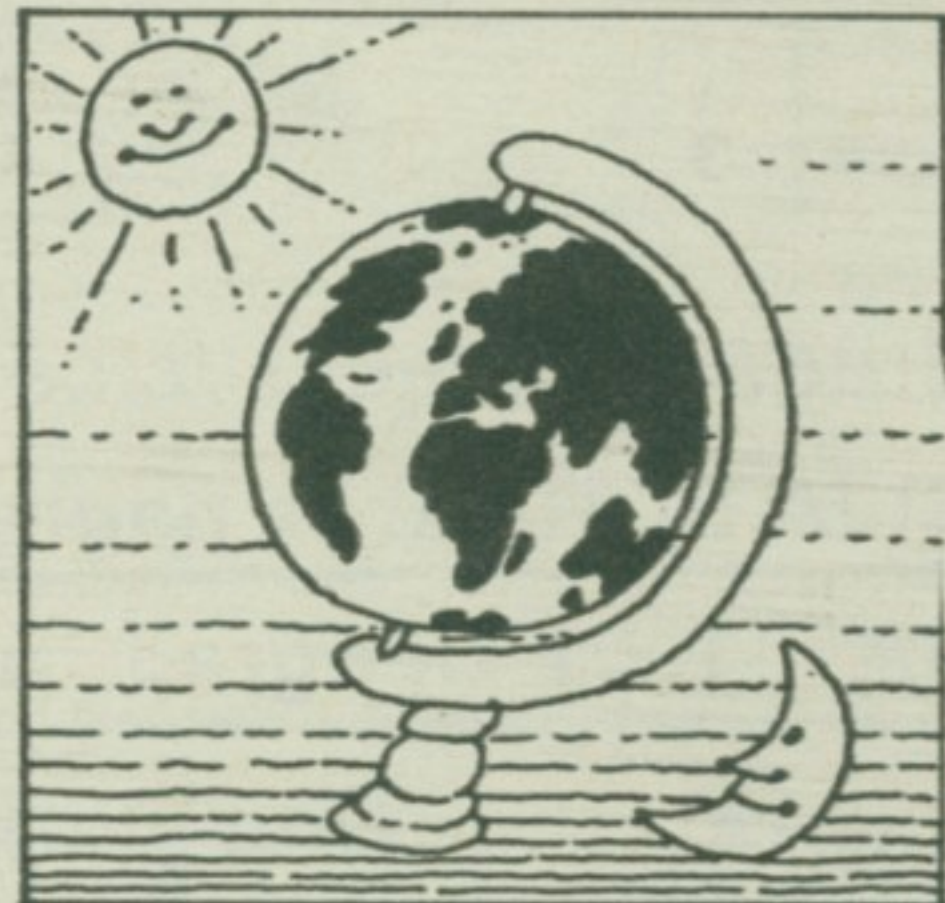
Распитивали смо се и у нашим најпознатијим оптичарским радњама и код приватника и сазнали да, бар за сада, на нашем тржишту нема оквира за наочари од титана. Могу да се набаве само у иностранству. Исти је случај и са стаклима, такозваним титанијум стаклима с диоптријом која имају предност над другима јер су уопла тања, самим тим, наравно, и лакша. Цена им је врло висока.

На другој страни Земље

Хтела бих да знам колико мора да буде удаљеност између два места да би становници једног места гледали залазак Сунца у исто време када би становници другог места посматрали његов излазак?

БАРБАРА из
Загреб

У време равнодневице (20. или 21. март и 23. септембар – тада Сунце излази у самој источној, а залази у самој западној тачки хоризонта, и то на свим тачкама Земљине површине, па је трајање обданица и ноћи међу собом једнака на целој Земљи), када обданица – време трајања дана – траје тачно 12 сати, они становници ко-

ји гледају излазак Сунца биће тачно на супротном крају Земљине кугле, на истој географској ширини, у односу на становнике који ће гледати залазак Сунца. Када прођу ти датуми, размак ће се смањити.

Мартин Контит, Пехлин – Баретићева 13а, 51000 Ријека – има 13 година, воли музику, одбојку и дописивање.

Тихана Загорац, Вељка Влаховића 6/24, 44250 Петриња – има 18 година, воли музику, спорт, море, дружење и дописивање, сакупља књиге руских класика, говори енглески, руски и старогрчки.

Наташа Петковић, Војводе Вука 13, 14220 Лазаревац – има 14 година, воли музику и спорт, посебно кошарку.

Јелена Челекетић, Ђоке Радака 2, 23300 Кикинда – има 11 година, воли тенис и Мадону, сакупља марке. Срећко Јарамаз, Жртва фашизма 66, 58350 Метковић – има 15 година, воли музику и веслање, занима га аутомобилизам, мотоциклизам и прављење машина.

Силвија Зивлак, толстојева 37, 58000 Сплит – има 11 и по година, тренира одбојку, сакупља постере.

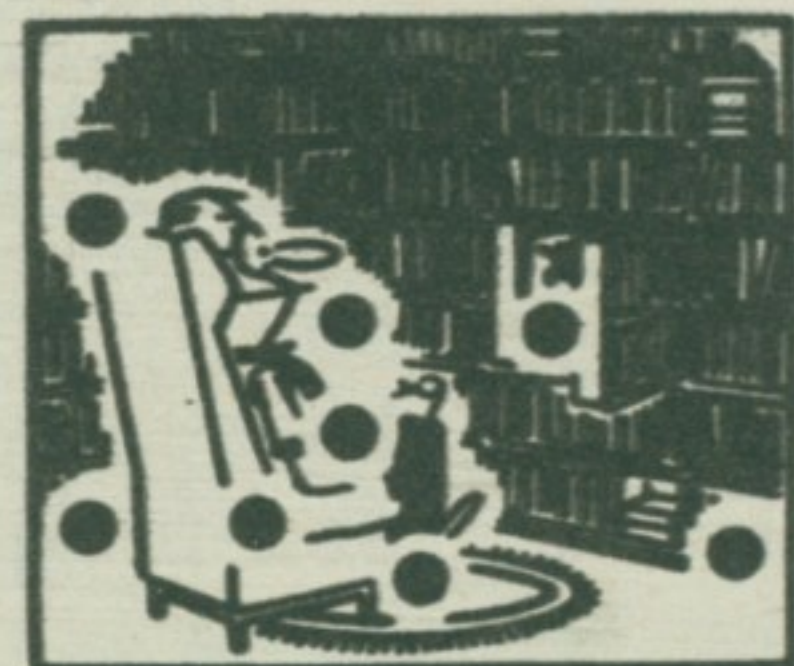
РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА:

Крста, о, так, нкомо, ан, он, кељ, т, гулагонг, аст, шибица, планта, књижица, иктин, реција, остала, г, ејет, стерин, еп, е, истерати.

ОСАМ ГРЕШАКА

Ова два, на изглед иста цртежа, ипак се разликују у осам детаља. Можете ли их пронаћи за пет минута?

Drugari

Za najveće junake — najvrednije

nagrade:

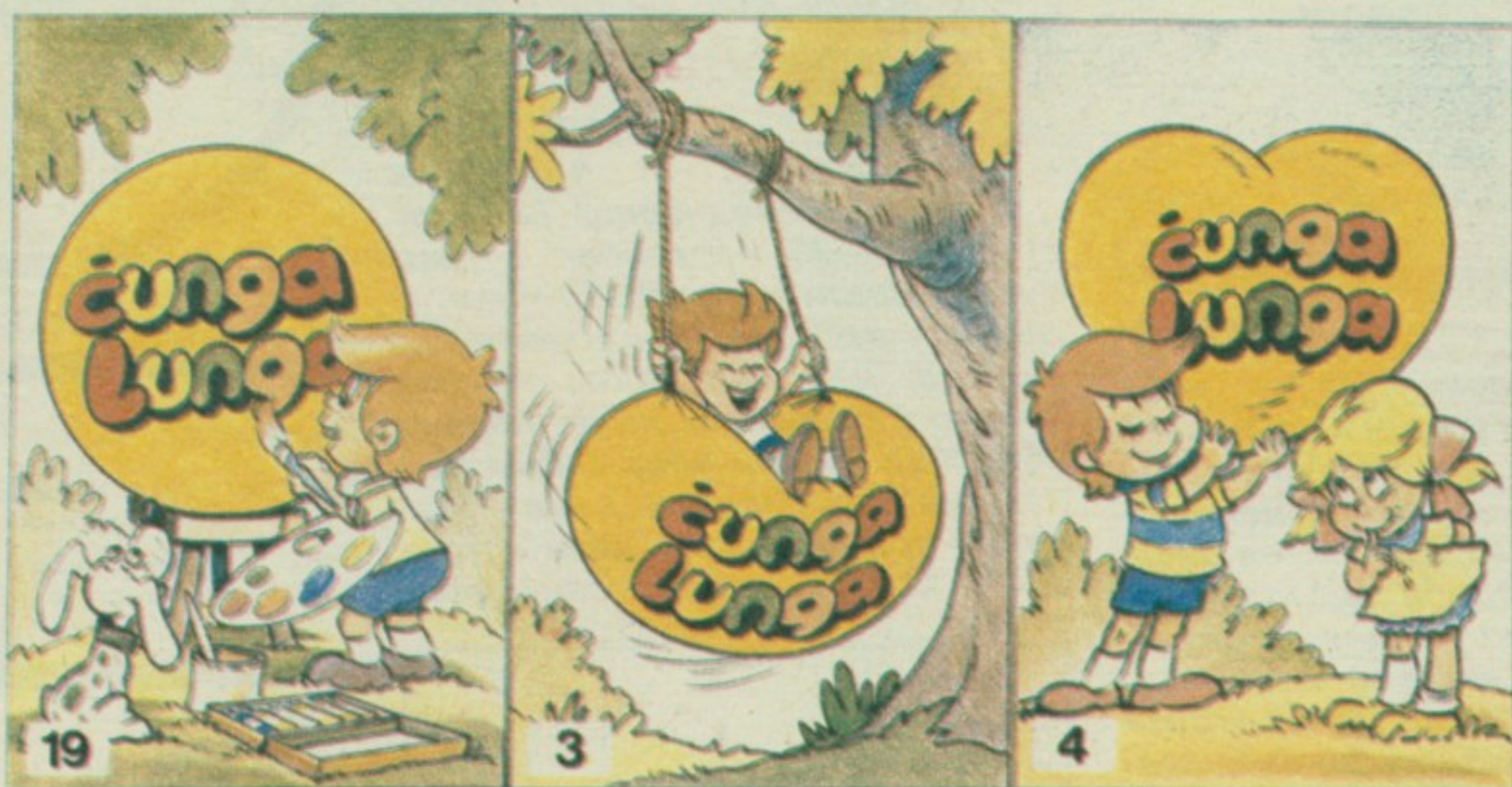
VELIKA NAGRADNA IGRA

Za seriju sličica od 1 do 30, vrednih nagrada:
1000

- Video rikorder
- Personalni kompjuter
- Mini muzička linija (3 nagrada)
- TV crno-beli portabl prijemnik (10 nagrada)
- Stereo gramofon (10 nagrada)
- Radio budilnik sa satom (10 nagrada)
- Vokmen tranzistor (10 nagrada)
- Sportska torba ADIDAS (15 nagrada)
- Ski-šal (40 nagrada)
- Majica ČUNGA—LUNGA (100 nagrada)
- Sportska kapa ČUNGA—LUNGA (100 nagrada)
- Paketi igračaka (200 nagrada)
- Slatki paketi (500 nagrada)

VAŠE
SLATKO I
NAJDRAŽE
ZADOVOLJSTVO
žvakača guma

ČUNGA—LUNGA drugari, serije sličica za nagrade pošaljite na adresu: AGENCIJA BORBA, za nagradnu igru

ČUNGA LUNGA, 11001 Beograd, poštanski fah 629.

Koverat (ili više koverata) možete slati do 10. januara 1988.

Izvlačenje nagrada biće obavljeno na velikom šou-programu ČUNGA LUNGA.

SLICICE USLOV ZA NAGRADU

TUTTI FRUTTI
Žvacke gumi, neto 3.5 g
gumijev bonbon

TUTTI FRUTTI
Žvacke gumi, neto 3.5 g
gumijev bonbon

MF Agencija, Beograd, 11001
11001 Beograd, poštanski fah 629
MF Agencija, Beograd, 11001
11001 Beograd, poštanski fah 629

ВУК ЗА ПОЧЕТНИКЕ

II НАСТАВАК

КАКО ПО МАНАСТИРИМА И КОД ПОПОВА ТАКО И ПО ШКОЛАМА ДЈЕЦА СУ ПОЧИНАЛА УЧИТИ ИЗ РУКОПИСА (ЈЕР БУКВАРА НИЈЕ БИЛО). НА ПРИМЕР, УЧИТЕЉ НАПИШЕ ДЈЕТЕТУ ШТА ЋЕ ДАНАС УЧИТИ, ПА КАД ОНО НАУЧИ, А ОН МУ НАПИШЕ ДРУГО ИТА. КАД КОЈИ ЂАК ТАКО ИЗ РУКОПИСА ИЗУЧИ БЕКАВИЦУ (СРИЦАЊЕ) ОНДА УЗМЕ (СЛОВЕНСКИ) ЧАСЛАВАЦ; КАД ИЗУЧИ И ПРОЧИТА НЕКОЛИКО ПУТА ЧАСЛАВАЦ, ОНДА УЗМЕ ПСАЛТИР, А КОЈИ ИЗУЧИ И ПРОЧИТА НЕКОЛИКО ПУТА ПСАЛТИР, ОНДА ЈЕ НАУЧИО СВУ КЊИГУ; ОНДА ЈЕ МОГАО БИТИ, АКО ЈЕ ХТИО, ПОП, МАБИСТОР, ПРОТА, АРХИМАНАРИТ, АКО ЈЕ ИМАО ДОСТА НОВЦА, И ВЛАДИКА.

ЋЦШШЪЪ

ДОБРО ЈЕ, САМО МАЛО ГЛАСНИЈЕ!

аз,	он,	јери,
буки,	покој,	јер,
вједи,	рци,	јам,
глагољ,	слово,	је,
добро,	швердо,	ју,
јест,	ук,	јуе,
живјеше,	у,	о,
зјело,	ферш,	ја,
земља,	хјер,	ја,
иже,	опи,	кси,
и,	ци,	пси,
како,	черв,	пишта,
људи,	ша,	ижица
мисљешча,		
наш,	јер,	

И БЕЗ ПОМОКИ ШКОЛЕ У СЕДАМНАЕСТОЈ ГОДИНИ ВУК СЕ ПРОЧУО КАО ВРЛО УЧЕН ЧОВЕК...

БОЈЕ ДА ЧУВА СВОЈЕ ОБЦЕ НЕГО МАНАСТИРСКЕ!

НИЈЕ ЗА СВАКОГ ОБРАЗОВАЊЕ БИТИ!

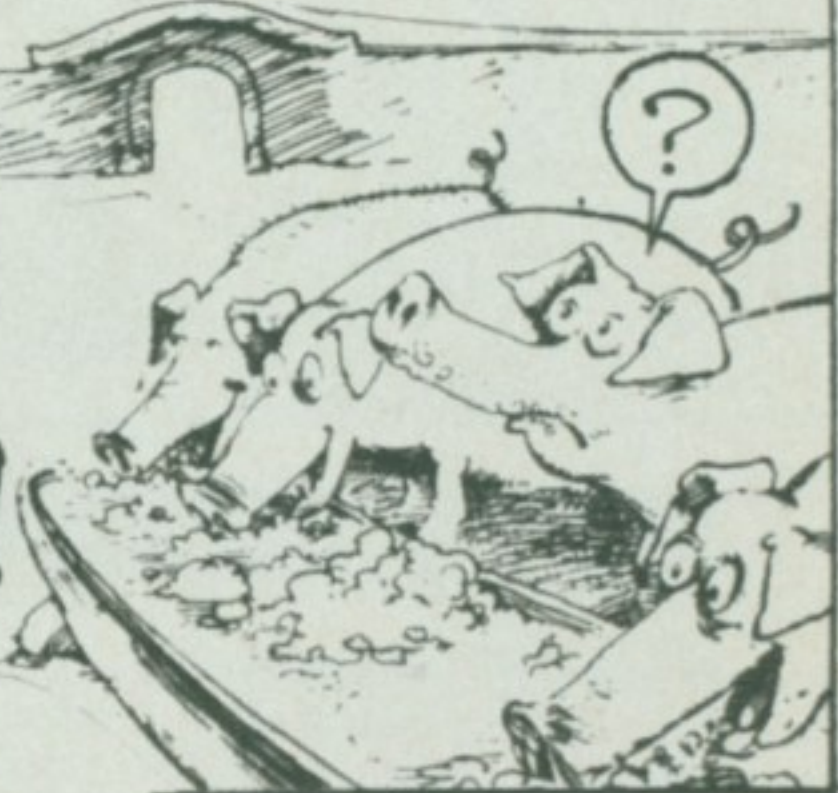
ЖИВОТ СЕ У МАНАСТИРУ НАСТАВИО И БЕЗ ВУКА...

И ПРЕМА СЕ У НАШИМ НАРОДНИМ ПЈЕСМАМА ВРЛО ЧЕСТО КЊИГЕ ПИШУ И УЧЕ, ОПЕТ СУ У НАРОДУ НАШЕМ ВРЛО РИЈЕТКИ ЛУДИ, КОЈИ ЗНАДУ ЧИТАТИ И ПИСАТИ. ШТО СРБИ СЛАБО ПОМИЊУ КЊИГУ УЧИТИ, И ШТО ЈЕ СВА СРПСКА КЊИГА У ЧИТАЊУ ЧАСЛОВЦА И ПСАЛТИРА, ТОМЕ ЈЕ КРИВО МНОГО КОЈЕШТА; АЛИ МНОГИ УЧЕ ПО ДВИЈЕ И ПО ТРИ ГОДИНЕ ЧИТАТИ, ПА ОПЕТ НЕ МОЖЕ ДА НАУЧИ, НЕГО ОСТАНЕ СВРЗИСЛОВО, ТОМЕ СУ САМО КРИВИ БУКВАРИ И УЧИТЕЛИ.

КАКО ГОД ШТО СЕ КОД СРБА ЧОВЈЕК ПО-ВАМПИРИ, ТАКО ТУРЦИ ПРИПОВЈЕДАЈУ ДА СЕ КОД ЊИХ ПОСВИЊИ...

ИЛИ ПОПРАСЕТАБИ? ПРАСЕТАБ ИЛИ ПРАСЕТА?

ЗБОГ ГОДИНА И АУСТРИЈСКОГ ЗАКОНА ИСУ ГА ПРИМИЛИ У ДРУГИ РАЗРЕД ГИМНАЗИЈЕ. ИМАО ЈЕ ДЕВЕТ НАЕСТ А МОРАО ЈЕ У ПРВИ!

... У ОКОЛИНИ КАРЛОВЦА РОДИ ОДЛИЧНО И НАДАЛЕКО ЧУВЕНО ВИНО, А КАРЛОВАЧКА ШЛОВИЦИЈА УЖИВА СВЕТСКИ ГЛАС.

ТИ СИ ПРЕСТАР ЗА ГИМНАЗИЈУ, А НЕМАШ НИ СВЕДОЧАНСТВА ДА СИ ЗАВРШИО ПРЕТХОДНЕ РАЗРЕДЕ ПРИПРЕМНЕ ШКОЛЕ...

Е, НЕ ДА МИ СЕ ДА УЧИМ, АКО НИЈЕ КУГА, ОНО СУ КОЗЕ, АКО НЕ КОЗЕ, ОНО САМИ ПРОФЕСОРИ...

ИЗИДЕ ИЗ КАРЛОВЦЕВ С КОНЦЕМ 1806. НАУЧИВ СРПСКИ И НЕМЕЦКИ ДОБРО ЧИТАТИ, СЛОВЕНСКУ ГРАМАТИКУ СОВЕРШИЛ, ЦЕЛУ АРИТМИКУ И КАТИХИЗИС...

ИДЕМ У ПЕТРИЊУ ДА НАУЧИМ НЕМЕЦКИ!

ОД КАКО ЈЕ ГАВРАН ПОЦРНИО СИТ ГЛАВУ НЕ ВЈЕРУЈЕ. А МИ, АКО И ЖИВИМО У ПОЗАТИ, НЕ ГРИЗЕМО СЛАМУ...

НА СЛАВАМА И СВАДБАМА УВЕК СУ МУ ДАВАЛИ МЕСТО ДО СВЕШТЕНИКА...

ИЛИ ПРВО!

"ПИЈЕ ВИНО КО ИМА НОВАЦА А КО НЕМА СЈЕДИ КОД ЛОНАЦА. ПИЈ, ДЕЛИЈА; ТОЧИ, АНЂЕЛИЈА!"

ТАЈ ЋЕ ПАМЕТ ДА НАМ ПОМЕРИ...

ЧАК ГА ЈЕ И САМ ТРШИЊКИ СПАХИЈА, СУЛЕЈМАН БЕГ АЛАЈБЕГОВИЋ, ПОЗИВАО СЕБИ КАО ПИСАРА. НА ТЕРИТОРИЈИ БЕОГРАДСКОГ ПАШАЛУКА, У ПРЕДВЕЧЕРЈЕ БУНЕ, ВЛАДАО ЈЕ ДАХИЈСКИ, КРЧАЛИЈСКИ И ЈАНИЧАРСКИ ЗУЛУМ...

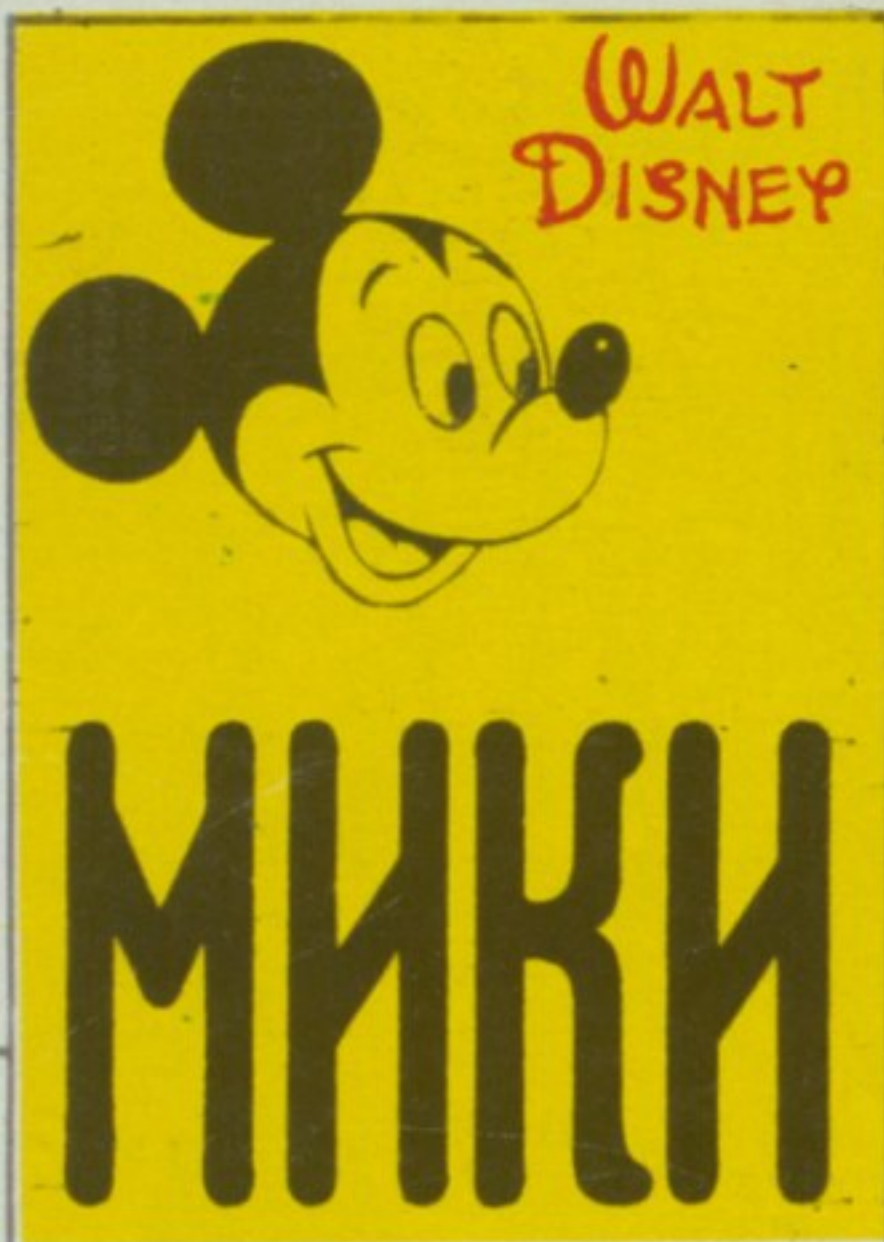
ХАРАЧ РАЈО, ХАРАЧ ТРЕБА!

ХУЕБА, ХУЕБА ГОСПОДАРУ, НЕ ВИДЈЕСМО ДАВНО ХУЕБА...

СЦЕНАРИО:
БОРА ЂОКОВИЋ
СТРИП:
ДРАГАН БОСНИЋ

(НАСТАВИКЕ СЕ)

СУПЕР ЈЕ, МИКИ!
ОВАЈ ТВОЈ НОВИ
ВИДЕО ЈЕ БЕЗ
ГРЕШКЕ!

ЕВО, САД
КУ ТИ
ПРОНАХИ
НЕКИ
ФИЛМ!

ГОСПОДЕ! ЈЕСУ Л' ТО СВЕ
СНИМЉЕНЕ ТРАКЕ?

СВЕ, ШИШО! ОВДЕ ИМАМ
ТРАКА ЗА ЈЕДНО ДЕСЕТ ДАНА
ГЛЕДАЊА!

Distributed by King Features Syndicate

... АЛИ, НА
ЖАЛОСТ, НЕМАМ
ВРЕМЕНА!

ТОЛИКО САМ ЗАУБЕТ ДА
НИСАМ ПОГЛЕДАО НИ
ЈЕДНУ ТРАКУ!

ТВОЈИМ БРИГАМА
ЈЕ КРАЈ, МИКИ!
ПРИСТАЈЕМ ДА
ДОЛАЗИМ СВА-
КО ВЕЧЕ...

© 1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

... И УМЕСТО
ТЕБЕ ОДГЛЕДАМ
СВЕ ТЕ ФИЛМО-
ВЕ!

7-12